

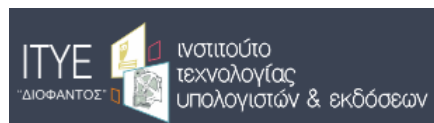
Π1.1 Κατάλογος γραμματικών φαινομένων και γλωσσικών λαθών

DATE: 20/04/2019

ΔΡΑΣΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ «ΕΡΕΥΝΩ-ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ- ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ»

T1ΕΔΚ-05094 - Λεξιπαίγνιο

Ανάπτυξη προηγμένου, καινοτόμου και state-of-the-art υπολογιστικού περιβάλλοντος, για τη δημιουργία ψηφιακών εκπαιδευτικών παιχνιδιών που απευθύνονται σε μαθητές με στόχο: α) τη βελτίωση του γλωσσικού και γενικότερα μαθησιακού τους επιπέδου και β) την ανάπτυξη ποικίλων δεξιοτήτων τους σχετικά με το λεξιλόγιο και τη γλώσσα γενικότερα, αλλά και το περιεχόμενο ειδικών γνωστικών αντικειμένων (π.χ. γεωλογία-γεωγραφία, βιολογία κ.ά.).

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ ΕΡΓΟΥ	09/07/2018
ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΡΓΟΥ	34 Μήνες

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Π1.1 Κατάλογος γραμματικών φαινομένων και γλωσσικών λαθών	
ΑΡΧΙΚΗ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	01/2019 (Τελική Έκδοση)
ΟΡΙΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ:	04/2019
ΕΙΔΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ:	Έκθεση
ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:	Άννα Ιορδανίδου
ΕΚΔΟΣΗ ΕΓΓΡΑΦΟΥ:	v. 2.52

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ	
Όνομα	Φορέας
Άννα Ιορδανίδου	ITYE
Μόνικα Γαβριηλίδου	ITYE
Μαρία Φουντάνα	ITYE
Αριστείδης Βαγγελάτος	ITYE
Νίκος Αλεξόπουλος	ITYE
Βαρβάρα Γιαννούλη	ITYE
Χρήστος Τσαλίδης	NEUROCOM
Βασίλης Σπιταδάκης	NEUROCOM
Ιωάννης Σταματοπούλος	NEUROCOM
Γιώργος Παναγιωτάκης	NEUROCOM
Μαρία Φωστιέρη	NEUROCOM
Γιάννης Καφούσης	NEUROCOM
Αναστάσιος Καλαενζής	NEUROCOM
Κωνσταντίνος Αλεξάκης	NEUROCOM
Παναγιώτης Γάκης	NEUROCOM

«Το παραδοτέο υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της Δράσης ΕΡΕΥΝΩ – ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ - ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ και συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και εθνικούς πόρους μέσω του Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία (ΕΠΑνΕΚ) (κωδικός έργου: ΤΙΕΔΚ-05194)»

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή	4
1. Καταγραφή και κατηγοριοποίηση των γραμματικών φαινομένων στο μάθημα της Γλώσσας για την υποχρεωτική εκπαίδευση	6
1.1. Καταγραφή και κατηγοριοποίηση των γραμματικών φαινομένων για το μάθημα της Γλώσσας στο Δημοτικό.....	7
Γ' Δημοτικού	8
Δ' Δημοτικού	14
Ε' Δημοτικού	22
Στ' Δημοτικού.....	27
1.2. Καταγραφή και κατηγοριοποίηση των γραμματικών φαινομένων για το μάθημα της Γλώσσας στο Γυμνάσιο	33
Α' Γυμνασίου.....	34
Β' Γυμνασίου	42
Γ' Γυμνασίου	49
2. Ορισμός γλωσσικού λάθους.....	57
2.1. Το γλωσσικό λάθος	57
Τελικό -ν	58
Ορθογραφία	59
Ρήματα ενεργητικής φωνής με αποκλίνουσα σύνταξη	61
Ρήματα παθητικής φωνής με αποκλίνουσα σύνταξη	62
Ρήματα με αντικείμενο σε γενική	63
Σύνταξη με πρόθεση ή με το «ως».....	64
Αποκλίνουσες περιπτώσεις εννοιολογικής ταύτισης	64
2.2. Ορθογραφία: συνηθισμένα λάθη.....	67
2.3. Ορθογραφία: διπλή γραφή	98
2.4. Ορθογραφία: ομόηχα	100
3. Τυποποίηση γραμματικών φαινομένων	101
3.1. Σχεδιάτυπα περιγραφής γραμματικών φαινομένων/λαθών	101

Αναφορές I	131
Αναφορές II – Βιβλιογραφία περί γλωσσικού λάθους.....	132

Εισαγωγή

Το έργο ΛΕΞΠΑΙΓΝΙΟ, είναι ένα ερευνητικό έργο, ενταγμένο στη Δράση ΕΡΕΥΝΩ – ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ - ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και εθνικούς πόρους μέσω του Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία» (ΕΠΑνΕΚ) (κωδικός έργου:Τ1ΕΔΚ-05194). Για την υλοποίησή του συνεργάζονται δύο φορείς: το ερευνητικό Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων (ITYE) και η εταιρεία Neurocom A.E.

Στόχος του έργου είναι η Ανάπτυξη προηγμένου, καινοτόμου και state-of-the-art υπολογιστικού περιβάλλοντος, για τη δημιουργία ψηφιακών εκπαιδευτικών παιχνιδιών που απευθύνονται σε μαθητές με σκοπό: α) τη βελτίωση του γλωσσικού και γενικότερα μαθησιακού τους επιπέδου και β) την ανάπτυξη ποικίλων δεξιοτήτων τους σχετικά με το λεξιλόγιο και τη γλώσσα γενικότερα, αλλά και το περιεχόμενο ειδικών γνωστικών αντικειμένων (π.χ. γεωλογία-γεωγραφία, βιολογία, κ.α.).

Το παρόν παραδοτέο, Π1.1: *Κατάλογος γραμματικών φαινομένων και γλωσσικών λαθών*, έχει στόχο να καταγράψει και να κατηγοριοποιήσει τα γραμματικά φαινόμενα του γλωσσικού μαθήματος, με έμφαση στα γραμματικά λάθη.

Στα παρακάτω κεφάλαια, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην περιγραφή των παραδοτέων του έργου, παρουσιάζονται:

(α) η καταγραφή και κατηγοριοποίηση των γραμματικών φαινομένων του γλωσσικού μαθήματος με έμφαση στα γραμματικά λάθη (κεφάλαιο 1),

(β) μελέτη σχετικά με τον ορισμό του γλωσσικού λάθους, περιπτώσεις συνηθισμένων λαθών και αποκλίσεων στον τομέα της μορφολογίας/κλίσης, της ορθογραφίας και της σύνταξης (κεφάλαιο 2),

(γ) ανάλυση αναφορικά με την τυποποίηση των γραμματικών φαινομένων καθώς και αντίστοιχα σχεδίσματα (templates) περιγραφής γραμματικών φαινομένων/λαθών (κεφάλαιο 3).

Σε ό,τι αφορά το **πρώτο κεφάλαιο**, παρουσιάζονται άξονες του περιεχομένου της μάθησης για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας στην υποχρεωτική εκπαίδευση (Δημοτικό και Γυμνάσιο). Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε μελέτη με βάση τα Προγράμματα Σπουδών (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και τα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος της Γλώσσας (Δημοτικό) και Νεοελληνικής Γλώσσας (Γυμνάσιο). Από τη συγκεκριμένη μελέτη προέκυψε καταγραφή και κατηγοριοποίηση των κειμενικών και λεξικογραμματικών στόχων (οι οποίοι συνδέονται με τα αντίστοιχα φαινόμενα) κάθε ενότητας του σχολικού εγχειριδίου με αντίστοιχες παραπομπές στη σχολική Γραμματική.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** πραγματοποιείται θεωρητική ανάλυση της έννοιας του γλωσσικού λάθους και συζητούνται διεξοδικά θέματα συνηθισμένων λαθών στη χρήση της ελληνικής γλώσσας, όπως το τελικό – ν, ζητήματα ορθογραφίας (π.χ. διπλή γραφή, ομόηχα κ.λπ.), ρήματα ενεργητικής και παθητικής φωνής με αποκλίνουσα σύνταξη, ρήματα με αντικείμενο σε γενική, σύνταξη με πρόθεση ή με το «ως» καθώς και αποκλίνουσες περιπτώσεις εννοιολογικής ταύτισης,

Στο **τρίτο κεφάλαιο** επιχειρείται μια τυποποίηση των γραμματικών φαινομένων με έμφαση στα λάθη. Η τυποποίηση αυτή βασίζεται στην ανάπτυξη/δημιουργία ειδικών σχεδισμάτων (templates), τα οποία κρίθηκε σκόπιμο να συνδεθούν με την ύλη των διδακτικών εγχειριδίων και γι' αυτό έχουν κατηγοριοποιηθεί και

ενταχθεί στους αντίστοιχους πίνακες του πρώτου κεφαλαίου. Τα σχεδιάτυπα είναι συντακτικά σχεδιάτυπα, τα οποία έχουν σχεδιαστεί για να περιγραφεί το συγκεκριμένο.

Σκοπός του πρώτου παραδοτέου είναι να τεθούν οι βασικές προδιαγραφές με βάση τις οποίες θα οργανωθεί το γλωσσικό υλικό που θα χρησιμοποιηθεί τελικά στην ανάπτυξη της υποδομής για τα γλωσσικά παίγνια.

1. Καταγραφή και κατηγοριοποίηση των γραμματικών φαινομένων στο μάθημα της Γλώσσας για την υποχρεωτική εκπαίδευση

Στο παρόν κεφάλαιο πραγματοποιείται καταγραφή και κατηγοριοποίηση των γραμματικών φαινομένων στο μάθημα της Γλώσσας για την υποχρεωτική εκπαίδευση με βάση τα Προγράμματα Σπουδών (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και τα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος της Γλώσσας (Δημοτικό) και Νεοελληνικής Γλώσσας (Γυμνάσιο). Κρίθηκε σκόπιμο η συγκεκριμένη ανάλυση να πραγματοποιηθεί για το Δημοτικό και το Γυμνάσιο (όχι για το Λύκειο) τόσο διότι ολόκληρη η ύλη της Γραμματικής εξαντλείται στο Δημοτικό όσο και λόγω της ιδιαιτερότητας της σχολικής βαθμίδας του Λυκείου λόγω του συστήματος πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Η καταγραφή έχει κατηγοριοποιηθεί και ταξινομηθεί συστηματικά σε πινακοποιημένη μορφή, με ανάλυση ανά σχολική τάξη και ενότητα των διδακτικών εγχειριδίων της «Γλώσσας» (Δημοτικό) και «Νεοελληνικής Γλώσσας» (Γυμνάσιο), τους αντίστοιχους κειμενικούς και λεξικογραμματικούς στόχους, παραπομπές στα βιβλία της σχολικής γραμματικής και περιγραφή των σχετικών γραμματικών λαθών (βλ. ενότητα 1.1.).

1.1. Καταγραφή και κατηγοριοποίηση των γραμματικών φαινομένων για το μάθημα της Γλώσσας στο Δημοτικό

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζεται η καταγραφή και συστηματική ταξινόμηση των γραμματικών φαινομένων που προκύπτουν από το πρόγραμμα σπουδών του Δημοτικού (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) και τα αντίστοιχα διδακτικά εγχειρίδια της «Γλώσσας» και της [«Γραμματικής Ε΄ & Στ΄ Δημοτικού»](#).

Κρίθηκε σκόπιμο η παρουσίαση να πραγματοποιηθεί σε πινακοποιημένη μορφή, με ανάλυση ανά σχολική τάξη και ενότητα των διδακτικών εγχειριδίων, τους αντίστοιχους κειμενικούς και λεξικογραμματικούς στόχους, παραπομπές στα βιβλία της σχολικής γραμματικής και περιγραφή των σχετικών γραμματικών λαθών. Πρέπει να σημειωθεί ότι στη στήλη «Λεξικογραμματικοί στόχοι» έχουν δημιουργηθεί υπερσύνδεσμοι που οδηγούν σε συγκεκριμένα υποκεφάλαια της Γραμματικής, με τα οποία συνδέονται τα σχετικά γραμματικά φαινόμενα κάθε ενότητας του διδακτικού εγχειριδίου. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ωστόσο, όπου το υποκεφάλαιο της Γραμματικής είναι πολύ ευρύ ή ο στόχος βρίσκεται σε παραπάνω από ένα υποκεφάλαια, τότε έχει συμπεριληφθεί και παραπομπή σε συγκεκριμένες σελίδες του βιβλίου της Γραμματικής για πληρέστερη ενημέρωση του αναγνώστη (βλ. στήλη «παραπομπή στη Σχολική Γραμματική»). Ακόμη, ο τίτλος κάθε υποενότητας (π.χ. Γ΄ τάξη Δημοτικού) είναι ενεργός υπερσύνδεσμος που οδηγεί στο αντίστοιχο διδακτικό εγχειρίδιο της κάθε τάξης. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι στην παρουσίαση δεν έχουν συμπεριληφθεί η Α΄ και Β΄ Δημοτικού, διότι βασική διδακτική επιδίωξη στις συγκεκριμένες τάξεις αποτελούν η πρώτη ανάγνωση και γραφή χωρίς να δίνεται έμφαση σε γραμματικούς στόχους.

Στο πλαίσιο του παρόντος παραδοτέου θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική η τελευταία στήλη του πίνακα (υποκατηγορία σχεδιότυπου), αφού κρίθηκε σκόπιμο να πραγματοποιηθεί περιγραφή των γλωσσικών λαθών με βάση συγκεκριμένα σχεδιότυπα, δηλαδή κανόνες “ευαίσθητους περιεχομένου” (context sensitive) με συγκεκριμένη συντακτική δομή (βλ. κεφάλαιο 3). Τα σχεδιότυπα κατηγοριοποιήθηκαν και, αφού αποδόθηκε συγκεκριμένος κωδικός αριθμός σε κάθε υποκατηγορία σχεδιότυπου, αντιστοιχίστηκαν με τα γλωσσικά φαινόμενα που προκύπτουν από το περιεχόμενο μάθησης των διδακτικών εγχειριδίων.

Γ' Δημοτικού

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
Ας γνωριστούμε καλύτερα Πάμε μαζί!	Εισαγωγή στον αναφορικό λόγο (αφήγηση, περιγραφή) Λογοτεχνικά κείμενα, κείμενα-σχόλια σε φωτογραφίες (λεζάντες) Μαρτυρίες – βιοματική αφήγηση Ενημερωτικά κείμενα από ιστοσελίδες Κόμικς Χάρτες	<u>Δομή πρότασης Υ-Ρ</u> <u>Οριστικό άρθρο</u> Διάκριση ουσιαστικών από ρήματα <u>Ουσιαστικά (αριθμοί, γένη, ονομαστική πτώση)</u> Ερωτηματικές λέξεις <u>Σημεία στίξης (τελεία, ερωτηματικό)</u> <u>Τονισμός</u> Λεξιλόγιο (οικογένειες λέξεων, σημασίες) <u>Παράγραφος – τίτλος παραγράφου</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 64-92 (ουσιαστικά).	2.3 1.3
Στο σπίτι και στη γειτονιά	Αναφορικός λόγος (περιγραφή) Λογοτεχνικά κείμενα Ενημερωτικά κείμενα Ημερολογιακά κείμενα Εννοιολογικοί χάρτες	<u>Συλλαβισμός με όμοια γράμματα</u> <u>Δομή πρότασης Υ-Ρ-Α</u> <u>Ουσιαστικά (γενική πτώση)</u> <u>Κύρια ονόματα</u> <u>Επίθετα</u> <u>Ενεστώτας (οριστική ενεργητικής και παθητικής φωνής)</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 44-46 (συλλαβισμός). Σχολική Γραμματική, σ. 64-92 (ουσιαστικά). Σχολική Γραμματική, σ. 93-106 (επίθετα). Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (Ενεστώτας α' συζυγίας) & 149-	7.4

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
		<u>Βοηθητικά ρήματα είμαι και έχω (ενεστώτας οριστικής)</u> Λεξιλόγιο (σύνθετες λέξεις, οικογένειες λέξεων, αντίθετα)	152 (Ενεστώτας β' συζυγίας) Σχολική Γραμματική, σ. 156 (ρήμα είμαι).	
Στη γη και στη θάλασσα	Αναφορικός λόγος (περιγραφή) Λογοτεχνικά κείμενα Ενημερωτικά κείμενα Μικρές αγγελίες Μύθοι Ημερολογιακά κείμενα	<u>Αόριστο άρθρο</u> <u>Ουσιαστικά (αιτιατική και κλητική πτώση)</u> <u>Λειτουργία επιθέτου στα περιγραφικά κείμενα</u> <u>Σημεία στίξης (κόμμα, αποσιωπητικά)</u> <u>Ορθογραφικά σημάδια (απόστροφος)</u> <u>Παρομοίωση</u> Λεξιλόγιο (ορισμός λέξεων, οικογένειες λέξεων, συνώνυμα) Κυριολεκτική και μεταφορική σημασία Παράγραφος – τίτλος παραγράφου	Σχολική Γραμματική, σ. 64-92 (ουσιαστικά). Σχολική Γραμματική, σ. 50-51 (ορθογραφικά σημάδια).	2.2 1.2
Ο κόσμος γύρω μας	Εισαγωγή στον κατευθυντικό λόγο (επιχειρηματολογία, οδηγίες)	<u>Κλίση ουδέτερων ουσιαστικών σε -ο</u> <u>Τελικό -ν</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 82-84 (ουδέτερα σε -ο).	5.1, 5.2

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
	Αναφορικός λόγος (περιγραφή ατυχήματος) Λογοτεχνικά κείμενα Πληροφοριακά κείμενα Ειδησεογραφικά κείμενα Θεατρικός διάλογος	Τονισμός μονοσύλλαβων ή, πού και πώς Ορθογραφία καταλήξεων ουδετέρων σε -ι και -ο Ορθογραφία ρημάτων σε -ίζω και -ώνω Λεξιλόγιο (λόγιες λέξεις, σύνθετες λέξεις)	Σχολική Γραμματική, σ. 55 (τελικό -ν). Σχολική Γραμματική, σ. 48-51 (τονισμός μονοσύλλαβων). Σχολική Γραμματική, σ. 82-85 (ορθογραφία καταλήξεων ουδετέρων σε -ι και -ο).	5.10 6.2
Πολιτείες ντυμένες στα λευκά	Αναφορικός λόγος (αφήγηση) Λογοτεχνικά κείμενα Άρθρα εφημερίδων Ρεπορτάζ	Παραθετικά επιθέτων Αόριστος και παρατατικός ενεργητικής φωνής Χρονικά επιρρήματα Ελλειπτικές προτάσεις Χρονικές και αιτιολογικές προτάσεις Αρκτικόλεξα Λεξιλόγιο (σημασία λέξεων και φράσεων, οικογένειες λέξεων, σύνθετα)	Σχολική Γραμματική, σ. 144-153 (Αόριστος και παρατατικός ενεργητικής φωνής). Σχολική Γραμματική, σ. 196-197 (χρονικές) & 197-198 (αιτιολογικές).	5.3, 5.4
Ιστορίες του χειμώνα	Αναφορικός λόγος (αφήγηση)	Προσωπικές και κτητικές αντωνυμίες	Σχολική Γραμματική, σ. 114-115	

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
	Λογοτεχνικά κείμενα Θεατρικός διάλογος Δελτίο καιρού	Κανόνες συλλαβισμού Προσωποποίηση Λεξιλόγιο (σημασία λέξεων και φράσεων, οικογένειες λέξεων, αντίθετα)	(προσωπικές) & 115-116 (κτητικές) Σχολική Γραμματική, σ. 44-46 (κανόνες συλλαβισμού)	6.3
Έλα στην παρέα μας	Κατευθυντικός λόγος (επιχειρηματολογία, οδηγίες) Λογοτεχνικά κείμενα Χρηστικά κείμενα (συνταγές, λίστες, προσκλήσεις, χάρτες, προγράμματα, διαφημιστικά φυλλάδια, οδηγίες χρήσης και οδηγίες κατασκευής)	Προστακτική ενεστώτα και αορίστου Εξακολουθητικός και συνοπτικός (στιγμαίος) μέλλοντας ενεργητικής φωνής Τροπικά και χρονικά επιρρήματα Επανξημένες προτάσεις Ερωτηματικά πού και πώς Σημεία στίξης (παύλα, ερωτηματικό, θαυμαστικό) Λεξιλόγιο (σύνθετα, αντίθετα, συνώνυμα)	Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία) Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία) Σχολική Γραμματική, σ. 52-54 (Σημεία στίξης).	5.7 5.5
Άνθρωποι και μηχανές	Κατευθυντικός λόγος (επιχειρηματολογία, οδηγίες) Εγκυκλοπαιδικά κείμενα	Παρατατικός ενεργητικής φωνής (εμπέδωση) Προστακτική αορίστου Μετοχές ενεργητικής φωνής	Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία)	5.3 5.7

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
	Διαφημιστικά φυλλάδια Άρθρα εφημερίδων Τεχνικές περιγραφές Πληροφοριακά-επεξηγηματικά σκίτσα Κόμικς Λογοτεχνικά κείμενα Οδηγοί μέσω μεταφοράς	<u>Ορθογραφία καταλήξεων μετοχών (-οντας/-ωντας)</u> Διάκριση άρθρων και αδύνατων τύπων προσωπικών αντωνυμιών <u>Οριστικό και αόριστο άρθρο</u> Λεξιλόγιο (ομώνυμα, παραγωγή λέξεων) Παράγραφος – πλαγιότιτλοι	Σχολική Γραμματική, σ. 161 (Ορθογραφία καταλήξεων μετοχών).	
Ήτανε μια φορά...	Αναφορικός λόγος (αφήγηση) Λογοτεχνικά κείμενα Κείμενα επιστημονικής φαντασίας Διαφημιστικοί και πληροφοριακοί πίνακες	<u>Κύρια εθνικά ονόματα</u> <u>Επίθετο πολύς</u> <u>Διάκριση παρατατικού και αορίστου (εμπέδωση)</u> <u>Διάκριση εξακολουθητικού και συνοπτικού (στιγμιαίου) μέλλοντα (εμπέδωση)</u> Λεξιλόγιο (οικογένειες λέξεων, σύνθετα, συνώνυμα) Παράγραφος – <u>πλαγιότιτλοι</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία)	5.3, 5.4 5.5
Του κόσμου το ψωμί	Αφήγηση Περιγραφή Οδηγίες Επιχειρηματολογία	<u>Θηλυκά σε -ισσα</u> <u>Ουδέτερα σε -είο</u> <u>Ευθύς και πλάγιος λόγος</u> <u>Υπερθετικός βαθμός επιθέτων</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 81 (θηλυκά σε – ισσα).	

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
	Λαϊκά παραμύθια Παροιμίες Λαϊκό θέατρο Μαρτυρίες Λεζάντες Διαγράμματα Πληροφοριακά κείμενα	<u>Επιφωνήματα</u> <u>Σημεία στίξης (διπλή τελεία, εισαγωγικά, θαυμαστικό)</u> Λεξιλόγιο (σημασία λέξεων, αντίθετα, σύνθετα) Μεταφορική σημασία φράσεων Υποκοριστικά	Σχολική Γραμματική, σ. 91 (ουδέτερα σε – ειο). Σχολική Γραμματική, σ. 200 (ευθύς και πλάγιος λόγος) . Σχολική Γραμματική, σ. 52-54 (σημεία στίξης).	
Όλοι μια αγκαλιά	Αφήγηση Περιγραφή Οδηγίες Επιχειρηματολογία Λογοτεχνικά κείμενα Οδηγίες Μαρτυρίες Πίνακες Ενημερωτικά έντυπα	<u>Αριθμητικά επίθετα</u> <u>Επανξημένες προτάσεις</u> <u>Αρκτικόλεξα</u> Λεξιλόγιο (σημασία λέξεων, αντίθετα, σύνθετα)	Σχολική Γραμματική, σ. 122-129 (αριθμητικά).	6.3 (σημασία λέξεων)

Δ' Δημοτικού

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
Ένα ακόμα σκαλί	Αναφορικός λόγος (βιωματική αναδιήγηση, περιγραφή κτιρίου) Λογοτεχνικά κείμενα (ποίημα, πεζά) Πληροφοριακό κείμενο Άρθρο εφημερίδας Χρηστικό κείμενο	<u>Χρόνοι του ρήματος</u> <u>(ενεστώτας, παρατατικός,</u> <u>μέλλοντας</u> <u>εξακολουθητικός</u> <u>ενεργητικής φωνής)</u> <u>Επίθετα</u> <u>Υποκείμενο, αντικείμενο</u> <u>ρήματος της πρότασης</u> <u>Στίξη (αποσιωπητικά)</u> Λεξιλόγιο (σύνθετες λέξεις) Ορθογραφία	Σχολική Γραμματική, σ. 93-106 (επίθετα) Σχολική Γραμματική, σ. 54 (αποσιωπητικά)	5.3, 5.5 5.13
Ρώτα το νερό... τι τρέχει	Αναφορικός λόγος (αφήγηση, περιγραφή επαγγέλματος) Λογοτεχνικά κείμενα (ποίημα, πεζά) Ηλεκτρονικό κείμενο Πληροφοριακά κείμενα Χρηστικά κείμενα	<u>Ρήματα β' συζυγίας (-άω/-</u> <u>ώ)</u> <u>Ανισοσύλλαβα αρσενικά</u> <u>ουσιαστικά</u> <u>Κατηγορούμενο</u> <u>Στίξη (κόμμα, παρένθεση,</u> <u>διπλή παύλα)</u> Λεξιλόγιο (θεματικό λεξιλόγιο, καταγωγή και	Σχολική Γραμματική, σ. 71- 72 (ανισοσύλλαβα αρσενικά ουσιαστικά) Σχολική Γραμματική, σ. 140 (κατηγορούμενο) Σχολική Γραμματική, σ. 52- 54 (σημεία στίξης)	5.3, 5.4, 5.5, 5.7 2.2

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
	Συνέντευξη	σημασία λέξεων, παρομοίωση, εκφράσεις) Ορθογραφία (συντομογραφίες, αρκτικόλεξα)		
Εμένα με νοιάζει...	Αναφορικός λόγος (αφήγηση) Λογοτεχνικό κείμενο Ενημερωτικά κείμενα Ηλεκτρονικό κείμενο Άρθρο περιοδικού Ενημερωτικό φυλλάδιο	Προπαροξύτονα αρσενικά σε -ος Διάκριση αδύνατων τύπων προσωπικών αντωνυμιών και οριστικού άρθρου Σύνθετες προτάσεις Γενική προσδιοριστική Λεξιλόγιο (παραγωγή ρημάτων από ονόματα) Ορθογραφία .	Σχολική Γραμματική, σ. 69.	8.7
Ασφαλώς κυκλοφορώ	Κατευθυντικός λόγος (κανόνες, οδηγίες) Αναφορικός λόγος (περιγραφή ατυχήματος)	Ελλειπτικές προτάσεις Εγκλίσεις (οριστική, υποτακτική, και προστακτική του ενεστώτα της ενεργητικής φωνής) Ουδέτερα ανισοσύλλαβα ουσιαστικά σε -μα	Σχολική Γραμματική, σ. 187 (ελλειπτικές προτάσεις). Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία)	5.7

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
	Λογοτεχνικό κείμενο Ειδησεογραφικό άρθρο διαδικτύου Σήματα Τροχαίας Φυλλάδιο οδικής κυκλοφορίας	Λεξιλόγιο (οικογένειες λέξεων, παρώνυμα) Ορθογραφία (προστακτική ρημάτων)	Σχολική Γραμματική, σ. 86-87 (ουδέτερα ανισοσύλλαβα ουσιαστικά σε –μα)	
Ιστορίες παιδιών	Αναφορικός λόγος (αφήγηση του ίδιου γεγονότος από διαφορετική οπτική γωνία, αφήγηση μιας περιπέτειας) Λογοτεχνικά κείμενα (πεζά, ποίημα) Ενημερωτικά κείμενα Άρθρα εφημερίδας	<u>Αριθμητικά επίθετα (απόλυτα, τακτικά)</u> <u>-Χρόνοι του ρήματος</u> <u>(αόριστος, μέλλοντας συνοπτικός ενεργητικής φωνής και ενεστώτας, παρατατικός, μέλλοντας εξακολουθητικός παθητικής φωνής)</u> Λεξιλόγιο (συνώνυμα) Ορθογραφία: σύνθετες λέξεις με αριθμητικά, το τελικό (ν)	Σχολική Γραμματική, σ. 123-127 (απόλυτα και τακτικά αριθμητικά) Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία)	5.3, 5.4, 5.5 5.1, 5.2
Η ελιά	Κατευθυντικός λόγος (επιχειρηματολογικά κείμενα, συνταγές)	<u>Κλίση θηλυκών ουσιαστικών σε -α και -η</u> <u>Κύρια και κοινά ονόματα</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 73-78 (θηλυκά ουσιαστικά σε –α και –η)	5.4

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τύπου
	Λογοτεχνικό κείμενο (ποίημα) Πραγματολογικά κείμενα Ενημερωτικό κείμενο (άρθρο διαδικτύου)	Χρόνοι του ρήματος (αόριστος παθητικής φωνής) Πάθη φωνηέντων Αυτοπαθείς αντωνυμίες Ασύνδετο σχήμα Λεξιλόγιο (θεματικό λεξιλόγιο, καταγωγή και σημασία λέξεων, προσωποποίηση) Ορθογραφία (οικογένειες λέξεων, περιεκτικά ουσιαστικά)	Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία) Σχολική Γραμματική, σ. 52 (ασύνδετο σχήμα)	
Η παράσταση αρχίζει	Κατευθυντικός λόγος (οδηγίες κατασκευής, επιχειρηματολογικά κείμενα, πρόσκληση) Αναφορικός λόγος (διήγηση παραμυθιού) Λογοτεχνικά κείμενα (πεζά, θεατρικό κείμενο) Κείμενα εφημερίδων (στήλες «Θεάματα»)	Χρονικά επιρρήματα Ευθύς και πλάγιος λόγος Ερωτηματικές αντωνυμίες Χρόνοι του ρήματος (παρακείμενος, υπερσυντέλικος ενεργητικής και παθητικής φωνής) Ρήματα (εγκλίσεις) [επανάληψη]	Σχολική Γραμματική, σ. 200 (Ευθύς και πλάγιος λόγος). Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία) Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία)	5.5

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
	Εικονογραφημένη ιστορία (κόμικ) Κείμενα ιστοσελίδων διαδικτύου Διαφημιστική αφίσα, πρόσκληση θεατρικής παράστασης	Χρήση κατάλληλων σημείων στίξης [επανάληψη] Λεξιλόγιο (θεματικό λεξιλόγιο) Ορθογραφία (σύνθεση λέξεων)		2.1, 2.2, 2.3
Γλώσσα μού έδωκαν ελληνικήν...	Αναφορικός λόγος (αφήγηση) Λογοτεχνικά κείμενα (ποίημα, αυτοβιογραφία) Ενημερωτικά κείμενα (άρθρο εφημερίδας, άρθρα διαδικτύου) Πραγματολογικά κείμενα (εγκυκλοπαιδικά, ιστορικά)	Αόριστες αντωνυμίες Τροπικά επιρρήματα ενεργητικές μετοχές εμπρόθετοι προσδιορισμοί Χρονικές προτάσεις Το αχώριστο μόριο α (αν-) Λεξιλόγιο (καταγωγή και σημασία λέξεων,		

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
		μεταφορικός λόγος, αντίθετα) Ορθογραφία (συλλαβισμός)	Σχολική Γραμματική, σ. 44-46.	
Γελάσαμε με την ψυχή μας	Αναφορικός λόγος (περιγραφή ζώου) Λογοτεχνικά κείμενα Αστείες εικονογραφημένες ιστορίες (κόμικς)	Ουδέτερα ουσιαστικά σε -ας Επιφωνήματα Επίθετα [επανάληψη] Ουδέτερα ουσιαστικά σε -μα [επανάληψη] Χρόνοι του ρήματος (αόριστος ενεργητικής και παθητικής φωνής) [επανάληψη] Λεξιλόγιο (ορισμοί λέξεων – Οι ήχοι σαν λέξεις) Στίξη	Σχολική Γραμματική, σ. 85-86 (ουδέτερα ουσιαστικά σε –ος). Σχολική Γραμματική, σ. 93-106 (Επίθετα) Σχολική Γραμματική, σ. 86-87 (Ουδέτερα ουσιαστικά σε -μα) Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α΄ συζυγία) & 149-152 (β΄ συζυγία)	5.4 2.1, 2.2, 2.3
Όλοι διαφορετικοί όλοι ίδιοι	Κατευθυντικός λόγος Πληροφοριακά κείμενα (άρθρο διαδικτύου)	Οριστικές αντωνυμίες Ειδικές προτάσεις Χρόνοι ρημάτων [επανάληψη]		

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
	Εγκυκλοπαιδικά κείμενα Λογοτεχνικά κείμενα Αφίσσα	Υποκείμενο του ρήματος της πρότασης [επανάληψη] Λεξιλόγιο (οικογένειες λέξεων) Ορθογραφία (πού-που, πώς-πως)	Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία) Σχολική Γραμματική, σ. 188-189 (υποκείμενο του ρήματος της πρότασης)	
Το ανθρώπινο θαύμα	Αναφορικός λόγος (περιγραφή) Κατευθυντικός λόγος (επιχειρηματολογία) Κείμενα από παιδικές εγκυκλοπαίδειες Λογοτεχνικά Κείμενα από διάφορους ιστότοπους	Σύνδεσμοι (συμπλεκτικοί-αντιθετικοί) Παθητική μετοχή Αναφορικές αντωνυμίες Χρόνοι του ρήματος (μέλλοντας συντελεσμένος) Μελλοντικοί χρόνοι [επανάληψη] Λεξιλόγιο (οικογένειες λέξεων, θεματικό λεξιλόγιο) Ορθογραφία (ρημάτων – μετοχών)	Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία)	5.5 4.1, 4.4
Ταξίδια στην Ελλάδα	Αναφορικός λόγος	Το επίθετο ο πολύς,-ή,-ύ		

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
	(Αφήγηση με στοιχεία περιγραφής)) Λογοτεχνικά κείμενα Τουριστικός χάρτης Ταξιδιωτικός οδηγός	Βαθμοί επιθέτων Ανώμαλα παραθετικά επίθετα που δε σχηματίζουν παραθετικά Εθνικά ουσιαστικά Η λειτουργία του επιθέτου Διάκριση επιθέτων-μετοχών [επανάληψη] Κλίση ουσιαστικών [επανάληψη] Τα μέρη του λόγου [επανάληψη] Λεξιλόγιο (Παρομοιώσεις, Αντίθετα) Ορθογραφία	Σχολική Γραμματική, σ. 110-111 (ανώμαλα παραθετικά, επίθετα που δε σχηματίζουν παραθετικά). Σχολική Γραμματική, σ. 64-92 (κλίση ουσιαστικών)	

Ε' Δημοτικού

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
Ο φίλος μας το περιβάλλον	Αναφορικός λόγος (αφήγηση ιστορίας και περιγραφή γεγονότος) Κείμενο λογοτεχνικό, ειδησεογραφικό άρθρο εφημερίδας και διαδικτύου – δημοσιογραφική ανταπόκριση (ρεπορτάζ), ενημερωτικό άρθρο περιοδικού	<u>Χρόνοι του ρήματος</u> <u>Εξαρτημένες χρονικές προτάσεις</u> <u>Επιρρηματικοί προσδιορισμοί χρόνου</u> Ορθογραφία Λεξιλόγιο: Σύνθετες λέξεις, Παροιμίες		
Η ζωή στην πόλη	Κατευθυντικός λόγος (καθοδηγητικά κείμενα) Λογοτεχνική περιγραφή, ενημερωτικά κείμενα (αφίσα του ΥΠΠΟ, Νομαρχίας Θεσ/νίκης και παιδικού περιοδικού), οδηγίες, χάρτες	<u>Εγκλίσεις</u> <u>Επιρρηματικοί προσδιορισμοί χρόνου, τόπου, τρόπου</u> <u>Αριθμητικά</u> <u>Κλίση: θηλυκά ουσιαστικά σε -ος και επίθετα σε -ης, -ες (λόγια κλίση)</u> <u>Ορθογραφία</u> Λεξιλόγιο: Σύνθετες λέξεις	Σχολική Γραμματική, σ. 122-129 (αριθμητικά)	5.13
Τα ζώα που ζουν κοντά μας	Αναφορικός λόγος (περιγραφή ζώου και περιγραφή ανθρώπου)	<u>Απλές – επαυξημένες προτάσεις</u>		

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
	Λογοτεχνία, εικονογραφημένη ιστορία (κόμικ), μύθος, ενημερωτικά κείμενα, άρθρα εφημερίδων, περιοδικών και διαδικτύου, μικρές αγγελίες	<u>Αιτιολογικές προτάσεις</u> <u>Επίθετα</u> και επιθετοποιημένες μετοχές <u>Ρόλος και λειτουργία των άρθρων (οριστικών και αόριστων)</u> Κλίση: <u>επίθετα σε -ης, -ιά, -ί</u> και <u>σε -ύς, -ιά, -ύ</u> Ορθογραφία Λεξιλόγιο: Κυριολεξία – μεταφορά, Παροιμίες και εκφράσεις	Σχολική Γραμματική, σ. 93-106 (επίθετα)	5.13
Οι φίλοι μου, οι φίλες μου	Κατευθυντικός λόγος Επιστολές, λογοτεχνικά κείμενα (πεζά, διαλογικά, ποιήματα, τραγούδια), προσκλήσεις	<u>Ευθύς – πλάγιος λόγος</u> <u>Είδη ανεξάρτητων προτάσεων</u> <u>Τελικές – αποτελεσματικές προτάσεις</u> <u>Αντωνυμίες (λειτουργία, κλίση)</u> Ορθογραφία <u>Στίξη</u> Λεξιλόγιο: Οικογένειες λέξεων, Ομώνυμα, Παρώνυμα	Σχολική Γραμματική, σ. 112-121 (αντωνυμίες)	2.1, 2.2, 2.3
Μουσική	Αναφορικός λόγος (αφήγηση, περιγραφή αντικειμένου, κατασκευής)	<u>Μεταβατικά – αμετάβατα ρήματα</u> <u>Υ-P-A/ Υ-P-K</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 139-141 (Μεταβατικά –	7.1, 7.2, 7.4 1.3

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
	Λογοτεχνικά κείμενα (πεζά, στίχοι τραγουδιών), εγκυκλοπαιδικά και ενημερωτικά κείμενα	Μονοτονικό Ορθογραφία <u>Στίξη</u> Λεξιλόγιο	αμετάβαρα ρήματα/Y-P-A / Y-P-K).	2.1, 2.2, 2.3
Βιβλία – βιβλιοθήκες	Αναφορικός λόγος (αφηγήσεις, περιγραφές) Λογοτεχνικά κείμενα, συνεντεύξεις, βιογραφικά σημειώματα, βιβλιοπαρουσιάσεις, βιβλιογραφικό δελτίο, κανονισμός λειτουργίας βιβλιοθήκης, κείμενα ενημερωτικών εντύπων, σενάρια, έπαινοι	<u>Παράταξη – υπόταξη</u> Ασύνδετες προτάσεις <u>Ονοματικές και ρηματικές φράσεις</u> Λεξιλόγιο: Σημασίες των λέξεων, Συνώνυμα και αντίθετα Ορθογραφία <u>Στίξη</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 169-171 (Παράταξη – υπόταξη). Σχολική Γραμματική, σ. 176-183 (Ονοματικές και ρηματικές φράσεις).	2.1, 2.2, 2.3
Μυστήρια – επιστημονική φαντασία	Αναφορικός λόγος (αφήγηση, περιγραφή) Κείμενα ενημερωτικά, εγκυκλοπαιδικά, ιστορικά, άρθρα εφημερίδων και περιοδικών	<u>Μελλοντικοί χρόνοι</u> <u>Υποθετικές προτάσεις</u> <u>Επιρρηματικοί προσδιορισμοί χρόνου [επανάληψη]</u> <u>Ορθογραφικά σημεία (διαλυτικά κτλ.)</u> Λεξιλόγιο: Πολυλεκτικά σύνθετα, περιφράσεις, εκφράσεις Συνώνυμα – αντίθετα	Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία)	5.5 1.1
Παιχνίδια	Κατευθυντικός λόγος (οδηγίες)	<u>Εγκλίσεις [επανάληψη]</u> <u>Απρόσωπη σύνταξη</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία)	5.7 4.2, 5.13

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
	Κείμενα εγκυκλοπαιδικά, ενημερωτικά, λογοτεχνικά, άρθρα διαδικτύου	Κλίση: λόγιοι και ανώμαλοι σχηματισμοί επιθέτων Ορθογραφία Συλλαβισμός Λεξιλόγιο: Απόδοση ξένων λέξεων, Παρομοίωση – μεταφορά	Σχολική Γραμματική, σ. 103-104 (λόγια επίθετα) Σχολική Γραμματική, σ. 44-46 (συλλαβισμός).	8.1, 8.7 6.6
Κατασκευές	Κατευθυντικός λόγος (οδηγίες) Κείμενα ενημερωτικά και επιστημονικά, οδηγίες κατασκευής	Ενεργητική – παθητική σύνταξη Y-P-A / Y-P-K [επανάληψη] Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα [επανάληψη] Αριθμητικά [επανάληψη] Ορθογραφία Στίξη Λεξιλόγιο: Οικογένειες λέξεων – σύνθεση με λόγιες προθέσεις	Σχολική Γραμματική, σ. 139-141 (Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα). Σχολική Γραμματική, σ. 122-129 (αριθμητικά).	2.1, 2.2, 2.3
Τηλεόραση	Κατευθυντικός λόγος Κείμενα επιχειρημάτων Ενημερωτικά κείμενα, άρθρα εφημερίδων και περιοδικών, κείμενα σχολικών εργασιών, διαφημιστικά κείμενα, προγράμματα	Ευθύς – πλάγιος λόγος [επανάληψη] Απλές – επαυξημένες προτάσεις [επανάληψη] Αιτιολογικές προτάσεις [επανάληψη] Κλίση: λόγιοι σχηματισμοί ρημάτων Ορθογραφία Αρκτικόλεξα – Συντομογραφίες		5.4

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
		Λεξιλόγιο: Καταγωγή και σημασία των λέξεων (ετυμολογία)		
Αθλήματα – σπορ	Αναφορικός λόγος (αφήγηση, περιγραφή) Κείμενα λογοτεχνικά, ιστορικά, ειδησεογραφικά, δημοσιογραφικές ανταποκρίσεις (ρεπορτάζ)	Είδη ανεξάρτητων προτάσεων (καταφατικές – ερωτηματικές – αρνητικές) [επανάληψη] Τελικές προτάσεις [επανάληψη] Αποτελεσματικές προτάσεις [επανάληψη] Παραθετικά επιθέτων / επιρρημάτων Αντωνυμίες [επανάληψη] Κλίση: σύνθετα ρήματα με εσωτερική αύξηση Ορθογραφία Λεξιλόγιο: Μία ή δύο λέξεις, Συνώνυμα – αντίθετα	Σχολική Γραμματική, σ. 107-111 (παραθετικά επιθέτων). Σχολική Γραμματική, σ. 112-121 (αντωνυμίες). Σχολική Γραμματική, σ. 137 (σύνθετα ρήματα με εσωτερική αύξηση)	5.3, 5.4, 5.7 3.1, 3.2
Ταξίδια στο διάστημα	Αναφορικός λόγος (αφήγηση, περιγραφή) Κείμενα λογοτεχνικά, ενημερωτικά, επιστημονικά, άρθρα εγκυκλοπαίδειας	Ενεργητική – παθητική σύνταξη [επανάληψη] Ονοματικές – ρηματικές φράσεις [επανάληψη] Ρόλος και λειτουργία των άρθρων (οριστικών και αόριστων) [επανάληψη] Ορθογραφία Συλλαβισμός Λεξιλόγιο: συμφράσεις, εκφράσεις	Σχολική Γραμματική, σ. 181-183 (Ονοματικές – ρηματικές φράσεις). Σχολική Γραμματική, σ. 44-46 (Συλλαβισμός).	

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου

Στ' Δημοτικού

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
Ταξίδια – τόποι – μεταφορικά μέσα	Αφηγηματικά Περιγραφικά Λογοτεχνικά κείμενα, ενημερωτικά-πληροφοριακά κείμενα	Χρόνοι του ρήματος Εξαρτημένες χρονικές προτάσεις Επιρρηματικοί προσδιορισμοί χρόνου Ορθογραφία Λεξιλόγιο	Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία)	
Κατοικία	Αφηγηματικά Περιγραφικά Λογοτεχνικά κείμενα, πληροφοριακά κείμενα, μικρές αγγελίες, άρθρα – σχόλια	Ελλειπτικές προτάσεις Επίθετα Τοπικοί προσδιορισμοί Λόγια κλίση θηλυκών ουσιαστικών (-ος και -η, πληθ. -εις) Αριθμητικά	Σχολική Γραμματική, σ. 96-106 (επίθετα). Σχολική Γραμματική, σ. 79-80 (λόγια κλίση ουσιαστικών). Σχολική Γραμματική, σ. 122-129 (αριθμητικά).	8.7

Ενότητα	Κείμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τυπου
		<u>Λεξιλόγιο: Συντομογραφίες</u> = <u>αρκτικόλεξα</u> Ορθογραφία		
Διατροφή	Καθοδηγητικά (κατευθυντικός λόγος) Λογοτεχνικά κείμενα, οδηγίες, συνταγές, διαφημιστικά κείμενα	<u>Εγκρίσεις</u> <u>Υποθετικές προτάσεις</u> <u>Αποτελεσματικές προτάσεις</u> Έναρθρο και άναρθρο ουσιαστικό <u>Παραθετικά</u> <u>Κλίση προστακτικής</u> <u>Ορθογραφία προστακτικής</u> <u>Ορθογραφικά σημεία</u> <u>(διαλυτικά κτλ.)</u> Λεξιλόγιο: Πολυλεκτικά σύνθετα, περιφράσεις- εκφράσεις (διαφορές) Συνώνυμα – αντίθετα Στίξη	Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α΄ συζυγία) & 149-152 (β΄ συζυγία) Σχολική Γραμματική, σ. 107-111 (παραθετικά επιθέτων) + Σχολική Γραμματική, σ. 165-166 (παραθετικά επιρρημάτων). Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α΄ συζυγία) & 149-152 (β΄ συζυγία)	5.7 1.1 2.1, 2.2, 2.3
Η ζωή σε άλλους τόπους	Επιχειρηματολογικά (κατευθυντικός λόγος)	<u>Αιτιολογικές προτάσεις</u> <u>Τοπικοί προσδιορισμοί</u> <u>Χρόνοι του ρήματος</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α΄ συζυγία) & 149-152 (β΄ συζυγία)	5.3, 5.4, 5.5

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τύπου
	Λογοτεχνικά κείμενα, επιστολή, πληροφοριακά κείμενα	Ορθογραφία Λεξιλόγιο		
Η ζωή έξω από την πόλη	Αφηγηματικά Περιγραφικά Ημερολόγιο, άρθρα – ειδήσεις, λογοτεχνικά κείμενα	Ονοματική – ρηματική φράση Απλή – επαυξημένη πρόταση Μετοχή παθητικού παρακειμένου Κλίση: επίθετα σε -ης, -ης, -ες Χρόνοι του ρήματος Ορθογραφία Στίξη Λεξιλόγιο: Κυριολεξία – μεταφορά	Σχολική Γραμματική, σ. 181-182 (ονοματική φράση) + Σχολική Γραμματική, σ. 182-183 (ρηματική φράση). Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία)	5.14 8.8 5,13 5.3, 5.4, 5.5 2.1, 2.2, 2.3
Συσκευές	Καθοδηγητικά (κατευθυντικός λόγος) Λογοτεχνικά κείμενα, διάφορα κείμενα οδηγίων χρήσης, ενημερωτικά κείμενα	Εγκλίσεις Τελικές προτάσεις Βουλητικές προτάσεις Χρόνοι του ρήματος Ορθογραφία προστακτικής Λεξιλόγιο: κατανόηση και χρήση ορολογίας	Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία) Σχολική Γραμματική, σ. 144-148 (α' συζυγία) & 149-152 (β' συζυγία)	5.3, 5.4, 5.5, 5.7

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τύπου
		Απόδοση λέξεων ξένης προέλευσης στα ελληνικά		6.6
Ατυχήματα	Καθοδηγητικά (κατευθυντικός λόγος) Λογοτεχνικά κείμενα, οδηγίες-κανόνες, ενημερωτικά κείμενα, άρθρα	<u>Μεταβατικά – αμετάβατα ρήματα Υ-P-A / Υ-P-K</u> <u>Αντωνυμίες (λειτουργία, κλίση)</u> Χρονικοί και τοπικοί προσδιορισμοί - Γενική και αιτιατική ως προσδιορισμοί (π.χ. το βράδυ) <u>Κλίση: λόγιοι σχηματισμοί ρημάτων</u> <u>Ορθογραφία</u> <u>Λεξιλόγιο: Συνώνυμα – αντίθετα</u> Μία ή δύο λέξεις (σημασία και γραφή)	Σχολική Γραμματική, σ. 139- 141 (Μεταβατικά – αμετάβατα ρήματα Υ-P-A / Υ-P-K). Σχολική Γραμματική, σ. 112- 121 (αντωνυμίες). Σχολική Γραμματική, σ. 153- 154 (λόγιοι σχηματισμοί ρημάτων).	5.4 3.1, 3.2
Συγγενικές σχέσεις	Αφηγηματικά Περιγραφικά Λογοτεχνικά κείμενα, άρθρα, διαφημίσεις	<u>Παρατακτική – υποτακτική σύνδεση, ασύνδετες προτάσεις</u> <u>Παρατακτική σύνδεση με αντιθετικούς συνδέσμους</u> <u>Εναντιωματικές προτάσεις</u> Λειτουργίες της γενικής πτώσης Ορθογραφία		

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
Τρόποι ζωής και επαγγέλματα	Αφηγηματικά (διαλογικά) Περιγραφικά Συνεντεύξεις, προσωπικές μαρτυρίες, εικονογραφημένη ιστορία	Ευθύς – πλάγιος λόγος Παρατακτική – υποτακτική σύνδεση Αντωνυμίες Κλίση: λόγιοι και ανώμαλοι σχηματισμοί επιθέτων (-ων, -ουσα, -ον και -ύς, -εία, -ύ) Ορθογραφία Κλίση Λεξιλόγιο: Ορολογία	Σχολική Γραμματική, σ. 200 (Ευθύς – πλάγιος λόγος). Σχολική Γραμματική, σ. 112-121 (αντωνυμίες). Σχολική Γραμματική, σ. 103 (λόγιοι και ανώμαλοι σχηματισμοί επιθέτων).	5.6
Κινηματογράφος – Θέατρο	Αφηγηματικά Περιγραφικά Λογοτεχνικά κείμενα, ενημερωτικά κείμενα, άρθρα περιοδικών, παρουσίαση και κριτική θεαμάτων, διαφημιστικά κείμενα	Χρονικοί προσδιορισμοί Επιθετικοί προσδιορισμοί (επίθετα και παθητικές μετοχές) Κλίση: λόγιοι και ανώμαλοι σχηματισμοί επιθέτων Συλλαβισμός Λεξιλόγιο: Παρομοίωση – μεταφορά, Συνώνυμα – αντίθετα	Σχολική Γραμματική, σ. 103-104 (λόγιοι και ανώμαλοι σχηματισμοί επιθέτων). Σχολική Γραμματική, σ. 44-46 (Συλλαβισμός).	5.13, 8.1
Μουσεία	Αφηγηματικά Περιγραφικά Επιχειρηματολογικά (κατευθυντικός λόγος) Λογοτεχνικά κείμενα, ενημερωτικά κείμενα, άρθρα	Ενεργητική – παθητική σύνταξη Y-P-A / Y-P-K Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα Αιτιολογικές προτάσεις Κλίση: λόγιοι σχηματισμοί ρημάτων (π.χ. σύνθετα με -άγω) Ορθογραφία	Σχολική Γραμματική, σ. 139-141 (Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα).	5.4

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τύπου
	περιοδικών, διαφημιστικά κείμενα, επιστολή	Καταγωγή και σημασία των λέξεων (ετυμολογία)	Σχολική Γραμματική, σ. 153-154 (λόγιοι σχηματισμοί ρημάτων).	
Πόλεμος και ειρήνη	Επιχειρηματολογικά (κατευθυντικός λόγος) Περιγραφικά Λογοτεχνικά κείμενα, ενημερωτικά κείμενα, άρθρα, ρεπορτάζ, , κείμενα με εκκλήσεις για ειρήνη στο διαδίκτυο, αφίσες	Απρόσωπα ρήματα Απλή – επαυξημένη πρόταση Ονοματική – ρηματική φράση Τελικές προτάσεις Αποτελεσματικές προτάσεις Κλίση: σύνθετα ρήματα με εσωτερική αύξηση Μονοτονικό Λεξιλόγιο: Οικογένειες λέξεων – σύνθεση με λόγιες προθέσεις	Σχολική Γραμματική, σ. 181-182 (ονοματική φράση) + Σχολική Γραμματική, σ. 182-183 (ρηματική φράση). Σχολική Γραμματική, σ. 137 (σύνθετα ρήματα με εσωτερική αύξηση). Σχολική Γραμματική, σ. 48-50 (τόνος).	5.14 5.7 1.3

1.2. Καταγραφή και κατηγοριοποίηση των γραμματικών φαινομένων για το μάθημα της Γλώσσας στο Γυμνάσιο

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζεται η καταγραφή και συστηματική ταξινόμηση των γραμματικών φαινομένων που προκύπτουν από το πρόγραμμα σπουδών του Γυμνασίου (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) και τα αντίστοιχα διδακτικά εγχειρίδια της «Νεοελληνικής Γλώσσας» και της [«Γραμματικής Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου»](#).

Κρίθηκε σκόπιμο (όπως και στο Δημοτικό) η παρουσίαση να πραγματοποιηθεί σε πινακοποιημένη μορφή, με ανάλυση ανά σχολική τάξη και ενότητα των διδακτικών εγχειριδίων, τους αντίστοιχους κειμενικούς και λεξικογραμματικούς στόχους, παραπομπές στα βιβλία της σχολικής γραμματικής και περιγραφή των σχετικών γραμματικών λαθών. Πρέπει να σημειωθεί ότι στη στήλη «Λεξικογραμματικοί στόχοι» έχουν δημιουργηθεί υπερσύνδεσμοι που οδηγούν σε συγκεκριμένα υποκεφάλαια της Γραμματικής, με τα οποία συνδέονται τα σχετικά γραμματικά φαινόμενα κάθε ενότητας του διδακτικού εγχειριδίου. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ωστόσο, όπου το υποκεφάλαιο της Γραμματικής είναι πολύ ευρύ ή ο στόχος βρίσκεται σε παραπάνω από ένα υποκεφάλαια, τότε έχει συμπεριληφθεί και παραπομπή σε συγκεκριμένες σελίδες του βιβλίου της Γραμματικής για πληρέστερη ενημέρωση του αναγνώστη (βλ. στήλη «παραπομπή στη σχολική Σχολική Γραμματική»). Ακόμη, ο τίτλος κάθε υποενότητας (π.χ. Α΄ τάξη Γυμνασίου) είναι ενεργός υπερσύνδεσμος που οδηγεί στο αντίστοιχο διδακτικό εγχειρίδιο της κάθε τάξης.

Στο πλαίσιο του παρόντος παραδοτέου θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική η τελευταία στήλη του πίνακα (υποκατηγορία σχεδιότυπου), αφού κρίθηκε σκόπιμο να πραγματοποιηθεί περιγραφή των γλωσσικών λαθών με βάση συγκεκριμένα σχεδιότυπα, δηλαδή κανόνες “ευαίσθητους περιεχομένου” (context sensitive) με συγκεκριμένη συντακτική δομή (βλ. κεφάλαιο 3). Τα σχεδιότυπα κατηγοριοποιήθηκαν και, αφού αποδόθηκε συγκεκριμένος κωδικός αριθμός σε κάθε υποκατηγορία σχεδιότυπου, αντιστοιχήθηκαν με τα γλωσσικά φαινόμενα που προκύπτουν από το περιεχόμενο μάθησης των διδακτικών εγχειριδίων.

Α' Γυμνασίου

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη Σχολική Γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τύπου
1η ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΜΕΡΕΣ Σ' ΕΝΑ ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα, Κείμενα από παιδικά περιοδικά) Κατευθυντικός λόγος (Σελίδα εφημερίδας Φυλλάδια σχολείων, Μαθητικό κείμενο, Πληροφοριακό Δελτίο, Σκίτσα, Ηλεκτρονικό περιοδικό, Χάρτης, Αφίσα)	<u>Απλή πρόταση:</u> <u>καταφατικές / αρνητικές /</u> <u>ερωτηματικές /</u> <u>θαυμαστικές-</u> <u>επιφωνηματικές /</u> <u>απορητικές προτάσεις.</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 112, (Είδη της πρότασης)	
2η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	Αναφορικός λόγος(Λογοτεχνικό κείμενο)	Συνδετικές λέξεις		

	Κατευθυντικός λόγος (Διάλογος, Ηλεκτρονική εφημερίδα, Άρθρο εφημερίδας, Αίτηση, Ιστοσελίδα, Κανονισμός σχολείου, Συνθήματα, Κόμικ, Μηνύματα, Γελοιογραφία, Ομιλία σε συνέδριο, Σκίτσο, Κείμενο από παιδικό περιοδικό, Σχολικά εγχειρίδια, Τοιχογραφία, Απόσπασμα Δοκιμίου – Μελέτης)			
3η ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ	Κατευθυντικός λόγος(Κείμενα από παιδικά	Συνδετικές λέξεις		

	και μη περιοδικά, Ιστοσελίδες, Χάρτης) Λογοτεχνικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα, Απόσπασμα σχολικού εγχειριδίου Σκίτσο και κείμενο από εφημερίδα, Απόσπασμα έκδοσης του Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων Απόσπασμα αρχαίου κειμένου σε μετάφραση, Εικονογραφημένη ιστορία, Κόμικς)	Λεξιλόγιο αφηγηματικών κειμένων		
4η ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΜΟΥ	Αναφορικός λόγος(Λογοτεχνικά κείμενα) Κατευθυντικός λόγος (Ιστοσελίδες, Ενημερωτικό φυλλάδιο,	<u>Ονοματική φράση.</u> <u>Επιθετικός προσδιορισμός.</u> <u>Κλίση ουσιαστικών και επιθέτων.</u> <u>Παραγωγή και σύνθεση.</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 116, Ονοματική Φράση) Σχολική Γραμματική, σ. 119, (επιθετικός προσδιορισμός) Σχολική Γραμματική, σ. 33-45 (κλίση	5.14 4.2, 5.9, 5.13, 8.6

	Σελίδα παιδικού περιοδικού, Αποσπάσματα περιοδικών, Διαφημιστική αφίσα, Κόμικς, Πίνακας ζωγραφικής, Σελίδα εφημερίδας, Απόσπασμα από κείμενο γνώσεων, Διαφήμιση)		ουσιαστικών), 48-56 (κλίση επιθέτων) Σχολική Γραμματική, σ. 158-161 (παραγωγή & σύνθεση)	
5η ΓΝΩΡΙΖΩ ΤΟΝ ΜΑΓΙΚΟ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ	Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα, Βιογραφία) Κατευθυντικός λόγος (Σελίδα περιοδικού και εφημερίδας, Φωτογραφία, Χάρτης , Αφίσα)	<u>Ρηματική φράση.</u> <u>Συζυγία, φωνή, ποιόν, διάθεση, χρόνος, πρόσωπο του ρήματος</u> <u>Προτάσεις με πλήρες ρήμα και με συνδετικό και επίθετο / ουσιαστικό.</u> <u>Παράγωγα ρήματα</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 123 (Ρηματική φράση) Σχολική Γραμματική, σ. 74-99 (ρήματα) Σχολική Γραμματική (σύνταξη) Σχολική Γραμματική, σ. 158 (παράγωγα ρήματα)	4.4, 5.3, 5.4, 5.5, 5.7

6η ΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ	Κατευθυντικός λόγος (Αποσπάσματα παιδικού και μη περιοδικών, Απόσπασμα παιδικού βιβλίου γνώσεων, Ενημερωτικό φυλλάδιο) Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικό κείμενο, Ποίημα, Ιστοσελίδα)	<u>Συντακτικές λειτουργίες των πτώσεων.</u> <u>Ομοιόπλητοι προσδιορισμοί (παράθεση, επεξήγηση).</u> <u>Παράγωγα ουσιαστικά.</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 117-121 (συντακτικές σχέσεις) Σχολική γραμματική, σ. 118-119 (παράθεση, επεξήγηση) Σχολική Γραμματική, σ. 158-159 (παράγωγα ουσιαστικά)	
7η Ο ΚΟΣΜΟΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΘΟΝΗ-ΕΙΚΟΝΑ	Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα, Κατευθυντικός λόγος (Ιστοσελίδα, Άρθρο εφημερίδας, Απόσπασμα από ένθετο εφημερίδας, Κόμικ, Φωτογραφία, Διαφημιστικά έντυπα,	<u>Το οριστικό και το αόριστο άρθρο.</u> <u>Κλίση των άρθρων.</u> <u>Επιθετικός προσδιορισμός – ουσιαστικοποίηση του επιθέτου.</u> <u>Παράγωγα επίθετα.</u>	Σχολική Γραμματική, σ.29-30 (οριστικό και αόριστο άρθρο) Σχολική γραμματική, σ. 119 (επιθετικός προσδιορισμός)	5.14

	Σκίτσο, Κείμενα από παιδικά περιοδικά, Μικρή αγγελία)		Σχολική Γραμματική, σ. 159-160 (παράγωγα επίθετα)	
8η ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ: Παρακολουθώ και συμμετέχω	Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα) Κατευθυντικός λόγος (Κείμενο από βιβλίο γνώσεων, Ένθετο εφημερίδας, Σκίτσα, Κείμενο από εφημερίδα, Σελίδα περιοδικού και εφημερίδας, Κόμικ) Λεξικό	<u>Παρατακτική σύνδεση.</u> <u>Σύνδεσμοι που συνδέουν τις προτάσεις παρατακτικά.</u> Ασύνδετο σχήμα. <u>Στίξη στον παρατακτικό λόγο.</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 145-146 (παρατακτική σύνδεση) Σχολική γραμματική, σ. 24-26 (σημεία στίξης)	2.1, 2.2, 2.3

9η ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΩ ΤΗ ΜΑΓΕΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ	Κατευθυντικός λόγος (Αποσπάσματα περιοδικών, Σκίτσα, Ένθετο εφημερίδας Διαφήμιση, Απόσπασμα παιδικού και μη περιοδικού, Κείμενο από εφημερίδα) Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικό κείμενο Κείμενο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής)	<u>Συνταγματικός άξονας.</u> <u>Παραδειγματικός άξονας.</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 110 (συνταγματικές και παραδειγματικές σχέσεις)	
10η ΓΝΩΡΙΖΩ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΤΟΥ	Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα) Κατευθυντικός λόγος (Ενημερωτικό φυλλάδιο,	<u>Οι δευτερεύουσες προτάσεις.</u> <u>Υποτακτικοί σύνδεσμοι.</u> <u>Τα κυριότερα σημεία στίξης.</u>	Σχολική Γραμματική, σ.146-151 (Δευτερεύουσες προτάσεις)	2.1, 2.2, 2.3

	Αποσπάσματα περιοδικών, Χάρτης , Ένθετο εφημερίδας, Κείμενο από βιβλίο γνώσεων, Κόμικ) Λεξικό		Σχολική Γραμματική, σ. 24-26 (σημεία στίξης)	
--	---	--	--	--

B' Γυμνασίου

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη σχολική γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τύπου
1η ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΟΥ Σ' ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Ταξίδια, περιηγήσεις, γνωριμία με ανθρώπους, έθιμα-πολιτισμό	Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα) Κατευθυντικός λόγος (Κείμενα από βιβλία γνώσεων, Κείμενα από περιοδικά, Χάρτης, Ιστοσελίδες, Ενημερωτικό φυλλάδιο, Σχολικό εγχειρίδιο)	<u>Μορφές του υποκειμένου.</u> <u>Συμφωνία υποκειμένου – ρήματος.</u> <u>Σύνθεση με αχώριστα μόρια, λόγια και μη.</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 110 (Υποκείμενο)_ Σχολική Γραμματική, σ. 111-112 (Συμφωνία υποκειμένου – ρήματος) Σχολική Γραμματική, σ. 160 (Σύνθεση με αχώριστα μόρια)	
2η ΖΟΥΜΕ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα, Πίνακας ζωγραφικής) Κατευθυντικός λόγος (Ενημερωτικά φυλλάδια, Κόμικ,	<u>Εγκλίσεις στις ανεξάρτητες προτάσεις.</u> <u>Χρόνοι.</u> <u>Τα είδη των συνθέτων.</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 127 (Εγκλίσεις) Σχολική Γραμματική, σ. 78-93 (χρόνοι)	5.7 4.4, 5.3, 5.4, 5.5

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη σχολική γραμματική	Υποκατηγορία σχεδιότυπου
	Ιστοσελίδα, Κείμενο από βιβλίο γνώσεων)		Σχολική Γραμματική, σ. 160-162 (τα είδη των σύνθετων)	
3η ΦΙΛΟΙ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ	Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα :πεζά – ποίημα) Κατευθυντικός λόγος (Επιστημονικό κείμενο, Κόμικ, Ιστοσελίδα, Κείμενο από βιβλίο γνώσεων) Λεξικό	<u>Ενεργητική και παθητική φωνή.</u> <u>Α' και Β' συζυγία.</u> <u>Σύνθεση: α' συνθετικό.</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 78-93 (χρόνοι, φωνές) Σχολική Γραμματική, σ. 160-162 (σύνθεση)	4.1 4.4, 5.3, 5.4, 5.5, 5.7
4η ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ	Κατευθυντικός λόγος (Κείμενα από βιβλίο γνώσεων Ένθετο εφημερίδας, Σκίτσα)	<u>Μεταβατικά και αμετάβαρα ρήματα και αντικείμενο.</u> <u>Μορφές του αντικειμένου.</u> <u>Διαθέσεις του ρήματος.</u>	Σχολική Γραμματική, σ.131 (ρήμα και αντικείμενο)	7.1, 7.2, 7.4

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη σχολική γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τύπου
	Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα, Ημερολόγιο) Μαθητικό κείμενο (Βουλή των Εφήβων)		Σχολική Γραμματική, σ. 74-76 (διαθέσεις του ρήματος)	
5η ΣΥΖΗΤΩΝΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	Κατευθυντικός λόγος (Συνέντευξη (σε εφημερίδα), Μικρές αγγελίες, Σχολικό εγχειρίδιο Κείμενα από εφημερίδες και περιοδικά, Ιστοσελίδες, Κείμενο από βιβλίο γνώσεων, Βιογραφικό σημείωμα) Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα, Απόσπασμα	Βαθμοί του επιθέτου. Σύγκριση. Σύνθεση: β' συνθετικό.	Σχολική Γραμματική, σ. 56-59 (βαθμοί του επιθέτου) Σχολική Γραμματική, σ. 160-162 (σύνθεση)	6.1

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη σχολική γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τύπου
	αρχαίου κειμένου σε μετάφραση, Πίνακας ζωγραφικής)			
6η ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΩ, ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΜΑΙ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΟΥΜΑΙ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΗΓΕΣ (ΜΜΕ, ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ, ΚΤΛ.)	Κατευθυντικός λόγος (Κείμενα από εφημερίδες και περιοδικά, Κείμενο από βιβλίο γνώσεων, Ερωτηματολόγιο) Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα, Κόμικ)	Αδύνατοι και δυνατοί τύποι προσωπικών αντωνυμιών. Η λειτουργικότητα των προσωπικών αντωνυμιών. Τα άλλα είδη αντωνυμιών. Ετυμολογικές οικογένειες λέξεων.	Σχολική Γραμματική, σ. 66 (Αδύνατοι και δυνατοί τύποι προσωπικών αντωνυμιών) Σχολική Γραμματική, σ. 67-71 (άλλα είδη αντωνυμιών)	1.4
7η ΒΙΩΝΟΝΤΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ	Κατευθυντικός λόγος	Είδη επιρρηματικών προσδιορισμών.	Σχολική Γραμματική, σ. 100 (Επιρρήματα, λειτουργία)	4.2, 6.4

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη σχολική γραμματική	Υποκατηγορία σχεδιότυπου
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣΗ ΖΩΗΣ	(Κείμενο από βιβλίο γνώσεων, Αφιέρωμα εφημερίδας, Κείμενα από εφημερίδα και περιοδικά, Φωτογραφία, Κόμικ, Ιστοσελίδες, Απόσπασμα σχολικού εγχειριδίου)	<u>Παραγωγή επιρρημάτων.</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 160 (παράγωγα επιρρήματα)	
8η ΣΥΖΗΤΩΝΤΑΣ ΓΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα Κατευθυντικός λόγος (Κείμενο από βιβλίο γνώσεων, Κείμενα από περιοδικά, Στίχοι, Χάρτης, Κείμενο από εφημερίδα, Τίτλοι εφημερίδων,	<u>Οι διάφορες μορφές μετοχής.</u> <u>Γνήσια και καταχρηστική σύνθεση.</u> <u>Παρασύνθετα.</u> <u>Πολυλεκτικά σύνθετα.</u>	Σχολική Γραμματικής, σ. 95-99 (Οι διάφορες μορφές μετοχής) Σχολική Γραμματική, σ. 162 (γνήσια και καταχρηστική σύνθεση) Σχολική Γραμματική, σ. 160-162 (Σύνθετες λέξεις)	5.6, 8.8

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη σχολική γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τύπου
	Ιστοσελίδα, Κείμενο από βιβλίο γνώσεων Ομιλία (Βουλή των Εφήβων) Ημερολόγιο, Γελοιογραφία, Σχολικό εγχειρίδιο, Ενημερωτικό φυλλάδιο)			
9η ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΟΣ	Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα: πεζό – ποίημα) Κατευθυντικός λόγος (Κείμενο από βιβλίο γνώσεων, Κείμενα από περιοδικά, Ενημερωτικό φυλλάδιο, Κείμενα από σχολικά εγχειρίδια, Λεξικά,	Χρήση λεξικών		

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη σχολική γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
	Αφίσα)			

Γ' Γυμνασίου

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη σχολική γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τύπου
1η Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα: ποιήματα, Κατευθυντικός λόγος (Κείμενα από βιβλία γνώσεων, Κείμενα από περιοδικά, Σκίτσο, Κείμενα από σχολικά εγχειρίδια, Κόμικ, Αφίσες, Μαθητικό περιοδικό, Εξώφυλλο βιβλίου, Συνέντευξη (σε ένθετο εφημερίδας), Κείμενο από σχολική έκδοση)	Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση.	Σχολική Γραμματική, σ. 145-146.	2.2
2η ΓΛΩΣΣΑ – ΓΛΩΣΣΕΣ ΚΑΙ	Κατευθυντικός λόγος	Ονοματικές και επιρρηματικές προτάσεις.	Σχολική Γραμματική, σ. 146-154	2.2

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη σχολική γραμματική	Υποκατηγορία σχεδιότυπου
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	(Ένθετο εφημερίδας, Διαφημίσεις, Κείμενο από εφημερίδα, Επιστημονικά κείμενα, Κείμενα από παιδικά περιοδικά, Σκίτσα, Ιστοσελίδα, Ένθετο εφημερίδας, Αφίσα) Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα)	Βουλευτικές, ειδικές και ενδοιαστικές προτάσεις.	(Ονοματικές και επιρρηματικές προτάσεις)	
3η ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΙΔΙΟΙ. ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΙ	Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα: πεζά – ποίημα, Θέατρο)	Ευθείες και πλάγιες ερωτήσεις. Ευθύς και πλάγιος λόγος.	Σχολική Γραμματική, σ. 148.	

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη σχολική γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τύπου
	Κατευθυντικός λόγος (Κείμενο από έκδοση ΟΕΔΒ, Ένθετα εφημερίδων, Κείμενα από εφημερίδες, Κόμικ, Ερωτηματολόγιο, Ενημερωτικό φυλλάδιο, Αφίσα, Σκίτσο, Διαφήμιση, Έρευνα εφημερίδας)			
4η ΕΝΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ	Κατευθυντικός λόγος (Κείμενα από βιβλία γνώσεων, Ενημερωτικά φυλλάδια, Σκίτσα,	Είδη αναφορικών προτάσεων.	Σχολική Γραμματική, σ. 151	2.2

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη σχολική γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τύπου
	Ανακοίνωση, Κείμενα από εφημερίδες, Απόσπασμα σχολικού εγχειριδίου, Ιστοσελίδες, Τίτλοι από τον Τύπο, Αποσπάσματα ενημερωτικών εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Απόσπασμα διάσκεψης της Ε.Ε.) Λεξικά			
5η ΕΙΡΗΝΗ - ΠΟΛΕΜΟΣ	Κατευθυντικός λόγος (Κείμενα από περιοδικά, Σκίτσα,	Τελικές προτάσεις. Αιτιολογικές προτάσεις.	Σχολική Γραμματική, σ. 149 (τελικές), 148 (αιτιολογικές)	2.2

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη σχολική γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τύπου
	Κείμενα από εφημερίδες και περιοδικά, Κείμενο από βιβλίο γνώσεων, Κόμικ, Ενημερωτικό φυλλάδιο) Αναφορικός λόγος (Απόσπασμα αρχαίου κειμένου σε μετάφραση, Λογοτεχνικά κείμενα,			
6η ΕΝΕΡΓΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ	Κατευθυντικός λόγος (Κείμενα από εφημερίδες και περιοδικά, Κόμικ, Ενημερωτικά φυλλάδια, Ιστοσελίδα,	Χρονικές προτάσεις. Υποθετικές προτάσεις.	Σχολική Γραμματική, σ. 149-151,	2.2

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη σχολική γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τύπου
	Διαφήμιση, Επιστημονικό κείμενο, Σκίτσο) Αναφορικός λόγος (Λογοτεχνικά κείμενα: ποιήματα)			
7η ΤΕΧΝΗ: ΜΙΑ ΓΛΩΣΣΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΠΟΧΕΣ	Κατευθυντικός λόγος (Κείμενα από βιβλία γνώσεων, Σκίτσα Ενημερωτικά φυλλάδια, Κείμενο από περιοδικό και εφημερίδα, Πρόγραμμα, Διαφήμιση, Ένθετο εφημερίδας) Αναφορικός λόγος	Αποτελεσματικές προτάσεις. Εναντιωματικές και παραχωρητικές προτάσεις.	Σχολική Γραμματική, σ. 149, 150	2.2

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη σχολική γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίου τύπου
	(Πίνακες ζωγραφικής)			
8η ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ	Αναφορικός λόγος (Κείμενα από περιοδικά, Λογοτεχνικό κείμενο: πεζά – ποίημα, Κατευθυντικός λόγος (Κείμενο από εφημερίδα, Σκίτσα, Κείμενα από βιβλία γνώσεων, Ένθετο εφημερίδας, Βιογραφικό σημείωμα, Αίτηση, Ενημερωτικό φυλλάδιο) Αναφορικός λόγος	Τα μόρια και οι σημασίες τους. <u>Η στίξη στον υποταγμένο λόγο και ευρύτερα. Η λειτουργικότητα των σημείων στίξης.</u>	Σχολική Γραμματική, σ. 24	2.1, 2.2, 2.3

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι	Παραπομπή στη σχολική γραμματική	Υποκατηγορία σχεδίουτυπου
	(Στίχοι, Κόμικ)			

2. Ορισμός γλωσσικού λάθους

2.1. Το γλωσσικό λάθος

Το «σωστό» και το «λάθος στη σύγχρονη νέα ελληνική, παραπέμπει σε ζητήματα χρήσης της νεοελληνικής γλώσσας που προκαλούν αμηχανία και προβληματισμό στους χρήστες.¹ Βάση για την αντιμετώπιση όλων αυτών των ζητημάτων συνιστούν οι ρυθμίσεις της σχολικής Γραμματικής², η οποία βασίζεται στην αναπροσαρμογή της Μικρής Νεοελληνικής Γραμματικής του Μανόλη Τριανταφυλλίδη, ως της επίσημης, κρατικά θεσμοποιημένης, από το 1976, γραμματικής κωδικοποίησης της νεοελληνικής γλώσσας («κοινής νεοελληνικής», χωρίς διαλεκτικά στοιχεία). Αναλυτικότερη μορφή της είναι η «Μεγάλη» Γραμματική του Τριανταφυλλίδη.³

Τα γραμματικά αυτά βασικά βοηθήματα ορίζουν σε επαρκή βαθμό τις γραπτές (κυρίως) συμβάσεις της νεοελληνικής γλώσσας, όπως, για παράδειγμα, την ορθογραφία. Θέτουν τις θεμελιώδεις αρχές στις οποίες βασίζεται η ρύθμιση του γλωσσικού κώδικα και υποδεικνύουν συγκεκριμένες πρακτικές λύσεις. Με δεδομένο όμως ότι η αρχική γραφή ορισμένων από αυτά ανάγεται στη δεκαετία 1940-1950 και ότι μόνο μετά το 1976 «δοκιμάζονται» σε ευρεία κλίμακα σε όλα τα είδη γραπτού λόγου, είναι φυσικό να μην καλύπτονται κάποιες ειδικές περιπτώσεις ή να καλύπτονται ελλιπώς, αφήνοντας ερωτηματικά και απορίες. Δεν είναι λοιπόν περίεργο που η αντιμετώπιση προβλημάτων στη χρήση της κοινής νεοελληνικής αποτέλεσε τα τελευταίες δεκαετίες θέμα εκτεταμένης αρθρογραφίας στον τύπο (και εκπομπών στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση), όπως και θέμα αρκετών βιβλίων⁴. Συνήθως πρόκειται για επισήμανση λαθών και προβληματικών περιπτώσεων, όπου οι προτεινόμενες «θεραπείες», είτε λαμβάνουν υπόψη τις υποδείξεις της σχολικής Γραμματικής είτε όχι, έχουν τη μορφή λίγο ως πολύ αφοριστικών και αποσπασματικών οδηγιών (όχι αυτό αλλά εκείνο..., λάθος αυτό, σωστό εκείνο...) που δεν αφήνουν να διαφανεί κάποια γενικότερη λογική και μέθοδος προσέγγισης. Αν δηλαδή ο χρήστης της γλώσσας βρεθεί μπροστά σε μια περίπτωση που δεν περιλαμβάνεται στην ύλη παρόμοιων βιβλίων, είναι πολύ δύσκολο, έως ακατόρθωτο, να μπορέσει να δώσει μόνος του μια ικανοποιητική λύση.

Αν δεχθούμε την αναγκαιότητα για ρύθμιση της χρήσης της γλώσσας (για λόγους εκπαιδευτικούς πάνω απ' όλα, αλλά και χρηστικούς), τότε θα πρέπει να ορίσουμε σαφώς ότι η ρύθμιση αυτή δεν μπορεί να στηρίζεται σε νεφελώδεις υποκειμενικές απόψεις, αλλά σε μια διεξοδική (και με επιστημονική μέθοδο) περιγραφή τόσο του γλωσσικού συστήματος όσο και της ποικιλίας που χαρακτηρίζει τη γλωσσική πρακτική των ομιλητών-χρηστών. Αυτό σημαίνει ότι προτείνονται λύσεις με γνώμονα τους κανόνες της επίσημης Γραμματικής, που να είναι όμως πρακτικές και ευέλικτες και να παρέχουν στον χρήστη της νεοελληνικής ένα όσο το δυνατόν ευρύτερο φάσμα επιλογών, ώστε να αποδώσει με τον καλύτερο τρόπο τα νοήματά του, να γίνει κατανοητός από τους αποδέκτες, να οργανώσει και να παρουσιάσει πληροφοριακό υλικό με τον μέγιστο βαθμό ακρίβειας και σαφήνειας, να διατηρήσει το προσωπικό του ύφος, να προσαρμόσει τον λόγο του με τον καταλληλότερο τρόπο σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση λεκτικής

¹ Για λεπτομερέστερη συζήτηση βλ. Α. Ιορδανίδου (επιμ.), *Οδηγός της νεοελληνικής γλώσσας*, εκδόσεις Πατάκη, 1998 (θέματα συλλαβισμού, μονοτονικού, στίξης, τελικού -ν, ορθογραφίας, αρχικών κεφαλαίων, μεταγραφής ξένων κύριων ονομάτων κτλ.) και β' τόμος, 2005, με θέματα σύνταξης και λεξιλογίου.

² *Γραμματική Ε' και Στ' Δημοτικού*, Φίλιππάκη-Warburton Ει, Γεωργιαφέντης Μ., Κοτζόγλου Γ., Λουκά Μ.

³ *Νεοελληνική γραμματική (της δημοτικής)*, Αθήνα, Ο.Ε.Σ.Β., 1941 (ανατύπωση με διορθώσεις, Θεσσαλονίκη, Α.Π.Θ., Ινστιτούτο Ν.Ε. Σπουδών, Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη, 1978).

⁴ Ενδεικτικά: Θ. Καρζής, *Τα σωστά ελληνικά*, Αθήνα, εκδ. Φιλιππότη, 1995, Ε. Κριαράς, *Τα πεντάλεπτά μου στην ΕΡΤ και άλλα γλωσσικά*, Θεσσαλονίκη, Μαλλιάρης-Παιδεία, 1998, Ι. Παπαζαφείρη, *Λάθη στη χρήση της γλώσσας μας*, 2 τόμοι, Αθήνα, Σμίλη, 1996-1997.

επικοινωνίας και σε κάθε είδος κειμένου. Με λίγα λόγια: να πετύχει μια διατύπωση και παρουσίαση κειμένου που να σέβεται κάποιους γενικούς κανόνες και συγχρόνως να αναδεικνύει την ιδιαιτερότητα της προσωπικής έκφρασης και του είδους του λόγου όπου ανήκει.

Ας διευκρινίσουμε ότι «προσωπική έκφραση» δε σημαίνει ακύρωση των συμβάσεων της Γραμματικής, αντίθετα, σημαίνει αξιοποίηση και εφαρμογή για διευκόλυνση της (γραπτής κυρίως) γλωσσικής παραγωγής. Η –δυστυχώς αρκετά διαδεδομένη στη χώρα μας– πρακτική της «δικής μου άποψης για το μονοτονικό», της «δικής μου άποψης για το τελικό -ν», της «δικής μου άποψης για την ορθογραφία» κτλ. δυσχεραίνει τόσο την εκμάθηση όσο και τη χρήση και κατανόηση της γλώσσας. Υπάρχουν πολλοί τομείς όπου μπορεί να θέσει κανείς την προσωπική γλωσσική του σφραγίδα: επιλογές ανάμεσα σε πλούσια ποικιλία τύπων στην κλίση ονομάτων και ρημάτων (π.χ. *πόλης* – *πόλεως*, *αγαπάω* – *αγαπώ*), επιλογές ανάμεσα σε συντακτικά σχήματα και σε υφολογικά διαφοροποιημένες λέξεις και φράσεις κ.ά. Αν πράγματι δημιουργούν προβλήματα ή δεν επαρκούν οι γραμματικές συμβάσεις, επιβάλλεται να προταθούν αλλαγές και συμπληρώσεις, επαρκώς τεκμηριωμένες και αιτιολογημένες, που να εντάσσονται στο πλαίσιο των βασικών αρχών και της γενικότερης προσέγγισης για τη ρύθμιση της γλώσσας που έχει υιοθετηθεί από τη σχολική Γραμματική. Κάθε αναθεώρηση του εγχειριδίου αυτού θα πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη αυτές τις προτάσεις και να τις θέτει σε συζήτηση.

Με αυτή τη λογική, επιλέξαμε να ασχοληθούμε με την παρουσία ή απουσία του τελικού -ν, με κάποιες προβληματικές περιπτώσεις ορθογραφίας και με ορισμένα ζητήματα σύνταξης και λεξιλογίου που αποτελούν αντικείμενο συζητήσεων και προβληματισμών. Η διένεξη μεταξύ υποστηρικτών του πολυτονικού συστήματος και υποστηρικτών του μονοτονικού⁵ δε θα μας απασχολήσει, γιατί θεωρούμε ότι υπερβαίνει τα όρια της απλής συζήτησης για τη γλώσσα – τα επιχειρήματα υπέρ του πολυτονικού ανάγονται στον χώρο της αισθητικής («είναι ωραία η περισπωμένη», «οι διαφορετικοί τόνοι και τα πνεύματα διακοσμούν το κείμενο» κτλ.) ή της ιδεολογίας (σχέση της νέας ελληνικής με την αρχαία).

Τελικό -ν

Επειδή η παρουσία ή η απουσία του τελικού -ν συνδέεται με την απόδοση φαινομένων του προφορικού λόγου, είναι φυσικό να παρατηρείται κάποια ρευστότητα, π.χ. μπορεί να πούμε *εμφατικά τον άλλον θέλω, όχι αυτόν*, ενώ είναι άχρηστο το τελικό -ν στο «άλλον», εφόσον το γένος δηλώνεται από το άρθρο. Ο γραπτός λόγος δεν είναι δυνατόν να παρακολουθεί όλη την ποικιλία του προφορικού. Είναι γνωστό ότι διαθέτει πολύ λιγότερα μέσα από τον προφορικό για την έκφραση στάσεων, αποχρώσεων, συναισθημάτων.

Μια διαδεδομένη αντίρρηση σχετικά με τους κανόνες της Γραμματικής είναι ότι το *δεν* πρέπει να διατηρεί πάντοτε το -ν για να διακρίνεται από το *δε* (*μεν... δε...*). Με δεδομένο όμως ότι η σύνταξη *μεν... δε...* είναι πλέον αρκετά περιορισμένη, φαίνεται λογικό να διατηρείται το -ν μόνον όταν υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης, π.χ. *Ο καθηγητής τον επέπληξε• εκείνος δεν φώναξε για να διαμαρτυρηθεί*. Επίσης, θα μπορούσε να διατηρηθεί σε διαλόγους, σε εμφατική χρήση: *δεν θέλω, σου λέω!* (ενώ σε μη εμφατική χρήση κανονικά *δε θέλω*).

Πολλές συζητήσεις έχουν γίνει και για τη διατήρηση του τελικού -ν στα αρσενικά, άσχετα από το σύμφωνο που ακολουθεί, προκειμένου να γίνεται διάκριση γένους. Παρά το γεγονός ότι φαίνεται παράλογο να

⁵ Υπάρχουν και κάποιες διαφορές σχετικά με την εφαρμογή του μονοτονικού, όπως, για παράδειγμα, ο προτεινόμενος στο λεξικό Μπαμπινιώτη τονισμός της γενικής του οριστικού άρθρου (τού – τής – τού) μετά από ουσιαστικό, επίθετο κτλ. για να αποφεύγεται η σύγχυση με τα κτητικά, αλλά δε συνιστούν αντικείμενο ευρύτερης συζήτησης. Για τη χρησιμότητα μιας τέτοιας διαφοροποίησης θα είχαμε επιφυλάξεις, δεδομένου ότι, όπως φαίνεται και από το παράδειγμα που παρατίθεται στο λεξικό Μπαμπινιώτη, από τα συμφραζόμενα δεν προκύπτει κίνδυνος ασάφειας: *Η πτώση τής τιμής τού δολαρίου προκαλεί αναταραχή στις αγορές τής Ευρώπης*. Σε αντίθετη περίπτωση, που είναι σπάνια, μπορούμε καταχρηστικά να χρησιμοποιήσουμε τον τόνο: *Η πρακτική τού αύριο και η πρακτική τού σήμερα*.

χρειάζεται ο φυσικός ομιλητής το -ν για να ξεχωρίσει το αρσενικό από το ουδέτερο, στη Γραμματική Ε' και Στ' Δημοτικού επικράτησε η διατήρηση του τελικού -ν πάντοτε στον ενικό του αρσενικού οριστικού και αόριστου άρθρου (τον, έναν).

Ορθογραφία

Στη σχολική Γραμματική τηρήθηκαν οι αρχές του Ορθογραφικού Οδηγού της «Μεγάλης» Γραμματικής του Τριανταφυλλίδη, με κάποιες μικρές αλλαγές, όπως η κατάργηση του *ω* στα παραθετικά των επιθέτων και η κατάργηση του *η* και του *ω* στις καταλήξεις των ρημάτων στην υποτακτική.⁶ Ας θυμίσουμε αυτές τις βασικές αρχές:

α) διατηρείται η ιστορική ορθογραφία προκειμένου για λέξεις που προέρχονται από τα αρχαία ελληνικά και παραμένουν αμετάβλητες (ή σχεδόν αμετάβλητες) και

β) μεταγράφονται φωνητικά (δηλαδή με την απλούστερη δυνατή γραφή: *ι, ο, ε, γκ* αντί για *γγ* και *ένα* σύμφωνα αντί για διπλά) οι νέες ελληνικές λέξεις των οποίων δεν είναι φανερή η σχέση με τις αρχαίες (π.χ. *αγόρι*, από το μεσαιωνικό *αγόρι(ν)*, από το *άγορος*, από το αρχαίο *άωρος*) και οι μεταχριστιανικές λέξεις ξένης καταγωγής (π.χ. *κανέλα*, από το ιταλικό *cannella*). Στις τελευταίες περιλαμβάνονται και τα «αντιδάνεια», δηλαδή λέξεις που προήλθαν από ξένες γλώσσες, οι οποίες όμως τις είχαν δανειστεί από τα αρχαία ελληνικά, π.χ. *τσιρότο*, από το ιταλικό *cerotto*, από το αρχαίο ελληνικό *κηρωτόν*.⁷ Τα δάνεια από τη λατινική γλώσσα απλογραφούνται, εκτός από ελάχιστες λέξεις που καθιερώθηκαν στην ελληνική γλώσσα πολύ παλιά, ήδη από τους τελευταίους προχριστιανικούς αιώνες, όπως *καντήλι, κώδικας*.

Όπως είναι φυσικό, κάθε ορθογραφική ρύθμιση, όσο ορθολογική και να είναι, δημιουργεί και κάποιες προβληματικές περιπτώσεις, κυρίως όταν συγκρούονται ορισμένα κριτήρια μεταξύ τους. Για παράδειγμα, οι γραφές *καινούργιος / καινούριος*: η πρώτη ακολουθεί πιστά το ετυμολογικό κριτήριο (ιστορική ορθογραφία, *καινός + έργο*), η δεύτερη απλοποιεί με βάση παρόμοιους σχηματισμούς, όπου η προφορά *ριος* είναι *ijos*, βλ. *καθάριος, πανώριος*. Από τις γραφές *συγγνώμη / συγνώμη* η πρώτη είναι ετυμολογικά ορθή (*συν + γνώμη*) αλλά παραπέμπει σε δύο είδη προφοράς, όπως, για παράδειγμα, η λέξη *συγγραφέας* (*sinɣnomi* και *singnomi*, που δε χρησιμοποιείται, ενώ το *singrafeas* χρησιμοποιείται), η δεύτερη αποτυπώνει την προφορά *siɣnomi*, που είναι αρκετά συνηθισμένη. Τι γίνεται σε παρόμοιες περιπτώσεις; Απλούστατα... υιοθετούμε και τις δύο γραφές. Σε κάθε γλώσσα παρατηρούνται διπλές γραφές, αρκεί το φαινόμενο να είναι περιορισμένο και να μην αποτελεί εμπόδιο στη διδασκαλία και στην εκμάθηση της ορθογραφίας. Το ίδιο θα μπορούσε να ισχύσει και όταν:

- κάποιος σωστός ετυμολογικά τύπος υποχωρεί έναντι άλλου στην καθημερινή πρακτική, όπως *καταχωρίζω* (ορθό) / *καταχωρώ* (συνηθισμένη χρήση), άρα να είναι δεκτά και τα *καταχώριση / καταχώρηση, καταχώρισα / καταχώρησα*.⁸ Παρόμοια: *παραισφρέω* (ορθό) / *παραισφρύω* (συνηθέστερη χρήση, με επίδραση του «διεισδύω»), *παραισέφρησα / παραισέφρυσσα, παρείσφρηση / παρείσφρυση*.
- δεν υπάρχει συμφωνία ως προς την ετυμολογική προέλευση, όπως στην περίπτωση *στρίγγλα* (από αρχαία ελληνική λέξη *τρίγλη*) ή *στρίγκλα* (από λατινική *strigula*, από την ελληνιστική *στριγξ, στριγγός*).

⁶ Η ορθογραφία της σχολικής Γραμματικής ακολουθείται σε γενικές γραμμές σε ευρεία κλίμακα. Σημαντικές αποκλίσεις παρουσιάζουν μόνο τα λεξικά Κριαρά (*Νέο ελληνικό λεξικό της σύγχρονης δημοτικής*, Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1995) και Μπαμπινιώτη (*Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας*, Αθήνα, Κέντρο Λεξικολογίας, 1998), οι οποίες απηχούν προσωπικές απόψεις. Για αναλυτική παρουσίαση του ζητήματος της ορθογραφίας της σύγχρονης ελληνικής βλ. Α. Ιορδανίδου, «Η ορθογραφία στα νεοελληνικά λεξικά», *Γλώσσα*, 44, 1998.

⁷ Έτσι και *στιλ* (γαλλικό *style*, με επίδραση του αρχαιοελληνικού *στύλος*).

⁸ Δεν ισχύει το ίδιο για περιπτώσεις όπως *εγχειρίση*, όπου δε χρησιμοποιείται πλέον το ρήμα *εγχειρώ* (*εγχειρίστηκε ο ασθενής* και όχι *εγχειρήθηκε*), και *διευκρίνιση* (δε χρησιμοποιείται πλέον το *διευκρινώ*).

Σε περιπτώσεις όπου ένας σωστός ετυμολογικά τύπος εμφανίζεται ως ορθογραφική εξαίρεση σε μια κατηγορία κλίσης ή σε μια οικογένεια λέξεων⁹, η επιλογή θα μπορούσε να στηρίζεται σε κριτήρια ευκολίας εκμάθησης. Για παράδειγμα, η γραφή *κτήριο* είναι ετυμολογικά ορθή (από το *οικητήριο* ή το *ευκτήριον*) αλλά η γραφή *κτίριο* (ως παρετυμολογία του *κτίζω*) έχει το πλεονέκτημα ότι συνδέει τη λέξη με την οικογένεια του *κτίζω*, άρα καθιστά ευκολότερη την εκμάθηση σημασίας – ορθογραφίας. Παρόμοια, οι γραφές *έρρεα* – *έρρευσα* είναι ετυμολογικά ορθές (αρχαίο ρήμα, ιστορική ορθογραφία), αλλά αποτελούν τη μοναδική εξαίρεση στο νεοελληνικό κλιτικό σύστημα να διπλασιάζεται το αρχικό *ρ* σε απλό ρήμα (όχι σύνθετο, π.χ. *κατέρρεα*, *κατέρρευσα*) με αύξηση. Επομένως, ενδείκνυται να προτιμήσουμε τη γραφή με ένα *ρ*, για να μην επιβαρύνουμε την ορθογραφική εκμάθηση. Το ίδιο και για τη μετοχή *οξύμμενος*, που η ιστορική της γραφή είναι με *μμ*, αλλά στη σύγχρονη ελληνική δε διπλασιάζεται το *μ* γι' αυτή την κατηγορία ρημάτων (άρα *οξύμμενος*).¹⁰ Αντικείμενο συζητήσεων αποτελεί και η γραφή *νεώτερος*, η οποία δεν ισχύει κανονικά, εφόσον όλα τα παραθετικά έχουν απλοποιηθεί σε *-ότερος*, *-ότατος*.¹¹ Τα *νεωτερίζω* / *νεωτερισμός*, ως λέξεις αρχαιοελληνικής προέλευσης, θα έπρεπε να κρατήσουν το *ω*, αλλά αυτό συνιστά ορθογραφική εξαίρεση στην οικογένεια λέξεων όπου ανήκουν, οπότε δικαιολογείται και η γραφή με *ο*. Με παρόμοια λογική μπορεί να ρυθμιστεί η γραφή λέξεων με κοινό το δεύτερο συνθετικό, π.χ. το *ταχύρρυθμος* θα μπορούσε να γραφεί με δύο *ρ*, παρ' όλο που δεν αποτελεί αρχαία λέξη, κατ' αναλογία με τα *ομόρρυθμος*, *ετερόρρυθμος*. Δεν μπορεί να ισχύσει όμως το ίδιο για περιπτώσεις όπως *λατρεία* (από το *λατρεύω*) – *ειδωλολατρία* (από το *ειδωλόατρες*), και για τα συναφή (*πορεία* – *πρωτοπορία*, *θρησκεία* – *ανεξιθρησκία* κτλ.).¹²

Η λογική της «καθίερωσης μέσω χρήσης» επικράτησε παλαιότερα για τις γραφές *αυγό* και *αυτί*, ενώ ετυμολογικά ορθές¹³ θα ήταν οι γραφές *αβγό* (από το αρχαίο *ωά*, πληθ. *τα ωά*, που προφερόταν στα μεσαιωνικά ελληνικά *τανγα* – *ταυγά*–, άρα φωνητική αλλαγή, που δε δικαιολογεί τη γραφή με *υ*) και *αφτί* (από το αρχαίο *ους*, πληθ. *τα ωτία*, που προφερόταν στα μεσαιωνικά ελληνικά *taftia* – *ταυτία*–, άρα φωνητική αλλαγή, που δε δικαιολογεί τη γραφή με *υ*). Σήμερα χρησιμοποιούνται και οι δύο γραφές, αλλά στα σχολικά βιβλία εμφανίζεται η γραφή με *υ*, λόγω συμμόρφωσης με τη σχολική Γραμματική. Καθιερωμένες λόγω ευρείας χρήσεως είναι και ορισμένες –λίγες– γραφές που οφείλονται σε παρετυμολογία, όπως η *πολυθρόνα* (από το ιταλικό *poltrona*, παρετυμολογική συσχέτιση με *πολύς* + *θρόνος*) και το *μυδράλιο* (από το γαλλικό *mitraille*, παρετυμολογική συσχέτιση με τη λέξη *μύδρος*).¹⁴

⁹ Δεν αναφερόμαστε προφανώς σε περιπτώσεις όπου, ήδη από τα αρχαία ελληνικά, υπήρχαν δύο ή τρία διαφορετικά θέματα στο εσωτερικό μιας οικογένειας λέξεων, όπως *λείπω* – *υπόλοιπος* – *λιποτάκτης*, *αμείβω* – *αμοιβή*, *αλείφω* – *αλοιφή*. Αυτά διατηρούνται, ως ιστορική ορθογραφία, παρά το γεγονός ότι δυσχεραίνουν σημαντικά την εκμάθηση, αφού ο διδασκόμενος πρέπει να τα μάθει εξαρχής ως ορθογραφικές «αδιομορφίες». Στους τομείς αυτούς παρατηρείται (δικαιολογημένα) υψηλό ποσοστό λαθών. Ιδιαίτερα προβληματική είναι η περίπτωση (*ανα*)*μειγνύω* – *μείζω* – *μείγμα* – *μεικτός* – *μιγάδας* – *συμμιγής* κτλ., γιατί υπήρχαν διπλές γραφές από τα αρχαία ελληνικά (π.χ. *μείγμα* / *μίγμα*). Φαίνεται ότι συνηθέστερες είναι οι γραφές που αναφέρθηκαν. Μεγάλη δυσκολία παρουσιάζουν και περιπτώσεις όπως *όροφος* – *διώροφος*, *οδύνη* – *επώδυνος*, *ορυχείο* – *χρυσωρυχείο*, όπου ακολουθείται παλαιότερος κανόνας τροπής του *ο* σε *ω*.

¹⁰ Για τη λόγια κλίση σε *-ώ*, *-οίς* (π.χ. *πληρώ*, *πληροίς*) έχει προταθεί να ενσωματωθεί στη διαδεδομένη κλίση σε *-ό*, *-είς* (άρα *πληρώ*, *πληρείς*), αλλά δεν έχει επικρατήσει αυτή η άποψη.

¹¹ Σε λόγιες εκφράσεις, όπως *μέχρι νεωτέρας*, μπορεί να διατηρηθεί.

¹² Για νεότερους σχηματισμούς, θα ληφθεί υπόψη το ίδιο κριτήριο, δηλαδή *αεροπειρατία* αν προέρχεται από το *αεροπειρατής*, αλλά *αεροπειρατεία* ως σύνθεση *αερο* + *πειρατεία*. Βλ. και *θαλασσοθεραπεία*, ως σύνθεση *θαλασσο* + *θεραπεία*.

¹³ Όπως αναγνώριζε και ο Μ. Τριανταφυλλίδης. Βλ. *Άπαντα*, 7^{ος} τόμος, Θεσσαλονίκη, Α.Π.Θ., Ινστιτούτο Ν.Ε. Σπουδών, Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη, 1985.

¹⁴ Γιατί όμως να μη διορθώσουμε έγκαιρα (πριν καθιερωθεί...) την *πυλωτή*, που καμιά σχέση δεν έχει με την *πόλη*, άρα πρέπει να γραφεί *πυλοτή* (από το γαλλικό *pilotis*); Έτσι διορθώσαμε και το *συντριβάνι* και έγινε *σιντριβάνι* (από τουρκική λέξη).

Ιδιαίτερη κατηγορία συνιστούν τα κύρια ονόματα. Παρ' όλες τις υποδείξεις της «Μεγάλης» Γραμματικής του Τριανταφυλλίδη για τήρηση των ορθογραφικών κανόνων που ισχύουν για τα κοινά ονόματα¹⁵, η γραφή τους παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία. Για παράδειγμα, συνηθίζεται η γραφή *Χρήστος*, ενώ ετυμολογικά ορθό είναι το *Χρίστος* (από το *Χριστός* και όχι από το επίθετο *χρηστός*), και η γραφή *Μανώλης*, ενώ ετυμολογικά ορθό είναι το *Μανόλης* (από το *Εμμανουήλ*, που δε δικαιολογεί την παρουσία του *ω*). Η γραφή των επωνύμων είναι ακόμα πιο προβληματική, εφόσον φαίνεται να επικρατεί η «ατομική ορθογραφία», όπως στις περιπτώσεις *Βασιληάς* και *Καμμένος*. Η ρύθμιση της ορθογραφίας των κύριων ονομάτων θα πρέπει να γίνει με κρατική ευθύνη και να συμπεριληφθεί στη σχολική Γραμματική, ώστε να ελέγχεται και η δήλωση της ορθογραφίας από τον κάτοχο του ονόματος (όπως γίνεται σε άλλες χώρες).¹⁶

Ακόμα μεγαλύτερο πονοκέφαλο προκαλούν τα κύρια ονόματα ξένης προέλευσης. Η αλήθεια είναι ότι σχετικά μ' αυτά οι υποδείξεις της «Μεγάλης» Γραμματικής του Τριανταφυλλίδη δημιουργούν αρκετές ασάφειες. Η διάκριση σε δύο κατηγορίες, «καθιερωμένη γραφή» (π.χ. *Σαίξπηρ*), άρα σεβασμός της ορθογραφίας, και «μη καθιερωμένη γραφή», άρα μεταγραφή με βάση κάποιους κανόνες, είναι ήδη προβληματική. Ποια ανήκουν στην πρώτη κατηγορία και ποια στη δεύτερη; Σύμφωνα με τους κανόνες μεταγραφής, για τη δεύτερη κατηγορία ισχύει η απλούστερη δυνατή γραφή, με εξαίρεση την απόδοση με *υ* και *αι* των *υ*, *γ*, *αι* (π.χ. *Μυσσέ*, *Νέα Υόρκη*, *Βολταίρος*) και των διπλών συμφώνων (π.χ. *Ροσσίνι*). Φαίνεται ότι έγινε προσπάθεια να αποδοθούν με απλό τρόπο οι φθόγγοι των ξένων γλωσσών αλλά διατηρήθηκαν τα *υ*, *αι* και τα διπλά σύμφωνα για να δώσουν μια «εικόνα» της γραφής του ξένου ονόματος στην αρχική του μορφή. Αναρωτιέται όμως εύλογα κανείς πόσο λειτουργική και εφαρμόσιμη είναι αυτή η αρχή της «αντιστρεψιμότητας», όπου η ελληνική γραφή μάς οδηγεί στην αρχική μορφή του ξένου ονόματος. Αν κάποιος δε γνωρίζει αγγλικά, είναι δυνατόν να αναχθεί από τη γραφή *Σαίξπηρ* στη γραφή *Shakespeare*; Όση προσπάθεια και να καταβληθεί, τα γράμματα και οι συνδυασμοί γραμμάτων στην ελληνική γλώσσα απέχουν πολύ από το να αποδώσουν φθόγγους άλλων γλωσσών. Επομένως, φαίνεται δικαιολογημένη η τάση που κυριαρχεί τα τελευταία χρόνια σε πολλούς δημοσιογραφικούς και εκδοτικούς οργανισμούς για φωνητική μεταγραφή των ξένων κύριων ονομάτων, δηλαδή με βάση την προφορά τους στα ελληνικά, όπως ακριβώς ισχύει για τα κοινά ονόματα ξένης προέλευσης. Μπορεί να ξενίζουν γραφές όπως *Σέξπιρ*, αλλά έτσι διευκολύνεται σημαντικά η ρύθμιση της ορθογραφίας και διαμορφώνεται ενιαίος τρόπος γραφής των λέξεων που προέρχονται από ξένες γλώσσες. Κάποια στιγμή θα το συνηθίσουμε, όπως πολύ καλά συνηθίσαμε το *τρένο*, που ήταν πολύ περισσότερο καθημερινό και οικείο.

Ρήματα ενεργητικής φωνής με αποκλίνουσα σύνταξη

Μια σημαντική κατηγορία ρημάτων της νέας ελληνικής παρουσιάζει την ιδιομορφία να μη σχηματίζει παθητική φωνή. Αρκετά από αυτά τα ρήματα διαθέτουν ενεργητική φωνή με ενεργητική και παθητική διάθεση, π.χ. *αρχίζω κάτι – αρχίζει κάτι από εμένα*, γεγονός που αποτελεί αιτία πολλών λαθών κατά την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από αλλόγλωσσους, αλλά και κατά τα πρώτα στάδια ανάπτυξης της λεκτικής ικανότητας των παιδιών φυσικών ομιλητών. Για ορισμένα παρατηρείται κάποια σύγχυση ως προς την ύπαρξη παθητικού τύπου, π.χ. το Λεξικό ΑΠΘ¹⁷ αναφέρει για το *βαλαντώνω* παθητικό σχηματισμό

¹⁵ Προφανώς αυτό δεν ισχύει για την ορθογραφία ιστορικών ονομάτων, π.χ. *Βηλαράς*, *Σολωμός*.

¹⁶ Η ορθογραφική αυτή ακαταστασία δημιουργεί μεγάλα προβλήματα στη σύνταξη καταλόγων, όπως ο τηλεφωνικός κατάλογος, καθώς και στη σύνταξη εγκυκλοπαιδικών λεξικών, όπου ο χρήστης είναι πολλές φορές αναγκασμένος να δοκιμάζει κάθε δυνατή γραφή του ονόματος για να το βρει. Ειδική περίπτωση ορθογραφίας αποτελούν κοινές λέξεις που περιέχονται σε τίτλους ιδρυμάτων, οργανισμών κτλ.. Φαίνεται λογικό, παρ' όλο που αποτελούν συστατικό καθιερωμένου τίτλου, να εφαρμόζονται και σ' αυτές οι κανόνες ορθογραφίας, άρα να γράφουμε *Κολέγιο Αθηνών, Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας*.

¹⁷ *Λεξικό της κοινής νεοελληνικής*, Ινστιτούτο Ν.Ε. Σπουδών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1998.

βαλαντώνομαι, ο οποίος όμως δεν εμφανίζεται σε σώματα κειμένων¹⁸. Άλλο παράδειγμα: το Λεξικό Μπαμπινιώτη¹⁹ αναφέρει παθητική φωνή *υστερούμαι*, που εμφανίζεται σε σώματα κειμένων μόνο σε κείμενα της Αγίας Γραφής.

Για ορισμένα ρήματα η ύπαρξη παθητικής φωνής αποτελεί αντικείμενο σημαντικής διαφωνίας. Ίσως το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το *εκπίπτω*: στο Λεξικό Μπαμπινιώτη υποστηρίζεται η μεταβατική σύνταξη του ρήματος («Η εφορία εκπίπτει τα ποσά») και η ύπαρξη παθητικής φωνής («Τα ποσά εκπίπτονται από την εφορία»), ενώ στο Λεξικό ΑΠΘ αναφέρεται μόνο η ενεργητική φωνή και με αμετάβλητη χρήση (π.χ. «Οι ιατρικές δαπάνες εκπίπτουν από το φορολογητέο εισόδημα»). Σε κείμενα εμφανίζονται σποραδικά παθητικοί σχηματισμοί, π.χ. «Το ποσό του φόρου που δεν εκπέστηκε θα εκπεστεί τελικά με την εκκαθαριστική δήλωση». Το επιχείρημα του Λεξικού Μπαμπινιώτη υπέρ της νομιμοποίησης αυτών των χρήσεων συνίσταται στο ότι στα αρχαία ελληνικά το ρήμα είχε μεταβατική λειτουργία και ότι, αλλάζοντας σημασία στα νέα ελληνικά, διατήρησε την ίδια σύνταξη και απέκτησε και δυνατότητα παθητικής σύνταξης. Η αναγωγή στην ετυμολογία δεν μπορεί να στηρίξει παρόμοιες αποκλίσεις – η αναγκαιότητα που προκύπτει από τη χρήση σε συγχρονικό επίπεδο θα αποτελέσει τον καθοριστικό παράγοντα για την οποιαδήποτε αλλαγή. Προς το παρόν, το ρήμα *εκπίπτω* εμφανίζεται κυρίως ως αμετάβλητο και χωρίς παθητική φωνή.

Μια άλλη περίπτωση που έχει συζητηθεί πολύ είναι η σύνταξη του ρήματος *διαρρέω*. Ενώ σύμφωνα με τα λεξικά δεν έχει παθητική φωνή ούτε μεταβατική σύνταξη, σε κείμενα βρίσκονται παραδείγματα όπως «Αρμοδίως διαρρέεται πως η κυβέρνηση διερευνά την εισαγωγή καινοτομιών στο εκλογικό σύστημα», καθώς και οι γνωστές φράσεις «Κύκλοι της κυβέρνησης διέρρευσαν ότι...». Για τη μεταβατική σύνταξη έχει υποστηριχθεί²⁰ ότι ανήκει στα παραδείγματα χρήσης αμετάβλητων ρημάτων ως μεταβατικών/μεταβιβαστικών για να εξαρθεί ο δράστης ή η εξωτερική αιτία. Παρόμοια: «τρέχω το πρόγραμμα στον υπολογιστή», «θα σε κυκλοφορήσω στα μπαράκια», «θα σε περπατήσω» κτλ. (βλ. και «δεν παραιτήθηκε – τον παραιτήσαν»).

Για ορισμένα (λίγα) ρήματα εμφανίζεται παθητικός τύπος με την ίδια σημασία με τον ενεργητικό, πράγμα που μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση, π.χ. *φαντασιώνω* / *φαντασιώνομαι*. Η έρευνα σε κείμενα δείχνει ότι χρησιμοποιούνται εναλλακτικά σε παρόμοια συμφραζόμενα, παρ' όλο που σε λεξικά μπορεί να προκρίνεται ο ένας σχηματισμός έναντι του άλλου, όπως για τα *απαντά* / *απαντάται*, που δίνονται ως ισοδύναμα στο Λεξικό ΑΠΘ αλλά στο Λεξικό Μπαμπινιώτη θεωρείται ορθό μόνο το *απαντά* – πάλι με κριτήριο ετυμολογικό, επειδή αντιστοιχεί σε αρχαία χρήση. Όπως έχουμε ήδη σχολιάσει, το κριτήριο αυτό δεν μπορεί να στηρίξει οδηγία σύνταξης στα νέα ελληνικά.

Ρήματα παθητικής φωνής με αποκλίνουσα σύνταξη

Τα αποθετικά ρήματα (δηλαδή ρήματα μόνο παθητικής φωνής) που συντάσσονται με αντικείμενο σε αιτιατική ή γενική αποτελούν μια ιδιαίτερα προβληματική κατηγορία. Αρκετά από αυτά εμφανίζονται στον καθημερινό λόγο αλλά και σε γραπτά κείμενα σαν να έχουν παθητική διάθεση, ενώ δεν έχουν. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του *επεξεργάζομαι*: «Τα δεδομένα επεξεργάζονται από τον υπολογιστή», που υποδηλώνει ότι «τα δεδομένα είναι αντικείμενο επεξεργασίας από τον υπολογιστή» (παθητική διάθεση του ρήματος), ενώ κανονικά το ρήμα έχει μόνο ενεργητική διάθεση, δηλαδή «Ο υπολογιστής επεξεργάζεται τα δεδομένα».

¹⁸ Βλ. εμφανίσεις λέξεων στον Εθνικό Θησαυρό της Ελληνικής Γλώσσας, www.ilsp.gr, αλλά και σε μηχανές αναζήτησης, όπως www.google.gr και www.in.gr.

¹⁹ *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας*, Αθήνα, Κέντρο Λεξικολογίας, 1998.

²⁰ Δ. Θεοφανοπούλου-Κοντού, «Λάθη στη χρήση της γλώσσας», *Δέκα μύθοι για την ελληνική γλώσσα*, επιμέλεια Γ. Η. Χάρης, εκδόσεις Πατάκη, 2001.

Παρόμοια, μέχρι πρόσφατα ακούγαμε στα δελτία ειδήσεων (και ακούμε ακόμα, αλλά σπάνια) φράσεις όπως «Οι μετοχές διαπραγματεύονται στο χρηματιστήριο», που αντικαταστάθηκαν από «Οι μετοχές τέθηκαν σε διαπραγμάτευση στο χρηματιστήριο». Άλλα ρήματα που ανιχνεύονται με αποκλίνουσα σύνταξη σε κείμενα είναι το διαχειρίζομαι (παράδειγμα από έγγραφο δημόσιας υπηρεσίας: «Τα στοιχεία είναι εμπιστευτικά και διαχειρίζονται ως τέτοια»), το εγγυώμαι (παράδειγμα από τηλεοπτικό δελτίο ειδήσεων: «Δεν εγγυάται η ασφάλεια των σταρ»), το εκμεταλλεύομαι («Οι εργαζόμενοι εκμεταλλεύονται από τους εργοδότες»), το χειρίζομαι (παράδειγμα από ραδιοφωνικό δελτίο ειδήσεων: «Τα μέσα χειρίζονταν από ανθρώπους»).

Σχετική με τα παραπάνω είναι η περίπτωση του σχηματισμού παθητικών μετοχών ενεστώτα από αποθετικά ρήματα, αν και περνάει μάλλον απαρατήρητη. Παραδείγματα όπως «η αυτοδιαχειριζόμενη κοινωνία», «τα εκμεταλλεζόμενα άτομα», «το οραματιζόμενο έργο», «το ηλεχειριζόμενο παιχνίδι» κανονικά συνιστούν λαθεμένη χρήση, εφόσον προϋποθέτουν παθητική διάθεση του ρήματος: «η κοινωνία που αυτοδιαχειρίζεται», «τα άτομα που εκμεταλλεύονται από κάποιους», «το έργο που οραματίζεται από κάποιους», «το παιχνίδι που χειρίζεται από κάποιους». Θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει προκειμένου για τις μετοχές αυτοδιαχειριζόμενος και ηλεχειριζόμενος ότι δεν καταγράφονται και δε σχολιάζονται ως αποκλίσεις γιατί έχουν επικρατήσει κυρίως σε ρόλο επιθέτου.

Το γεγονός ότι κάποια από αυτά τα ρήματα έχουν υψηλή συχνότητα χρήσεως σε ορισμένα περιβάλλοντα (π.χ. το επεξεργάζομαι σε κείμενα πληροφορικής) και ότι συχνά αποδίδουν σύνταξη της αγγλικής ή άλλης γλώσσας, όπου λειτουργούν κανονικά με παθητική διάθεση, δημιουργεί την ανάγκη στους χρήστες για «εξομάλυνση» σύμφωνα με το διαδεδομένο –και σαφώς λιγότερο πολύπλοκο– πρότυπο «ρήμα παθητικής φωνής με αντίστοιχη παθητική διάθεση». Είναι πιθανόν να παρατηρηθούν τα επόμενα χρόνια ανακατατάξεις, τουλάχιστον για τα πλέον συχνόχρηστα ρήματα αυτής της κατηγορίας, που να οδηγήσουν σε διεύρυνση της συντακτικής τους λειτουργίας και της σημασίας τους.

Ρήματα με αντικείμενο σε γενική

Ιδιαίτερα ακανθώδης περιοχή είναι η (λόγιας προέλευσης) σύνταξη ρημάτων με γενική. Όπως έχει επισημανθεί συχνά σε δημοσιεύματα του τύπου²¹, η σύνταξη με γενική, ως «υψηλού κύρους», επεκτείνεται συχνά και σε ρήματα που διαθέτουν αντικείμενο μόνο σε αιτιατική ή που ακολουθούνται από πρόθεση, με αποτέλεσμα μαργαριτάρια όπως «Δικαιούνται αποζημίωσης» ή «Επωφελούνται της κατάστασης».

Τα ρήματα που έχουν σχολιαστεί περισσότερο σ' αυτή την κατηγορία είναι το απολαμβάνω και το διαφεύγω. Για το απολαμβάνω υποστηρίζεται από ορισμένους (βλ., για παράδειγμα, Λεξικό Μπαμπινιώτη) ότι η σύνταξη με γενική, με τη σημασία «διαθέτω, έχω» («Απολαμβάνει σεβασμού»), είναι ορθότερη για το λόγιο ισοδύναμο απολαύω. Σε αναζήτηση σε κείμενα στον ΕΘΕΓ (βλ. υποσημείωση 3 του παρόντος άρθρου), εμφανίζονται σχεδόν ισοδύναμα και τα δύο ρήματα με τη σημασία αυτή και σύνταξη με γενική. Όσο για το διαφεύγω, το πρόβλημα εντοπίζεται κυρίως στη φράση διέφυγε την προσοχή / διέφυγε της προσοχής (κάποιου). Σύμφωνα με το Λεξικό Μπαμπινιώτη η σύνταξη με γενική είναι λανθασμένη, ενώ στο Λεξικό ΑΠΘ απλώς χαρακτηρίζεται λόγια. Από την αναζήτηση σε κείμενα φαίνεται ότι υπερέχει η χρήση της σύνταξης «διέφυγε της προσοχής», πιθανότατα λόγω της επίδρασης της σύνταξης «μου διέφυγε κάτι», η οποία διαχωρίζεται από τη σύνταξη «διέφυγε τον κίνδυνο». Και σ' αυτή την περίπτωση η αναγωγή στην αρχαιοελληνική σύνταξη (σε αιτιατική) δεν ενδείκνυται για να νομιμοποιήσει τη μία χρήση έναντι της άλλης. Η επέκταση και επικράτηση στη γλωσσική πρακτική θα αποτελέσει βασικό κριτήριο.

²¹ Βλ., για παράδειγμα, Γ. Η. Χάρη, «Φύτεψε κι εσύ μια γενική! Μπορείς!», *Τα Νέα*, 12-13/10/2002.

Σύνταξη με πρόθεση ή με το «ως»

Αντικείμενο συζητήσεων αποτελεί η σύνταξη του *αφορά*: *αφορά κάτι* ή *αφορά σε κάτι*; Το ρήμα στα αρχαία ελληνικά σήμαινε «αποστρέφω το βλέμμα από όλα τα άλλα και το κατευθύνω προς ένα ή βλέπω μακριά» και η σύνταξή του ήταν με αιτιατική. Μεταγενέστερη σημασία ήταν «παρατηρώ, στρέφω τους οφθαλμούς, αποβλέπω, αποσκοπώ» και με αυτή τη σημασία συντασσόταν με την πρόθεση *σε*. Σήμερα φαίνεται ότι χρησιμοποιείται με τη σημασία του «αναφέρεται σε, έχει σχέση με» και, επομένως, δε φαίνεται να υπάρχει λόγος να συντάσσεται με εμπρόθετο. Το Λεξικό ΑΠΘ δεν αναφέρει τη σημασία του «αποβλέπω, αποσκοπώ», ενώ το Λεξικό Μπαμπινιώτη διαφοροποιεί τις δύο σημασίες και, επομένως, τις δύο συντάξεις. Αναφέρει μάλιστα ότι το «αφορά σε» είναι λογιότερη και πιο προσεγμένη χρήση, ενώ το «αφορά κάτι» εμφανίζεται σε λιγότερο επίσημο και περισσότερο καθημερινό λόγο. Σε παραδείγματα από τον ΕΘΕΓ το ρήμα χρησιμοποιείται και με τις δύο συντάξεις, σχεδόν αποκλειστικά με τη σημασία του «αναφέρεται σε κάτι, σχετίζεται με κάτι».

Ως προς τη σύνταξη ρημάτων με το *ως*, το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το ρήμα *θεωρώ*. Στο Λεξικό ΑΠΘ, με τη σημασία «νομίζω ότι κάποιος είναι κάτι ή έχει μια ιδιότητα» –οπότε και το υποκείμενο δέχεται κατηγορούμενο–, δεν αναφέρεται ούτε ένα παράδειγμα με σύνταξη με το *ως*. Το Λεξικό Μπαμπινιώτη στην ίδια περίπτωση δίνει σύνταξη και με τους δύο τρόπους, ενώ στη Γραμματική Κλαίρη – Μπαμπινιώτη²² σημειώνεται ότι μεταβατικά ρήματα που δεν είναι συνδετικά αλλά ο ομιλητής θέλει να αποδώσει μια ιδιότητα στο αντικείμενό τους μπορούν να πάρουν προαιρετικά το *ως*. Από έρευνα σε κείμενα του ΕΘΕΓ προκύπτει ότι χρησιμοποιούνται και οι δύο συντάξεις, σε παρόμοια περιβάλλοντα:

«Η Γαλλία έχει επανειλημμένα εκφράσει την ανησυχία της επειδή θεωρεί ιδιαίτερα, και μάλιστα αδικαιολόγητα, ανεκτική τη στάση της Ολλανδίας στο θέμα των ναρκωτικών».

«Οι διεκδικήσεις ή τα αιτήματα των Αράβων, οι δίκαιες προσδοκίες των Παλαιστινίων θεωρούνται ως απειλή».

Η παρουσία του *ως* δε φαίνεται δικαιολογημένη σ' αυτές τις περιπτώσεις. Όσον αφορά το *θεωρούμαι*, με τη χρήση του *ως* φαίνεται ότι ισοδυναμεί με τη σημασία του «εκλαμβάνομαι»: «Η νέα αυτή εξέλιξη, αν και θεωρείται ως ένα από τα διαπραγματευτικά χαρτιά που ρίχνονται στο τραπέζι, αναμένεται να οξύνει το κλίμα της αντιπαράθεσης μεταξύ των δύο στρατοπέδων».

Αποκλίνουσες περιπτώσεις εννοιολογικής ταύτισης

Στη γλωσσική πρακτική έχουν πλέον επικρατήσει λέξεις με μορφή αποκλίνουσα από την ορθή (από άποψη παραγωγής και ετυμολογίας), όπως το *καταχωρώ* παράλληλα με το ορθό *καταχωρίζω* (από το ελληνιστικό *καταχωρίζω*= εγγράφω σε κατάλογο, ενώ *καταχωρώ*= υποχωρώ) και το *παρεισφρώ* παράλληλα με το ορθό *παρεισφρέω* (αρχαίο ελληνικό *παρεισφρέω*, το *παρεισφρώ* δημιουργήθηκε στα νέα ελληνικά πιθανότατα από συσχέτιση με το *διδιδώ*). Σε άλλες περιπτώσεις φαίνεται ότι το τοπίο είναι ακόμα ρευστό και ότι διάφορες λεκτικές παραλλαγές άλλοτε ταυτίζονται ως προς τη σημασία και άλλοτε όχι. Αναφέρουμε παραδείγματα:

ακροαματικότητα – θεαματικότητα – τηλεθέαση

ακροαματικότητα: το ποσοστό των ακροατών εκπομπής ή σταθμού ραδιοφώνου (καταχρηστικά χρησιμοποιείται ως συνώνυμο της θεαματικότητας / τηλεθέασης, π.χ. «Η ακροαματικότητα των τηλεοπτικών δικτύων»).

θεαματικότητα / τηλεθέαση: το ποσοστό των τηλεθεατών μιας εκπομπής, ενός σταθμού κτλ.

ανακύκληση – ανακύκλωση

²² Γραμματική της Νέας Ελληνικής, II. Το ρήμα, εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα», Αθήνα, 1999.

ανακύκληση: το να πραγματοποιήσει κάτι μια πορεία κύκλου και να επανέλθει στην αρχή, π.χ. «Η γραφή της είναι μια συνεχής ανακύκληση».

ανακύκλωση: η διαδικασία να ανακυκλώνονται διάφορες ουσίες, π.χ. «Ανακύκλωση του χαρτιού».

άνεργος – άεργος

άνεργος: χωρίς εργασία, π.χ. «Έκλεισε το εργοστάσιο και οι εργάτες έμειναν άνεργοι».

άεργος: τεμπέλης, αργόσχολος, που δε θέλει να δουλέψει.

Σε κείμενα εμφανίζεται συχνά το *άεργος* με τη σημασία του *άνεργος*.

αυτοκινητικός (από το *αυτοκίνητο*, π.χ. «Αυτοκινητικό ατύχημα») – αυτοκινητιστικός (από το *αυτοκινητιστής*, π.χ. «Αυτοκινητιστικοί αγώνες»).

διαπραγματεύομαι – πραγματεύομαι

διαπραγματεύομαι: κάνω διαπραγματεύσεις σε σχέση με κάτι, π.χ. «Διαπραγματεύονται την τιμή του οικοπέδου».

πραγματεύομαι: μελετάω, αναλύω, εξετάζω ένα θέμα, π.χ. «Η διατριβή *πραγματεύεται* τη διγλωσσία στην Ελλάδα».

Στο Λεξικό ΑΠΘ εμφανίζονται ως συνώνυμα.

εορταζόμενος – εορτάζων

εορταζόμενος: άγιος του οποίου εορτάζεται η μνήμη, π.χ. «Ο *εορταζόμενος* άγιος Νικόλαος».

εορτάζων: άνθρωπος που γιορτάζει, π.χ. «Πού είναι ο *εορτάζων* να του ευχηθώ;».

καλόβολος – καλόβουλος

καλόβολος: που προσαρμόζεται εύκολα, που συνεργάζεται και είναι συνεννοήσιμος.

καλόβουλος: με καλή πρόθεση, καλοπροαίρετος.

Στο Λεξικό ΑΠΘ εμφανίζονται ως συνώνυμα.

κυκλοφορικός (από το ελληνιστικό κυκλοφορικός= κινούμενος σε κύκλο, π.χ. «Κυκλοφορικό σύστημα του αίματος») – κυκλοφοριακός (από το κυκλοφορία, π.χ. «Κυκλοφοριακό πρόβλημα»).

μετεγγραφή (φοιτητών) – μεταγραφή (π.χ. από την καθαρεύουσα στη δημοτική).

ομογένεια – ομοιογένεια

ομογένεια: οι ομογενείς, π.χ. «Η *ομογένεια* της Αμερικής».

ομοιογένεια: το να είναι κάτι ομοιογενές, π.χ. «Η *ομοιογένεια* του μαθητικού πληθυσμού».

περιβαλλοντικός – περιβαλλοντολογικός

περιβαλλοντικός: αυτός που έχει σχέση με το περιβάλλον, π.χ. «*Περιβαλλοντικά* προβλήματα».

περιβαλλοντολογικός: αυτός που έχει σχέση με την περιβαλλοντολογία, π.χ. «*Περιβαλλοντολογική* μελέτη».

πρόκριμα – πρόκριση

πρόκριμα: αυτό που βοηθάει στο να γίνει πρόκριση, π.χ. «Τα αποτελέσματα των δημοτικών εκλογών αποτελούν *πρόκριμα* για τις βουλευτικές».

πρόκριση: το να προκριθεί κάτι ή κάποιος, π.χ. «Η ομάδα πήρε την *πρόκριση* για τα ημιτελικά».

πρόσθεση – προσθήκη

πρόσθεση: η πράξη της αριθμητικής κατά την οποία προσθέτουμε αριθμούς, το άθροισμα.

προσθήκη: το να προσθέσουμε κάτι σε κάτι άλλο, π.χ. «Προσθήκη σχολίων στο κείμενο», και αυτό που προσθέτουμε, π.χ. «Το κείμενο θα δημοσιευτεί με προσθήκες».

Στο Λεξικό ΑΠΘ εμφανίζονται ως συνώνυμα. Σε κείμενα (ΕΘΕΓ) αρκετές φορές χρησιμοποιούνται ως συνώνυμα, π.χ. «Πρόσθεση ενδιάμεσων φορολογικών κλιμακίων».

σπάραγμα – σπαραγμός

σπάραγμα: μέρος, κομμάτι, π.χ. «Σπαράγματα από μάρμαρα».

σπαραγμός: το να σπαράζει κάποιος, π.χ. «Σπαραγμός του πατέρα για τον χαμό του παιδιού του».

Στο Λεξικό ΑΠΘ και στο Λεξικό Μπαμπινιώτη εμφανίζονται ως συνώνυμα. Σε κείμενα (ΕΘΕΓ) βρήκαμε σαφή διαφοροποίηση.

στέρεος – στερεός

στέρεος: ανθεκτικός, γερός, π.χ. «Πατάμε σε στέρεο έδαφος».

στερεός: μη αέριος, μη υγρός, π.χ. «Στερεό σώμα».

Στο Λεξικό ΑΠΘ εμφανίζονται ως συνώνυμα.

στήλη – στύλος

στήλη: μακρόστενο κομμάτι από πέτρα κτλ. που τοποθετείται σε υπαίθριο χώρο σε ανάμνηση γεγονότος, π.χ. «Επιτύμβια στήλη» (σε τάφο).

στύλος: κολόνα, π.χ. «Οι στύλοι της ΔΕΗ». «Οι στύλοι του Ολυμπίου Διός».

συγχέω – συγχύζω

συγχέω: μπερδεύω κάτι με κάτι άλλο, π.χ. «Συγχέει λέξεις με παρόμοια σημασία».

συγχύζω: εκνευρίζω κάποιον, π.χ. «Μη τον συγχύξεις, άσ' τον να ηρεμήσει».

Στο Λεξικό ΑΠΘ εμφανίζονται ως συνώνυμα.

ύψωμα – ύψωση

ύψωμα: υψωμένο τμήμα του εδάφους, π.χ. λόφος.

ύψωση: ανύψωση, π.χ. «Υψωση της σημαίας».

φέρω – φέρνω

φέρω: έχω επάνω μου, π.χ. «Ο στρατιώτης φέρει όπλα».

φέρνω: κρατάω και μεταφέρω κάτι, π.χ. «Φέρνει δώρα για τα παιδιά».

Το αν αυτές οι παραλλαγές θα ταυτιστούν κάποτε ως προς τη σημασία και τη χρήση δεν είναι δυνατόν να το προβλέψει κανείς. Προς το παρόν αυτό που θα μπορούσαμε να πούμε είναι ότι η μία από τις δύο χαρακτηρίζεται συνήθως ως αποκλίνουσα ή λαθεμένη.

2.2. Ορθογραφία: συνηθισμένα λάθη

αγιο(νο)ρίτικος [σωστό: αγιο(νο)ρείτικος]

Το επίθετο προέρχεται από το ουσιαστικό *Αγιο(νο)ρείτης*, που σχηματίστηκε από το *Άγιο(ν) Όρος* και το *-είτης* (από το *-ιτης* με επίδραση του επιθέτου *ορεινός*): *αγιορείτικο κρασί*. Παρόμοια: *πηλιορείτικος*.

αϊδόνι [σωστό: αηδόνι]

Η λέξη προέρχεται από την αρχαιοελληνική *αηδών*, γενική *αηδόνας*, άρα διατηρεί τη γραφή της.

αιρκοντίσιον [σωστό: ερκοντίσιον]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (αγγλικά *air-condition*), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **ερκοντίσιον**.

ακολουθείστε [σωστό: ακολουθήστε]

Πρόκειται για την προστακτική του ρήματος *ακολουθώ* (αόριστος *ακολουθήσα*), άρα διατηρείται το *η*, όπως και στην υποτακτική *να ακολουθήσετε*. Η σύγχυση προέρχεται από το *ει* της παθητικής φωνής: (ακολουθούμαι) *εσείς ακολουθείστε*.

αλητήριος [σωστό: αλιτήριος]

Ο **αλιτήριος** σήμαινε στα αρχαία ελληνικά «αμαρτωλός» (από το ρήμα *αλιταίνω*). Η λανθασμένη γραφή *αλητήριος* προέρχεται από συσχέτιση με τη λέξη *αλήτης* που έχει παρόμοια σημασία στα νέα ελληνικά («παλιάνθρωπος»). Ο *αλήτης* στα αρχαία ελληνικά σήμαινε «περιπλανώμενος» (από το ρήμα *αλάσμαι/ώμαι*).

αμοίβω [σωστό: αμείβω]

Οι λέξεις **αμείβω** και *αμοιβή* ανήκουν στην ίδια οικογένεια, που έχει δύο διαφορετικά θέματα στο εσωτερικό της: *αμειβ-* (από το οποίο σχηματίζεται το ρήμα) και *αμοιβ-* (από το οποίο σχηματίζεται το ουσιαστικό). Από το διπλό αυτό θέμα προέρχεται και η σύγχυση στην ορθογραφία. Παρόμοια: *αλείφω* (*απάλειψη, επάλειψη*) – *αλοιφή* (*απαλοιφή*).

αμνηστία [σωστό: αμνηστία]

Η λέξη είναι αρχαία ελληνική, σήμαινε «λήθη ή συγχώρηση αδικήματος» και προέρχεται από το επίθετο *άμνηστος* (= λησμονημένος). Δεν προέρχεται από ρήμα σε *-εύω* για να έχει κατάληξη *-εία*. Το ρήμα *αμνηστεύω* είναι μεταγενέστερο.

αμπέχωνο [σωστό: αμπέχονο]

Η λέξη προέρχεται από το αρχαιοελληνικό *αμπέχονον* (< ρήμα *αμπέχω/αμφέχω* με τη σημασία «περιβάλλω, τυλίγω») και διατηρεί την ιστορική ορθογραφία.

ανεξιθρησκεία [σωστό: ανεξιθρησκία]

Η λέξη θρησκεία προέρχεται από το αρχαιοελληνικό ρήμα *θρησκεύω* (στα νέα ελληνικά διατηρήθηκε ως *θρησκεύομαι*). Σύμφωνα με τους κανόνες της ορθογραφίας τα θηλυκά ουσιαστικά που προέρχονται από ρήματα σε *-εύω* γράφονται με *ει*. Η **ανεξιθρησκία** όμως, ως σύνθετη λέξη, προέρχεται από το ουσιαστικό *ανεξίθρησκος* (δεν υπάρχει ρήμα *ανεξιθρησκεύομαι*). Παρόμοια: *λατρεία – ειδωλολατρία, πορεία – πρωτοπορία*.

ανηψιός [σωστό: ανιψιός]

Η λέξη προέρχεται από την αρχαιοελληνική *ανεψιός*. Η αλλαγή προφοράς δε δικαιολογεί γραφή με *η*.

άνιθος [σωστό: άνηθος]

Η λέξη προέρχεται από την αρχαιοελληνική (το) *άνηθον*, άρα διατηρεί την ιστορική ορθογραφία.

αντιβιωτικό [σωστό: αντιβιοτικό]

Η λέξη περιέχει το αρχαιοελληνικό επίθετο *βιοτικός* (= ο κατάλληλος για ζωή ή ο αναφερόμενος στη ζωή), άρα **αντιβιοτικό**. Η γραφή με *ω* οφείλεται σε επίδραση της γραφής *αντιβίωση* (που περιέχει την αρχαιοελληνική λέξη *βίωσις* = τρόπος ζωής). Προκειμένου για τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές έχει προταθεί να αποδοθεί ο αγγλικός όρος *anti-virus* ως *αντί-ιικό*, αντί του όρου *αντιβιοτικό*.

αντικρύζω [σωστό: αντικρίζω]

Το ρήμα σχηματίζεται με την παραγωγική κατάληξη *-ίζω*. Η σύγχυση οφείλεται στη γραφή του επιρρήματος με *υ*: *αντίκρυ*. Επίσης με *ι* γράφονται οι λέξεις: *αντικρ-ινός, αντικρ-ιστός, αντίκρ-ισμα*.

αντρίκιος [σωστό: αντρίκειος]

Η λέξη σχηματίστηκε σε *-ειος* κατά το πρότυπο της λέξης *γυναικείος*.

απαλειφή [σωστό: απαλοιφή]

Οι λέξεις **αλείφω** και *αλοιφή* ανήκουν στην ίδια οικογένεια, που έχει δύο διαφορετικά θέματα στο εσωτερικό της: *αλειφ-* (από το οποίο σχηματίζεται το ρήμα) και *αλοιφ-* (από το οποίο σχηματίζεται το ουσιαστικό). Από το διπλό αυτό θέμα προέρχεται και η σύγχυση στην ορθογραφία. Παρόμοια: *αμείβω – αμοιβή*.

αποθαρρυσμένος [σωστό: αποθαρρημένος]

Προέρχεται από το ρήμα *θαρρώ* και όχι από το *αποθαρρύνω*, παρόμοια *βεβαρημένος*.

απωλεσθέντα [σωστό: απολεσθέντα]

Το αρχαιοελληνικό ρήμα *απόλλυμι* (= χάνω) σχημάτιζε στον αόριστο τον τύπο *απώλεσα* (με αύξηση), *απολέσω* (υποτακτική, χωρίς αύξηση). Επομένως, η μετοχή, που σχηματίζεται χωρίς αύξηση, είναι: *ο απολεσθείς – η απολεσθείσα – το απολεσθέν*.

Αράχωβα [σωστό: Αράχοβα]

Το τοπωνύμιο **Αράχοβα** είναι σλαβικής προέλευσης. Σύμφωνα με την εκδοχή της μεταγραφής των κύριων ονομάτων ξένης προέλευσης της «Μεγάλης» Γραμματικής Τριανταφυλλίδη δε χρησιμοποιείται το *ω* για μεταγραφή γραμμάτων άλλων γλωσσών. Βλ. Ορθογραφία, Μεταγραφή κύριων ονομάτων, σ...

άσος [σωστό: άσος]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (ιταλικά), γράφεται όπως προφέρεται, με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **άσος**.

ας το [σωστό: άσ' το]

Πρόκειται για τον αόριστο προστακτικής του ρήματος *αφήνω*: *άσε*, επομένως γράφουμε **άσ' το**. Το *ας* σε εκφράσεις όπως *ας πάμε*, *ας τελειώνουμε* κτλ.

ασφαλιστική δικλίδα [σωστό: ασφαλιστική δικλίδα]

Στη φράση χρησιμοποιείται η αρχαιοελληνική λέξη *δικλῖς, δικλίδος*, από το *δῖς* + *κλίνω*, που δήλωνε την πόρτα με δύο φύλλα. Η γραφή *δικλείδα* προέρχεται από επίδραση της γραφής της λέξης *κλειδί*.

αυγατίζω [σωστό: αβγατίζω]

Η λέξη προέρχεται από την αρχαία *εκβατός* (< εκβαίνω) και δεν έχει καμία σχέση με το *αυγό*. Σημαίνει «αυξάνω, πολλαπλασιάζω»: *Αβγάτισε την περιουσία του*.

αυξομοίωση [σωστό: αυξομείωση]

Η λέξη σημαίνει «αύξηση και μείωση», άρα **αυξομείωση**. Η λανθασμένη γραφή οφείλεται πιθανόν σε επίδραση της λέξης *εξομοίωση* (= το να γίνεται κάτι όμοιο με άλλο).

αυτόφορο [σωστό: αυτόφωρο]

Περιέχεται η αρχαιοελληνική λέξη *φωρ*, που σήμαινε «κλέφτης», άρα **αυτόφωρο** (για σύλληψη τη στιγμή που γίνεται η αξιόποινη πράξη). Η λανθασμένη γραφή οφείλεται σε συσχέτιση με επίθετα όπως *παράφορος* (από το ρήμα *φέρω*). Παρόμοια: *κατάφωρος* (= ολοφάνερος).

βαρώνος [σωστό: βαρόνος]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (από τα γερμανικά μέσω ιταλικών), γράφεται όπως προφέρεται, με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **βαρόνος**.

βάση σχεδίου [σωστό: βάσει σχεδίου]

Πρόκειται για την αρχαία δοτική της λέξης *βάσις*, η οποία χρησιμοποιείται ως επίρρημα στα νέα ελληνικά, άρα **βάσει** = με βάση: *Ενεργεί βάσει σχεδίου*.

Βατοπαίδιο [σωστό: Βατοπέδιο]

Η ετυμολογία της λέξης αναφέρεται ως ασαφής (βλ. εγκυκλοπαίδεια *Πάπυρος-Λαρούς-Britannica*, στο λήμμα *Άθως*), με επικρατέστερη την άποψη ότι προέρχεται από τις λέξεις *βάτα* (που αφθονούν στην περιοχή) και *πεδῖον* (= πεδιάδα), άρα **Βατοπέδιο**. Η γραφή *Βατοπαίδιο* πιθανότατα οφείλεται σε παρετυμολόγηση από τα *βάτα* και το *παιδῖον* (= παιδί).

βεβαρυμένος [σωστό: βεβαρημένος]

Η λόγια μετοχή **βεβαρημένος** σχηματίστηκε από το ρήμα *βαρώ* και όχι από το ρήμα *βαρύνω*, γι' αυτό και η συγκεκριμένη γραφή, η οποία διατηρήθηκε στη «Μεγάλη» Γραμματική Τριανταφυλλίδη. Στο Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής προτείνεται η γραφή *βεβαρυμένος* ως ορθογραφική απλοποίηση της αρχαιοελληνικής *βεβαρυμένος*, αλλά στο Liddell-Scott καταγράφεται και ο τύπος *βεβαρημένος* (< βαρώ).

βεγγέρα [σωστό: **βεγκέρα**]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (ιταλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **βεγκέρα**.

βεζύρης [σωστό: **βεζίρης**]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (τουρκικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **βεζίρης**.

βλήτο [σωστό: **βλίτο**]

Η λέξη είναι αρχαιοελληνική: *βλίτον*, άρα διατηρείται η ιστορική ορθογραφία.

βορεινός [σωστό: **βορινός**]

Το επίθετο σχηματίζεται με την παραγωγική κατάληξη -ινός, άρα **βορινός**. Η αποκλίνουσα γραφή οφείλεται πιθανόν στο επίθετο *βόρειος*.

βραδυνός [σωστό: **βραδινός**]

Η λέξη αποτελείται από το θέμα βραδ- και την κατάληξη -ινός. Η σύγχυση οφείλεται στη γραφή του ουσιαστικού *βράδυ*. Με ι γράφονται επίσης οι λέξεις *βραδιάζει*, *βραδιά*. Βλ. και *αντικρίζω*.

βρώμικος [σωστό: **βρόμικος**]

Στα αρχαία ελληνικά σύμφωνα με το Liddell-Scott εμφανίζονταν και οι δύο γραφές με τη σημασία της άσχημης μυρωδιάς: *βρομ-* και *βρωμ-*. Σε τέτοιες περιπτώσεις προτιμάται η απλούστερη γραφή: **βρόμικος** (και *βρόμα*, *βρομάω*, *βρομερός*, *βρόμη*). Σύμφωνα με άλλη εκδοχή η γραφή *βρωμ-* οφείλεται σε παρετυμολογία από τη λέξη *βρώμα* (= φαγητό, από το *βιβρώσκω*). Βλ. και τη φράση *σκωλήκων βρώμα και δυσωδία* της Νεκρώσιμης Ακολουθίας, που σημαίνει «τροφή σκουληκιών και δυσωμία».

βρυκόλακας [σωστό: **βρικόλακας**]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (βουλγαρικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **βρικόλακας**.

βωξίτης [σωστό: **βοξίτης**]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (ιταλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **βοξίτης**.

γαρύφαλλο [σωστό: **γαρίφαλο**]

Η λέξη είναι αντιδάνειο: προέρχεται από το ιταλικό *garofolo*, που έχει μακρινό πρόγονο το αρχαίο *καρυόφυλλον*. Εφόσον στα νέα ελληνικά ήρθε από τα ιταλικά, γράφεται όπως και τα συνηθισμένα δάνεια από άλλες γλώσσες, με τον απλούστερο τρόπο: **γαρίφαλο**.

γαυγίζω [σωστό: **γαβγίζω**]

Ως απόδοση της φωνής *γαβ γαβ* των σκύλων, γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο, άρα με *β*.

γιεν [σωστό: **γεν**]

Το *ι* είναι περιττό, εφόσον εμπεριέχεται στην προφορά *γε*. Άρα: **γεν**.

γίτσες [σωστό: **γείτσες**]

Η λέξη **γείτσες** (ως ευχή όταν φταρνίζεται κάποιος) είναι ο πληθυντικός του υποκοριστικού *γείτσα* (υγείτσα). Προέρχεται δηλαδή από τη λέξη υγεία, γι' αυτό διατηρεί τη γραφή με *ει*. Καμία σχέση με το κύριο όνομα *Γίτσα*, που προέρχεται από το *Γεωργίτσα*.

γιωτ [σωστό: **γιोट**]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (αγγλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **γιोट**.

γκιώνης [σωστό: **γκιόνης**]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (αλβανικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **γκιόνης**.

γλυστράω [σωστό: **γλιστράω**]

Το ρήμα ανάγεται στο αρχαιοελληνικό *λίστρον* (= εργαλείο για γυάλισμα), άρα **γλιστράω**.

γλυτώνω [σωστό: γλιτώνω]

Σύμφωνα με το *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* η λέξη ανάγεται στην αρχαιοελληνική *έκλυτος* (= αφημένος λυτός, ελεύθερος). Η γραφή **γλιτώνω** της σχολικής γραμματικής οφείλεται πιθανότατα σε απλοποίηση «λόγω μη φανερής σχέσης με την αρχαία λέξη».

γλύφω [σωστό: γλείφω]

Το ρήμα προέρχεται από το αρχαίο *λείχω*, άρα **γλείφω**. Η λανθασμένη γραφή οφείλεται πιθανόν στην επίδραση των λέξεων *γλυφός*, *γλυπτός*, *γλυπτική*. Στα αρχαία ελληνικά το *γλύφω* σήμαινε «σκαλίζω».

γρίπη [σωστό: γρίπη]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (γαλλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **γρίπη**.

γυρτός [σωστό: γειρτός]

Το επίθετο σχηματίζεται με βάση τη γραφή *έγειρα* (αόριστος του *γέρνω*), άρα **γειρτός**. Η λανθασμένη γραφή πιθανόν να οφείλεται σε επίδραση του *γυρνάω/γυρίζω*.

διαχείρηση [σωστό: διαχείριση]

Η λέξη προέρχεται από το ρήμα *διαχειρίζομαι*, άρα **διαχείριση**. Η αποκλίνουσα γραφή πιθανόν να οφείλεται σε επίδραση της γραφής της λέξης *επιχείρηση*.

διευκρίνηση [σωστό: διευκρίνιση]

Η λέξη στα νέα ελληνικά παράγεται από το ρήμα *διευκρινίζω*, άρα γράφεται **διευκρίνιση**. Στην ίδια οικογένεια: *διευκρινιστικός*. Η γραφή *διευκρίνηση* συνδέεται με το παλαιότερο ρήμα *διευκρινώ*, που δε χρησιμοποιείται πλέον.

δίκανο [σωστό: δίκαννο]

Στη λέξη περιλαμβάνεται η *κάννη*, λέξη αρχαιοελληνικής προέλευσης. Άρα: **δίκαννο**.

δίκωχο [σωστό: δικοχο]

Στη λέξη περιλαμβάνεται η *κόχη* (= στρατιωτικό καπέλο με δύο κόχες, δύο προεξοχές). Άρα: **δίκοχο**.

δίνω το «παρόν» [σωστό: δίνω το «παρών»]

Η φράση σημαίνει => δηλώνω την παρουσία μου λέγοντας «παρών». Καμία σχέση με *το παρόν, του παρόντος*.

διόροφο [σωστό: διώροφο]

Το *ο* μετατρέπεται σε *ω* όταν η λέξη *όροφος* λειτουργεί ως δεύτερο συνθετικό: **διώροφο**. Παρόμοια: *οδύνη – επώδυνος, όλεθρος – πανωλεθρία, ομαλός – ανώμαλος, ορυχείο – χρυσωρυχείο*.

διόσμος [σωστό: δυόσμος]

Η λέξη προέρχεται από την αρχαιοελληνική *ηδύσμος* (ηδύς = γλυκός και οσμή = μυρωδιά), άρα γράφεται **δυόσμος**.

δολλάριο [σωστό: δολάριο]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (αγγλικά *dollar*), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **δολάριο**.

δοσίλογος [σωστό: δωσίλογος]

Η λέξη σχηματίζεται από το θέμα *δωσ-* του ρήματος *δίνω* και χαρακτηρίζει τον συνεργάτη των Γερμανών στην Κατοχή, που «θα δώσει λόγο» για τις πράξεις του. Η γραφή *δοσίλογος* οφείλεται πιθανόν σε επίδραση της γραφής *δοσολογία* (*δόση*).

δυόμισυ [σωστό: δυόμισι]

Σύμφωνα με τη σχολική γραμματική όταν το αριθμητικό τελειώνει σε φωνήεν (έξι, τρία) γράφουμε *-μισι*: *εξιμισι, δυόμισι, τριάμισι*, και όταν τελειώνει σε σύμφωνο (τρεις) γράφουμε *-ήμισι*: *τρεισήμισι*.

εγχείρηση [σωστό: εγχείριση]

Στα νέα ελληνικά έχει επικρατήσει με την έννοια του «χειρουργώ» η λέξη *εγχειρίζω*, άρα **εγχείριση**. Το *εγχειρίζω* παλαιότερα σήμαινε «δίνω σε κάποιον κάτι» και χρησιμοποιείται ορισμένες φορές και με αυτή τη σημασία: Του **ενεχείρισε** επιστολή.

(να) **ιδωθούμε** [σωστό: (να) **ιδωθούμε**]

Ο τύπος να **ιδωθούμε** είναι η υποτακτική του αορίστου του ρήματος *βλέπομαι*. Συχνά συγχέεται με τη γραφή του αορίστου της οριστικής *ιδωθήκαμε* που γράφεται με *ει*, όπως και το *είδα*. Με *ι* (από τον παλαιότερο τύπο *να ιδώ*) επίσης γράφουμε *θα ιδωθούμε, θα έχουμε ιδωθεί, ιδωμένος*.

ειδωλολατρεία [σωστό: **ειδωλολατρία**]

Σύμφωνα με τους κανόνες της ορθογραφίας τα θηλυκά ουσιαστικά που προέρχονται από ρήματα σε *-εύ* γράφονται με *ει*. Η **ειδωλολατρία** όμως, ως σύνθετη λέξη, προέρχεται από το ουσιαστικό *ειδωλόλαττης*. Παρόμοια: *θηρησκεία – ανεξιθηρησκία, πορεία – πρωτοπορία*.

είμασταν [σωστό: **ήμασταν**]

Στον ενεστώτα γράφουμε **είμαστε** (*είμαι, είσαι, είναι, είμαστε, είστε, είναι*) και στον παρατατικό **ήμαστε** και **ήμασταν** (*ήμουν, ήσουν, ήταν, ήμαστε/ήμασταν, ήσαστε/ήσασαν, ήταν*).

εισητήριο [σωστό: **εισιτήριο**]

Στα αρχαία ελληνικά το επίθετο *εισιτήριος* σήμαινε «ο σχετικός με την είσοδο» (από το ρήμα *είσεμι* = εισέρχομαι). Παρόμοια σχηματίζεται και το *εξιτήριο* = βεβαίωση που δίνεται από νοσοκομείο για να αναχωρήσει κάποιος ασθενής.

(να τα) **εκατοστήσεις** [σωστό: (να τα) **εκατοστήσεις**]

Στη γνωστή ευχή χρησιμοποιείται το ρήμα *εκατοστιζω* (και όχι *εκατοστώ*), άρα γράφουμε **να τα εκατοστήσεις**.

εκτιμώμενος [σωστό: **εκτιμώμενος**]

Η μετοχή προέρχεται από το ρήμα *εκτιμώμαι*, άρα γράφεται **εκτιμώμενος**. Η λανθασμένη γραφή οφείλεται σε σύγχυση με την κλίση της μετοχής σε *-όμενος* των ρημάτων σε *-ομαι*, π.χ. *ερχόμενος*.

ελιξήριο [σωστό: **ελιξίριο**]

Το **ελιξίριο** είναι αντιδάνειο: προέρχεται από την ελληνιστική λέξη *ξηρίον*, μέσω αραβικής και γαλλικής γλώσσας. Τα αντιδάνεια, ως προς την ορθογραφία, θεωρούνται δάνεια από άλλη γλώσσα, άρα γράφονται με την απλούστερη γραφή.

έλκυθρο [σωστό: έλκηθρο]

Η λέξη προέρχεται από το αρχαίο *έλκηθρον* (από το ρήμα *έλκω*, μέλλοντας *ελκήσω*). Η λανθασμένη γραφή οφείλεται σε συσχέτιση με το ρήμα *ελκύω* και τα παράγωγα *ελκυστικός*, *καθέλκυση* κτλ.

ελλειπής [σωστό: ελλιπής]

Το αρχαιοελληνικό ρήμα *λείπω* είχε τρία θέματα: λειπ-, λιπ-, λοιπ-. Από το θέμα λειπ- σχηματίζονται οι λέξεις *έλλειψη*, *παράλειψη*, *έλλειμμα*, *διάλειμμα*, *λείψανο*, *λειψυδρία*, *λειψανδρία*, *έκλειψη*. Από το λιπ- οι λέξεις **ελλιπής**, *λιποτάκτης*, *λιπόθυμος*, *λιποψυχία*, *εκλιπών* κ.ά. Από το λοιπ- τα *λοιπός*, *υπόλοιπος*, *κατάλοιπο*.

ελλιποβαρής [σωστό: λιποβαρής]

Η λέξη σχηματίζεται από το θέμα *λιπ-* του *λείπω* (βλ. *ελλιπής*), άρα **λιποβαρής**. Παρόμοια: *λιπόθυμος*, *λιποτάκτης*, *λιπόψυχος*.

έννατος [σωστό: ένατος]

Γράφουμε *εννέα-εννιά* αλλά **ένατος** (ιστορική ορθογραφία).

εν πάσει περιπτώσει [σωστό: εν πάση περιπτώσει]

Πρόκειται για λόγια φράση σε πτώση δοτική: (πάσα περίπτωσις) **πάση περιπτώσει**.

εξήμισυ [σωστό: εξίμισι]

Σύμφωνα με τη σχολική γραμματική όταν το αριθμητικό τελειώνει σε φωνήεν (έξι, τρία) γράφουμε *-μισι*: *εξίμισι*, *δυόμισι*, *τριάμισι*, και όταν τελειώνει σε σύμφωνο (τρεις) γράφουμε *-ήμισι*: *τρεισήμισι*.

εξόκειλλε [σωστό: εξόκειλε]

Το λόγιο ρήμα *εξοκέλλω* χρησιμοποιείται στα νέα ελληνικά στον αόριστο, συνήθως στο γ' πρόσωπο, *εξόκειλε* με τη σημασία «ναυάγησε» ή «παραστράτησε»: *Το πλοίο της οικονομίας εξόκειλε.*

εξομείωση [σωστό: εξομοίωση]

Περιέχεται η λέξη *όμοιος*, άρα **εξομοίωση**.

εξώφθαλμος [σωστό: εξόφθαλμος]

Η λέξη είναι αρχαία ελληνική: *εξόφθαλμος* (εξ + οφθαλμός, «με μάτια που προεξέχουν»). Η λανθασμένη γραφή οφείλεται σε συσχέτιση με το επίρρημα *έξω*, σε λέξεις όπως *εξώφυλλο*.

εξωφλήθηκε [σωστό: εξοφλήθηκε]

Στα νέα ελληνικά το ρήμα σχηματίζεται στην παθητική φωνή *εξοφλείται*, **εξοφλήθηκε**. Η σύγχυση προέρχεται από τον λόγιο τύπο *εξωφλήθη* που ήταν διαδεδομένος σε έντυπα λογαριασμών.

επί πτυχίο [σωστό: επί πτυχίω]

Στη φράση το *επί* συντάσσεται με δοτική, άρα πρόκειται για τον τύπο της δοτικής *πτυχίω* και όχι της αιτιατικής (*πτυχίο*).

(τα) Επιφάνεια [σωστό: (τα) Επιφάνια]

Η γραφή της λέξης, ήδη από την ελληνιστική εποχή, είναι *τα Επιφάνια*. Η αποκλίνουσα γραφή οφείλεται σε επίδραση της λέξης *η επιφάνεια*.

Παρόμοια: *τα Θεοφάνια*.

ερημοκλήσι [σωστό: ερημοκλήσι]

Η λέξη σχηματίζεται από το *έρημος* και το *κλησ-*, δεύτερο συνθετικό της λέξης *εκκλησία*. Η λανθασμένη γραφή *ερημοκλήσι* προέρχεται από σύγχυση με τη γραφή *παρεκκλήσι*, όπου υπάρχουν τα συστατικά *παρά* + *εκκλησ-* [εκκλησία].

εταιρία [σωστό: εταιρεία]

Η γραφή **εταιρεία** ήταν η πλέον συνηθισμένη στα αρχαία ελληνικά, άρα διατηρείται. Η γραφή *εταιρία* έχει παραμείνει κυρίως σε επωνυμίες, π.χ. *Εταιρία Ελλήνων Λογοτεχνών*.

(του) **ευρέως** (φάσματος) [σωστό: (του) **ευρέος**]

Το επίθετο διατηρεί τη λόγια κλίση *ευρύς-ευρεία-ευρύ*, ενώ άλλα επίθετα της ίδιας κατηγορίας ακολουθούν νεοελληνικό σχηματισμό, π.χ. *βαθύς-βαθιά-βαθύ*. Η λόγια γενική του αρσενικού και του ουδετέρου είναι **ευρέος**. Η λανθασμένη γραφή *ευρέως* πιθανόν να οφείλεται σε σύγχυση με τη γενική των λόγιων ουσιαστικών σε *-εύς*, π.χ. *βασιλέως*.

Ευρυπίδης [σωστό: **Ευριπίδης**]

Το όνομα περιέχει το επίρρημα *ευ* και τη λέξη *ριπή*, άρα η γραφή είναι **Ευριπίδης**.

Ευριδίκη [σωστό: **Ευρυδίκη**]

Το όνομα περιέχει το επίθετο *ευρύς* και τη λέξη *δίκη*, άρα η γραφή είναι **Ευρυδίκη**.

ζαβωμάρα [σωστό: **ζαβομάρα**]

Η λέξη περιέχει τα συνθετικά *ζαβ-* (*ζαβός*) και *-ομάρα*, άρα **ζαβομάρα**. Για διαφορετικό τρόπο σχηματισμού βλ. *στραβωμάρα*.

ζαφίρι [σωστό: **ζαφείρι**]

Σύμφωνα με το *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* προέρχεται από τον μεσαιωνικό τύπο *ζαφείριν*, που ανάγεται στον ελληνιστικό τύπο *σάπφειρος*, άρα **ζαφείρι**.

ζήλεια [σωστό: **ζήλια**]

Σύμφωνα με το *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* η λέξη προέρχεται από μεσαιωνικό τύπο *ζήλια* που ανάγεται στη *ζήλια*, παράγωγο του αρχαίου ρήματος *ζηλώ* (= ζηλεύω). Η ετυμολόγηση από το *ζηλεύω* δε φαίνεται έγκυρη.

(τα) **Θεοφάνεια** [σωστό: (τα) **Θεοφάνια**]

Παρόμοια: *τα Επιφάνια*.

θυμήστε μου [σωστό: **θυμίστε μου**]

Το **θυμήστε** είναι αόριστος προστακτικής του ρήματος *θυμίζω* (αόριστος οριστικής *θύμισα*).

ιδρωκοπάω [σωστό: ιδροκοπάω]

Η λέξη προέρχεται από μεσαιωνικό τύπο *ιδροκοπάω*. Η αποκλίνουσα γραφή οφείλεται σε επίδραση των *ιδρώνω*, *ιδρώτας*.

ισχυαλγία [σωστό: ισχιαλγία]

Η λέξη **ισχυαλγία** περιέχει το *ισχίο* (= μέρος του σώματος στην άρθρωση του μηρού) και το *άλγος* (= πόνος). Η λανθασμένη γραφή οφείλεται στην επίδραση της λέξης *ισχύς* (= δύναμη).

κάθησα [σωστό: κάθισα]

Ο αόριστος *κάθισα* προέρχεται από το ρήμα *καθίζω*, που παλαιότερα είχε την ίδια σημασία με το *κάθομαι*, οπότε, σύμφωνα με τη σχολική ορθογραφία, επικρατεί ο σχηματισμός σε *-ισα*, ως απλούστερος. Παρόμοια: *γυρνάω/γυρίζω*, αόριστος *γύρισα*. Ο τύπος *κάθησα* προερχόταν από το λόγιο ρήμα *κάθημαι*.

καθίικι [σωστό: καθοίικι]

Η γραφή **καθοίικι** ανάγεται στη φράση *κατ' οίκον* («δοχείο του σπιτιού»). Η γραφή **καθίικι** δεν έχει ετυμολογική στήριξη – προέκυψε από συσχέτιση με το ρήμα *καθίζω*.

κακαβιά [σωστό: κακκαβιά]

Εφόσον προέρχεται από την αρχαιοελληνική *κακκάβη* (= χύτρα), διατηρεί την ιστορική ορθογραφία: **κακκαβιά**.

καμαρώτος [σωστό: καμαρότος]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (ιταλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **καμαρότος**.

καμμένος [σωστό: καμένος]

Το **καμμένος** είναι μετοχή παθητικού παρακειμένου του ρήματος *καίω*. Σύμφωνα με τους ορθογραφικούς κανόνες διπλασιάζεται το *μ* όταν προηγείται *π*, *β*, *φ*, π.χ. *γράφω – γραμμένος*.

κάπαρη [σωστό: κάππαρη]

Πρόκειται για την αρχαιοελληνική λέξη *κάππαρις*, άρα γράφουμε **κάππαρη**.

καταμεσίς [σωστό: καταμεσής]

Τα επιρρήματα σε *-ίς* γράφονται με */* εκτός από αυτά που προέρχονται από τύπους σε γενική, παρόμοια *μισοτιμής*.

κατάφορος [σωστό: κατάφωρος]

Περιέχεται η αρχαιοελληνική λέξη *φωρ*, που σήμαινε «κλέφτης», άρα **κατάφωρος** (για αξιόποινη ή κατακριτέα πράξη που είναι ολοφάνερη). Η λανθασμένη γραφή οφείλεται σε συσχέτιση με επίθετα όπως *παράφορος* (από το ρήμα *φέρω*). Παρόμοια: *αυτόφωρο*.

καυγάς [σωστό: καβγάς]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (τουρκικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **καβγάς**.

καϋμός [σωστό: καημός]

Η γραφή **καημός** προέρχεται από το θέμα *καη-* του αορίστου (κάηκα). Παρόμοια: *καημένος*.

καψώνι [σωστό: καψόνι]

Η λέξη σχηματίστηκε από το θέμα *καψ-* (του ρήματος *καίω*) και την κατάληξη *-ονι*, άρα **καψόνι**.

κίμινο [σωστό: κύμινο]

Η λέξη **κύμινο** είναι αρχαιοελληνική, άρα κρατάει την ιστορική ορθογραφία.

κλάφ' τα, Χαράλαμπε [σωστό: κλαύ' τα]

Το **κλαύ'** είναι προστακτική ενεργητικού αορίστου του ρήματος *κλαίω*, εναλλακτικός τύπος αντί του *κλάψ(ε)*, που βασίζεται στο θέμα του παθητικού αορίστου: *κλαύτηκα*.

κλωτσιά [σωστό: κλοτσιά]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (ιταλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **κλοτσιά**.

κολώνα [σωστό: κολόνα]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (ιταλικά), γράφεται όπως προφέρεται, με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **κολόνα**. Διαφορετική η γραφή της αρχαίας λέξης *Κολωνός*.

κομάρα [σωστό: κομμάρα]

Η λέξη (που δηλώνει αίσθημα κούρασης και ατονίας) προέρχεται από τη μετοχή *κομμένος* του ρήματος *κόβω*, άρα **κομμάρα**.

κομμουνισμός [σωστό: κομμουνισμός]

Η λέξη, ως δάνειο από τα γαλλικά (*communisme*), γράφεται όπως προφέρεται, χωρίς διπλά σύμφωνα. Η διατήρηση της γραφής *μμ* στον τίτλο *Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας* αποτελεί μεμονωμένη περίπτωση.

κοντολογής [σωστό: κοντολογίς]

Τα επιρρήματα σε *-ίς* γράφονται με */* εκτός από αυτά που προέρχονται από τύπους σε γενική, π.χ. *καταμεσής* (< *μέσης*), *μισοτιμής*.

κορώνα [σωστό: κορόνα]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (ιταλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **κορόνα**. Διαφορετική η γραφή της αρχαιοελληνικής προέλευσης λέξης *κορωνίδα*.

κουκίδα [σωστό: κουκκίδα]

Η λέξη ανάγεται στην αρχαιοελληνική *κοκκίς*, *κοκκίδος* (< *κόκκος*), άρα **κουκκίδα**.

κυβερνόν κόμμα [σωστό: κυβερνών κόμμα]

Η λέξη *κυβερνών*, που χρησιμοποιείται ως επιθετικός προσδιορισμός στα νέα ελληνικά, προέρχεται από μετοχή του αρχαιοελληνικού ρήματος *κυβερνάω/ώ*: ο κυβερνών – η κυβερνώσα – το κυβερνών. Άρα: *ο κυβερνών σχηματισμός, η κυβερνώσα παράταξη, το κυβερνών κόμμα*. Παρόμοια: *ο αποχρών λόγος, οι αποχρώσεις ενδείξεις, ο ζων οργανισμός, η ζώσα ύλη, οι επιζώντες, οι συζώντες*.

Κύριος είδε [σωστό: Κύριος οίδε]

Η λόγια φράση περιέχει το ρήμα *οίδα* (= γνωρίζω) και όχι το ρήμα *είδα* (< βλέπω). Σημαίνει «ο Θεός μόνο ξέρει», άρα «είναι άγνωστο».

λιθρίνι [σωστό: λυθρίνι]

Το γνωστό ψάρι λεγόταν στα αρχαία ελληνικά *ερυθρίνος*, γι' αυτό και η γραφή **λυθρίνι**.

λειώνω [σωστό: λιώνω]

Η λέξη ανάγεται στο αρχαιοελληνικό επίθετο *λείος* με προσθήκη της κατάληξης *-ωνω*. Η μη φανερή σχέση με τη λέξη προέλευσης και η συμμορφωτική [ει + ω] συνηγορούν υπέρ της (προτεινόμενης από τη σχολική γραμματική) γραφής **λιώνω**.

λόγγος [σωστό: λόγκος]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (σλαβικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **λόγκος**.

λογίδριο [σωστό: λογύδριο]

Η λέξη σχηματίζεται από τα συνθετικά *λόγος* και *-ύδριο*, άρα **λογύδριο**. Παρόμοια: *ναύδριο*.

μαιοζονέτα [σωστό: μεζονέτα]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (γαλλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **μεζονέτα**.

μαιτρ [σωστό: μετρ]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (γαλλικά), σύμφωνα με τους κανόνες της νεοελληνικής ορθογραφίας (σχολική γραμματική) γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **μετρ**.

μαντήλι [σωστό: μαντίλι]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (λατινικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **μαντίλι**.

Μανώλης [σωστό: Μανόλης]

Το όνομα προέρχεται από το *Εμμανουήλ*, στη γραφή του οποίου δεν υπάρχει *ω*, άρα **Μανόλης**.

μέσο (Διαδικτύου) [σωστό: **μέσω** (Διαδικτύου)]

Η αρχαία δοτική **μέσω** χρησιμοποιείται επιρρηματικά στα νέα ελληνικά με τη σημασία «διαμέσου». Παρόμοια: *λόγω* (= εξαιτίας).

μεταλλορυχείο [σωστό: **μεταλλωρυχείο**]

Το *ο* μετατρέπεται σε *ω* όταν η λέξη *ορυχείο* λειτουργεί ως δεύτερο συνθετικό: **μεταλλωρυχείο**. Παρόμοια: *οδύνη* – *επώδυνος*, *όλεθρος* – *πανωλεθρία*, *ομαλός* – *ανώμαλος*.

μετανοιώνω [σωστό: **μετανιώνω**]

Το ρήμα προέρχεται από τη *μετάνοια* και την κατάληξη *-ωνω*.

Η συμμορφωρά [οι + ω] οδήγησε στη γραφή **μετανιώνω**.

μικτός [σωστό: **μεικτός**]

Από το θέμα *μειγ-* σχηματίζονται οι λέξεις **μεικτός**, *μείξη*, *αναμειγνύω*. Από το θέμα *μιγ-* σχηματίζονται οι λέξεις *μιγάδας*, *αμιγής*, *συμμιγής*.

μισοτιμής [σωστό: **μισοτιμής**]

Τα επιρρήματα σε *-ίς* γράφονται με *ι* εκτός από αυτά που προέρχονται από τύπους σε γενική: *<τιμής*. Παρόμοια *καταμεσής* (< *μέσης*).

μοιρολατρεία [σωστό: **μοιρολατρία**]

Σύμφωνα με τους κανόνες της ορθογραφίας τα θηλυκά ουσιαστικά που προέρχονται από ρήματα σε *-εύω* γράφονται με *ει*. Η **μοιρολατρία** όμως, ως σύνθετη λέξη, προέρχεται από το ουσιαστικό *μοιρολάτρης*. Παρόμοια: *λατρεία* – *ειδωλολατρία*, *πορεία* – *πρωτοπορία*.

μονόροφο [σωστό: **μονώροφο**]

Το *ο* μετατρέπεται σε *ω* όταν η λέξη *όροφος* λειτουργεί ως δεύτερο συνθετικό: **μονώροφο**. Παρόμοια: *οδύνη* – *επώδυνος*, *όλεθρος* – *πανωλεθρία*, *ομαλός* – *ανώμαλος*, *ορυχείο* – *χρυσωρυχείο*.

μοτοσυκλέτα [σωστό: **μοτοσικλέτα**]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (γαλλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **μοτοσικλέτα**.

μουγκός [σωστό: μουγγός]

Το επίθετο προέρχεται από το αρχαιοελληνικό *μογγός*, άρα γράφεται **μουγγός**.

μπρούμιτα [σωστό: μπρούμυτα]

Το επίρρημα περιέχει τις λέξεις *προ* και *μύτη*, άρα γράφεται **μπρούμυτα**.

μπύρα [σωστό: μπίρα]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (γερμανικά μέσω ιταλικών), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **μπίρα**.

μυξοβάρβαρος / μυξοπαρθένα [σωστό: μειξοβάρβαρος / μειξοπαρθένα]

Ο **μειξοβάρβαρος** περιέχει τη λέξη *μείξη* (από το αρχαίο *μείγνυμι* = ανακατεύω) και σήμαινε «μισός Έλληνας μισός βάρβαρος». Η αποκλίνουσα γραφή οφείλεται στη *μύξα*.

νηστήσιμος [σωστό: νησιτίσιμος]

Η λέξη προέρχεται από την αρχαιοελληνική *νήστιμος* (με την ίδια σημασία), άρα γράφουμε **νησιτίσιμος**.

νοιώθω [σωστό: νιώθω]

Το ρήμα σύμφωνα με το *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* ανάγεται στην αρχαιοελληνική *έννοια*, ενώ σύμφωνα με άλλη ετυμολογία ανάγεται στον αόριστο *έγνωσα* του *γινώσκω*. Και με τις δύο ετυμολογικές εκδοχές η γραφή είναι **νιώθω**.

ξενιτειά [σωστό: ξενιτιά]

Η αρχαιοελληνική *ξενιτεία* άλλαξε τονισμό και έγινε στα νέα ελληνικά **ξενιτιά**. Βλ. παρόμοιες περιπτώσεις: *βαθεία* – *βαθιά*.

ξιπόλητος [σωστό: ξυπόλυτος]

Η λέξη περιέχει τα συνθετικά *εξ*, *υπό* και *λύω* (*υπολύω* σήμαινε στα αρχαία ελληνικά «βγάζω τα παπούτσια κάποιου»). Η ετυμολογία από ρήμα *ξιολιέμαι* δεν υποστηρίζεται πειστικά.

Ξύγκι [σωστό: ξίγκι]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (λατινικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **ξίγκι**.

Ξύδι [σωστό: ξίδι]

Η λέξη προέρχεται από το *οξύδιον*, υποκοριστικό της αρχαιοελληνικής *όξος*. Άρα: **ξίδι**.

Ξυνός [σωστό: ξινός]

Η λέξη κατάγεται από το επίθετο *όξινος*, που παράγεται από το *όξος*. Άρα: **ξινός**.

Ξυπασμένος [σωστό: ξηπασμένος]

Η λέξη έχει μακρινή καταγωγή από το αρχαίο ρήμα *συσπώ*. Η γραφή **ξηπασμένος** της σχολικής γραμματικής οφείλεται σε απλοποίηση «λόγω μη φανεράς σχέσης με την αρχαία λέξη».

Ξώβεργα [σωστό: ξόβεργα]

Η **ξόβεργα** είναι κλαδί αλειμμένο με κολλητική ουσία από *ιξό*, που χρησιμεύει για παγίδα πουλιών. Η λανθασμένη γραφή οφείλεται σε επίδραση λέξεων όπως *ξώφαλτσα*.

Ξωκλήσι [σωστό: ξωκλήσι]

Η λέξη σχηματίζεται από το *έξω* και το *κλησ-*, δεύτερο συνθετικό της λέξης *εκ-κλησία*. Η λανθασμένη γραφή *ξωκλήσι* προέρχεται από σύγχυση με τη γραφή *παρεκλήσι*, όπου υπάρχουν τα συστατικά *παρά* + *εκκλησ-* [εκκλησία].

οξυά [σωστό: οξιά]

Η λέξη, σύμφωνα με το *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, προέρχεται από μεσαιωνικό τύπο *οξιά* που ανάγεται στην αρχαιοελληνική *οξύα*. Διατηρείται η απλοποιημένη γραφή (**οξιά**).

ορκομωσία [σωστό: ορκωμοσία]

Η λέξη περιέχει τις λέξεις *όρκος* και *ώμοσα* του αρχαίου ρήματος *όμνυμι* (= ορκίζομαι).
Παρόμοια: *συνωμοσία*.

ότι θέλω [σωστό: **ό,τι** θέλω]

Το *ό,τι* είναι άκλιτη αναφορική αντωνυμία και εισάγει δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις. Σημαίνει «οτιδήποτε, όποιο πράγμα, όσος, ό,τι λογής»: *Ερχόταν ό,τι ώρα ήθελε*. Το *ότι* είναι ειδικός σύνδεσμος που εισάγει δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις (μετά από τα ρήματα λέγω, νομίζω, γνωρίζω, ακούω κτλ.), οι οποίες λειτουργούν ως αντικείμενο, υποκείμενο ή επεξήγηση σε άλλη πρόταση: *Έμαθε ότι η δίκη αναβλήθηκε*. Ο ειδικός σύνδεσμος *ότι* μπορεί να αντικατασταθεί από τον ειδικό σύνδεσμο *πως*. Αυτός είναι ένας πρακτικός τρόπος για να ξεχωρίσει κανείς αν πρόκειται για το αναφορικό *ό,τι* ή για τον ειδικό σύνδεσμο *ότι*.

ο,τιδήποτε [σωστό: **οτιδήποτε**]

Η λέξη γράφεται **οτιδήποτε**, εφόσον δεν υπάρχει λόγος σύγχυσης μεταξύ *ότι* και *ό,τι*.

παγώνι [σωστό: **παγόνι**]

Η λέξη προέρχεται, σύμφωνα με το *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, από το μεσαιωνικό *παγόνι*, δάνειο από τα ιταλικά, ή από το *πασόνιον*. Και οι δύο προγενέστερες γραφές ήταν με *ο* και όχι με *ω*: **παγόνι**.

παλληκάρι [σωστό: **παλικάρι**]

Η λέξη ανάγεται στην αρχαιοελληνική *πάλλαξ/πάλληξ* αλλά «λόγω μη φανεράς σχέσης με την αρχαία λέξη» γράφεται στα νέα ελληνικά με τον απλούστερο τρόπο: **παλικάρι**.

παλιννοστούντες [σωστό: **παλιννοστούντες**]

Στη λέξη περιέχονται τα συνθετικά *πάλιν* και *νόστος*, άρα **παλιννοστούντες**.

πανώδετος [σωστό: **πανόδετος**]

Η λέξη προέρχεται από το *πανί* και το *δένω* και σημαίνει (για βιβλίο) δεμένος με πανί. Η λανθασμένη γραφή οφείλεται στο επίρρημα *πάνω*.

πάρτυ [σωστό: **πάρτι**]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (αγγλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **πάρτι**.

πενταόροφο [σωστό: **πενταώροφο**]

Το *ο* μετατρέπεται σε *ω* όταν η λέξη *όροφος* λειτουργεί ως δεύτερο συνθετικό: **πενταώροφο**.

Παρόμοια: *οδύνη – επώδυνος, όλεθρος – πανωλεθρία, ομαλός – ανώμαλος, ορυχείο – χρυσωρυχείο*.

περηφάνεια [σωστό: **περηφάνια**]

Ο λόγιος τύπος γράφεται **υπερηφάνεια** και ο νεοελληνικός **περηφάνια**.

πηγαιμός [σωστό: **πηγεμός**]

Η λέξη περιέχει το θέμα *πηγ-* και την παραγωγική κατάληξη *-εμός*, άρα **πηγεμός** (βλ. και μετοχή *πηγεμένος*). Αντίστοιχος σχηματισμός: *μισ-εύω, μισ-εμός*.

πηλίκιο [σωστό: **πηλήκιο**]

Το **πηλήκιο** προέρχεται από το αρχαιοελληνικό *πήληξ* = κράνος. Η λανθασμένη γραφή οφείλεται στην επίδραση της λέξης *πηλίκον* (μαθηματικός όρος).

πηλιορίτικος [σωστό: **πηλιορείτικος**]

Το επίθετο προέρχεται από το ουσιαστικό *Πηλιο(νο)ρείτης*, που σχηματίστηκε από το *Πήλιο(ν) Όρος* και το *-είτης* (από το *-ιτης* με επίδραση του επιθέτου *ορεινός*). Παρόμοια: *αγιο(νο)ρείτικος*.

πηρούνι [σωστό: **πιρούνι**]

Το **πιρούνι** προέρχεται από την ελληνιστική *περόνιον*, υποκοριστικό της *περόνης*. Δε στηρίζεται ετυμολογικά η γραφή *πηρούνι*.

πηγούνι [σωστό: **πιγούνι**]

Η λέξη προέρχεται από την αρχαιοελληνική *πώγων* (= γενειάδα). Η αλλαγή προφοράς δε δικαιολογεί γραφή με *η*.

πλατιάζω [σωστό: **πλατειάζω**]

Η λέξη κατάγεται από τα αρχαία ελληνικά (**πλατειάζω**) και διατηρεί την ιστορική ορθογραφία.

πλευρότους [σωστό: **πλευρώτους**]

Το όνομα του γνωστού είδους μανιταριού ετυμολογείται ως εξής: *πλευρά* + (*ους*) *ωτός* (αυτί) = μανιτάρι που φυτρώνει πάνω σε δέντρο και εξέχει από την πλευρά του σαν αυτί. Άρα, με διατήρηση της ελληνικής ρίζας, γράφεται **πλευρώτους**.

ποικίλουν οι απόψεις [σωστό: **ποικίλλουν** οι απόψεις]

Το ρήμα σχηματίζεται στον ενεστώτα *ποικίλλω* και στον αόριστο *ποίκιλα* (να *ποικίλω*). Λέξεις της ίδιας οικογένειας: *ποικιλία*, *ποικίλος*, *ποικιλόμορφος*, *ποικιλόχρωμος*.

πολύ αγάπη [σωστό: **πολλή αγάπη**]

Στη συγκεκριμένη φράση πρόκειται για το επίθετο *πολύς-πολλή-πολύ* και αυτό φαίνεται αν αντικαταστήσουμε με ισοδύναμη φράση, π.χ. *μεγάλη αγάπη*. Άρα: **πολλή** αγάπη. Το επίρρημα *πολύ* προσδιορίζει επίθετα ή ρήματα, π.χ. *πολύ μεγάλη αγάπη*, *σ' αγαπώ πολύ*.

πολυόροφο [σωστό: **πολυώροφο**]

Το *ο* μετατρέπεται σε *ω* όταν η λέξη *όροφος* λειτουργεί ως δεύτερο συνθετικό: **πολυώροφο**. Παρόμοια: *οδύνη* – *επώδυνος*, *όλεθρος* – *πανωλεθρία*, *ομαλός* – *ανώματος*, *ορυχείο* – *χρυσωρυχείο*.

πορτραίτο [σωστό: **πορτρέτο**]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (γαλλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **πορτρέτο**.

πόρωση [σωστό: **πώρωση**]

Η λέξη **πώρωση** προέρχεται από τα αρχαία ελληνικά και διατηρεί την ιστορική ορθογραφία. Στα νέα ελληνικά σημαίνει κυρίως «φανατισμός»: *Έχει πώρωση με το ποδόσφαιρο*. Καμία σχέση με τη λέξη *πόρος*.

πόσο μάλλον [σωστό: **πόσω μάλλον**]

Η λόγια φράση είναι *πόσω μάλλον* (με δοτική, όπως και το *πολλώ μάλλον*). Η γραφή *πόσο μάλλον* πιθανόν να αντιστοιχεί σε νεότερο σχηματισμό με βάση το επίρρημα *πόσο*, κατ' αναλογία με τη φράση «πολύ περισσότερο».

πόσο χρονών [σωστό: πόσω χρονών]

Η φράση είναι *πόσων χρονών*, άρα διατηρεί την ορθογραφία **πόσω χρονών**.

πρίγκηπας [σωστό: πρίγκιπας]

Η λέξη είναι παλαιό δάνειο από τα λατινικά: **πρίγκιπας**. Αντίστοιχα: *πριγκίπισσα, πριγκιπικός, πριγκιπάτο*.

προάστειο [σωστό: προάστιο]

Η λέξη ανάγεται στην αρχαιοελληνική *προάστιον*, άρα διατηρεί την ιστορική ορθογραφία.

προσελήνωση [σωστό: προσελήνωση]

Εφόσον η λέξη περιέχει την πρόθεση *προς* (και όχι *προ*), γράφουμε **προσσελήνωση**.

πρωτοπορεία [σωστό: πρωτοπορία]

Σύμφωνα με τους κανόνες της ορθογραφίας τα θηλυκά ουσιαστικά που προέρχονται από ρήματα σε *-εύω* γράφονται με *ει*. Η **πρωτοπορία** όμως, ως σύνθετη λέξη, προέρχεται από το ουσιαστικό *πρωτοπόρος*. Παρόμοια: *λατρεία – ειδωλολατρία, θρησκεία – ανεξιθρησκία*.

πυλωτή [σωστό: πιλοτή]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (γαλλικά *pilotis*), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **πιλοτή**. Καμία σχέση με την *πύλη*.

πυρόξανθος [σωστό: πυρρόξανθος]

Η λέξη περιέχει το επίθετο *πυρρός* που σήμαινε «κοκκινωπός». Δεν έχει σχέση με το *πυρ*, άρα γράφεται **πυρρόξανθος**.

πυτιρίδα [σωστό: πιτυρίδα]

Η **πιτυρίδα** περιέχει τη λέξη *πίτυρον* (= πίτουρο) και αναφέρεται στη δερματοπάθεια *πιτυρίαση*. Η λανθασμένη ορθογραφία από επίδραση της γραφής *πυρίτιδα*, που περιέχει τη λέξη *πυρ* και σημαίνει «μπαρούτι».

ρεβύθι [σωστό: ρεβίθι]

Η αρχαιοελληνική λέξη *ερέβινθος* είναι πρόγονος του ρεβιθιού. Άρα: **ρεβίθι**.

ρέγγα [σωστό: ρέγκα]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (ιταλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **ρέγκα**.

ρόγα [σωστό: ρώγα]

Η λέξη ανάγεται στην αρχαιοελληνική *ρωξ/ραξ, ρωγός/ραγός* (με την ίδια σημασία). Άρα: **ρώγα**. Η *ρόγα* είναι παλαιότερη λέξη, δάνειο από τα λατινικά, και σημαίνει «αμοιβή κτηνοτρόφου για φύλαξη ζώων».

σβύνω [σωστό: σβήνω]

Η λέξη ακολουθεί την ορθογραφία του αρχαιοελληνικού αορίστου *έσβην* (του ρήματος *σβέννυμι*, με την ίδια σημασία), άρα **σβήνω**.

σίτα [σωστό: σήτα]

Η λέξη συνδέεται με το αρχαιοελληνικό ρήμα *σήθω* (= κοσκινίζω), γι' αυτό γράφεται **σήτα**.

σηγκούνι [σωστό: σιγκούνι]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (αλβανικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **σιγκούνι**.

σολωμός [σωστό: σολομός]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (λατινικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **σολομός**.

σπαγγέτι [σωστό: σπαγκέτι]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (ιταλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **σπαγκέτι**.

σπάγγος [σωστό: σπάγκος]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (ιταλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **σπάγκος**. Η γραφή *σπάγγος* πιθανόν να οφείλεται σε επίδραση της γραφής *σπόγγος* (σφουγγάρι).

σπύρα [σωστό: σπείρα]

Η **σπείρα** («έλικας») έχει αρχαιοελληνική καταγωγή. Στην ίδια οικογένεια: *σπειροειδής*. Η αποκλίνουσα γραφή πιθανόν λόγω επίδρασης της λέξης *σπυρί*.

σταύλος [σωστό: στάβλος]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (λατινικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **στάβλος**.

σταχιολογώ [σωστό: σταχυολογώ]

Στην ελληνιστική εποχή **σταχυολογώ** σήμαινε «μαζεύω στάχυα». Η λέξη διατηρεί την ορθογραφία της στα νέα ελληνικά με μεταφορική σημασία «επιλέγω (λέξεις κτλ.) και τις παρουσιάζω συγκεντρωμένες».

στίβα [σωστό: στοίβα]

Η **στοίβα** είναι σωρός από πράγματα που είναι τοποθετημένα το ένα επάνω στο άλλο: *στοίβα από άπλυτα πιάτα στο νεροχύτη*. Η λανθασμένη γραφή οφείλεται σε σύγχυση με τη λέξη *στίβος* (κεντρικό τμήμα του σταδίου όπου γίνονται αγώνισματα κλασικού αθλητισμού).

στίβω [σωστό: στύβω]

Η λέξη συνδέεται με την αρχαιοελληνική *στύφω* («συστέλλω, συμμαζεύω»). Στην ίδια οικογένεια ανήκουν οι λέξεις *στυφός*, *στυπτικός*.

στραβομάρα [σωστό: στραβωμάρα]

Η λέξη, σύμφωνα με το *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, παράγεται από το ουσιαστικό *στράβωμα* (< *στραβώνω*) και την κατάληξη *-αρα*. Η αποκλίνουσα γραφή οφείλεται σε επίδραση σχηματισμών όπως *χαζομάρα* (χαζ-ομάρα).

στρίγγλα [σωστό: στρίγκλα]

Η γραφή **στρίγκλα** στηρίζεται στην ετυμολογία της λέξης από τη λατινική *strigula*, που έχει μακρινό πρόγονο την αρχαιοελληνική *στριγξ*, *στριγός* («κουκουβάγια»), όπως αναφέρεται στο *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*. Η γραφή **στρίγγλα** ανάγεται στην αρχαιοελληνική *στρίγλα* («μάνισσα») ή *στριξ*, *στριγός*, αλλά αυτή η εκδοχή δε φαίνεται έγκυρη.

στυλ [σωστό: στιλ]

Η λέξη προέρχεται από τη γαλλική *style*, από το λατινικό *stilus*, που πιθανόν να αποδίδει το αρχαίο *στύλος* (= όργανο γραφής). Εφόσον στα νέα ελληνικά ήρθε από τα γαλλικά, γράφεται με τον απλούστερο τρόπο: **στιλ**.

στυλιάρι [σωστό: στειλιάρι]

Η λέξη παράγεται από την αρχαιοελληνική *στειλεόν/στειλειόν*. Η αποκλίνουσα γραφή οφείλεται σε συσχέτιση με τη λέξη *στύλος*.

συμπόνοια [σωστό: συμπόνια]

Η λέξη προέρχεται από το ρήμα *συμπονώ* και την κατάληξη *-ια*. Η αποκλίνουσα γραφή πιθανόν να οφείλεται σε επίδραση της γραφής *σύμπνοια*.

σινάφι [σωστό: σινάφι]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (τουρκικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **σινάφι**.

συνδαιτημόνας [σωστό: συνδαιτυμόνας]

Η λέξη προέρχεται από την αρχαιοελληνική *συνδαιτυμών* (= σύνδειπνος), άρα διατηρεί την ιστορική ορθογραφία.

συνδιάζω [σωστό: συνδυάζω]

Στη λέξη περιέχονται το *συν* και το *δύο*, άρα **συνδυάζω**. Παρόμοια: *συνδυασμός, συνδυαστικός*.

συνέβει [σωστό: συνέβη]

Διατηρήθηκε ο λόγιος σχηματισμός του αορίστου στο γ' πρόσωπο: *συμβαίνει – συνέβη, να συμβεί, παρεμβαίνει – παρενέβη, να παρέμβει, παραβαίνει – παρέβη, να παραβεί*.

συνομωσία [σωστό: συνωμοσία]

Η λέξη περιέχει τον τύπο *ώμοσα* του αρχαίου ρήματος *όμνυμι* (= ορκίζομαι). Παρόμοια: *ορκωμοσία*.

συνυφάδα [σωστό: συννυφάδα]

Η λέξη περιέχει τα συνθετικά *συν* και *νύφη*, άρα γράφεται **συννυφάδα**.

συντριβάνι [σωστό: σιντριβάνι]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (τουρκικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **σιντριβάνι**. Το *υ* προέρχεται από λανθασμένη συσχέτιση με το *συντρίβω*.

σωβινισμός [σωστό: σοβινισμός]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (γαλλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **σοβινισμός**.

ταλανύζω [σωστό: ταλανίζω]

Προέρχεται από το αρχαίο *ταλανίζω*, που σήμαινε «αποκαλώ κάποιον *τάλανα*, δηλαδή δυστυχημένο». Η αποκλίνουσα γραφή πιθανόν να οφείλεται σε επίδραση του *τανύζω* (= τεντώνω).

τάληρο [σωστό: τάλιρο]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (γερμανικά μέσω ιταλικών), γράφεται όπως προφέρεται, με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **τάλιρο**.

τετραόροφο [σωστό: τετραώροφο]

Το *ο* μετατρέπεται σε *ω* όταν η λέξη *όροφος* λειτουργεί ως δεύτερο συνθετικό: **τετραώροφο**. Παρόμοια: *οδύνη – επώδυνος, όλεθρος – πανωλεθρία, ομαλός – ανώμαλος, ορυχείο – χρυσωρυχείο*.

τηγανιτός [σωστό: τηγανητός]

Σύμφωνα με το *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* η λέξη ανάγεται σε ελληνιστικό τύπο **τηγανητός**. Στο *Liddell-Scott* αναφέρεται τύπος *τηγανιστός*, από το *τηγανίζω*.

τηλεφωνείστε [σωστό: τηλεφωνήστε]

Πρόκειται για την προστακτική του ρήματος *τηλεφωνώ* (αόριστος *τηλεφώνησα*), άρα διατηρείται το *η*, όπως και στην υποτακτική *να τηλεφωνήσετε*.

τόννος [σωστό: τόνος]

Η λέξη **τόννος** (είδος ψαριού) ανάγεται στην αρχαιοελληνική *θύννος* μέσω των ιταλικών και των λατινικών. Τα αντιδάνεια, όπως και τα άμεσα δάνεια, απλογραφούνται: **τόννος**.

τρεισήμισι [σωστό: τρεισήμισι]

Σύμφωνα με τη σχολική γραμματική όταν το αριθμητικό τελειώνει σε φωνήεν (έξι, τρία) γράφουμε *-μισι*: *εξήμισι, δυόμισι, τριάμισι*, και όταν τελειώνει σε σύμφωνο (τρεις) γράφουμε *-ήμισι*: *τρεισήμισι*.

τραίνο [σωστό: τρένο]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (ιταλικά *treno*, αγγλικά και γαλλικά *train*), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **τρένο**.

τσιλημπουδάω [σωστό: τσιλημπουρδάω]

Η λέξη ανάγεται στην αρχαιοελληνική *σιλημπορδῶ* («φέρομαι χυδαίως και αναιδώς»). Στα νέα ελληνικά **τσιλημπουρδάω** σημαίνει «ξενοκοιμάμαι».

υπερεαλισμός [σωστό: υπερρεαλισμός]

Η λέξη περιέχει τα συνθετικά *υπέρ* και *ρεαλισμός*, άρα γράφεται **υπερρεαλισμός**. Με την ίδια σημασία, ως απόδοση της γαλλικής λέξης *surréalisme*, γράφεται *σουρρεαλισμός*.

υπερωκεάνιο [σωστό: υπερωκεάνιο]

Η λέξη ανάγεται στο αρχαιοελληνικό επίθετο *υπερωκεάνιος* («πέραν του ωκεανού» και μεταφορικά «πελώριος»). Άρα: **υπερωκεάνιο**.

(να) υποβάλλετε αίτηση [σωστό: (να) υποβάλετε αίτηση]

Το ρήμα **υποβάλλω** έχει δύο *λ* στο θέμα του ενεστώτα και ένα *λ* στο θέμα του αορίστου. Για να ξεχωρίσουμε τα δύο θέματα, μπορούμε να αντικαταστήσουμε με ένα συνώνυμο, π.χ. *καταθέτω*, όπου η διαφορά είναι προφανής. Αν θέλουμε να πούμε *να καταθέτετε αίτηση*, γράφουμε *να υποβάλλετε* (εξακολουθητικά ή με επανάληψη). Αν θέλουμε να πούμε *να καταθέσετε αίτηση*, γράφουμε *να υποβάλετε* (συνοπτική παρουσίαση της ενέργειας, «να πραγματοποιήσετε κατάθεση αίτησης»). Φαίνεται ξεκάθαρα ότι πρόκειται για τη δεύτερη περίπτωση.

υποννοούμενο [σωστό: υπονοούμενο]

Η λέξη περιλαμβάνει το *υπό* και το *νοούμενο*, άρα **υποννοούμενο**. Η σύγχυση προέρχεται από τη γραφή λέξεων όπως *εννώ*, *εννοείται* (εν + νοώ).

φάκελλος [σωστό: φάκελος]

Η λέξη προέρχεται από την αρχαιοελληνική **φάκελος** (= δέσμη, δεσμίδα), που, σύμφωνα με το *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, χρησιμοποιήθηκε για να αποδώσει τη γαλλική *enveloppe*.

φαληρίζω [σωστό: φαλιρίζω]

Το ρήμα **φαληρίζω** προέρχεται από την ιταλική λέξη *fallire*, άρα αποτελεί δάνειο και γράφεται με τον απλούστερο τρόπο. Καμία σχέση με τη λέξη *Φάληρο*.

φλίδα [σωστό: φλοιίδα]

Προέρχεται από τη λέξη *φλοιός*, γι' αυτό και η γραφή **φλοιίδα** (= φλούδα).

φλυτζάνι [σωστό: φλιτζάνι]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (τουρκικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **φλιτζάνι**.

φοβητσίαρης [σωστό: φοβητισιάρης]

Το επίθετο σχηματίστηκε από το αρχαίο *φοβητικός* και διατηρεί το *η*. Η αποκλίνουσα γραφή οφείλεται σε επίδραση του *φοβισμένος*.

φυντάνι [σωστό: φιντάνι]

Η λέξη είναι αντιδάνειο: προέρχεται από την αρχαιοελληνική *φυτόν* μέσω των τουρκικών. Τα αντιδάνεια, όπως και τα άμεσα δάνεια, απλογραφούνται: **φιντάνι**.

φυστίκι [σωστό: φιστίκι]

Το **φιστίκι** προέρχεται από το ελληνικό *πιστάκιον*, υποκοριστικό της αρχαίας *πιστάκης*, της φιστικιάς, μέσω των τουρκικών.

φυτίλι [σωστό: φιτίλι]

Η λέξη, σύμφωνα με το *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, είναι δάνειο από τα τουρκικά, άρα γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **φιτίλι**.

χάνος [σωστό: χάννος]

Ανάγεται στην αρχαιοελληνική λέξη **χάννος** (είδος ψαριού) και διατηρεί την ιστορική ορθογραφία.

χατήρι [σωστό: χατίρι]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (τουρκικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **χατίρι**.

χλομός [σωστό: χλωμός]

Η γραφή **χλωμός** προέρχεται πιθανότατα από την επίδραση της λέξης *χλωρός* (που στα αρχαία ελληνικά σήμαινε και «ωχρός, κίτρινος») στη λέξη *φλόμος* (= φυτό με κιτρινωπό χρώμα).

χνώτο [σωστό: χνότο]

Η λέξη προέρχεται πιθανότατα από τον τύπο *αχνότης* (< αχνός). Η γραφή με *ω* δεν έχει ετυμολογική στήριξη.

χρεωκοπώ [σωστό: χρεοκοπώ]

Οι λέξεις που περιέχουν το *χρέος* γράφονται με *ο*: *χρεόγραφο, χρεοκοπώ, χρεοκοπία, χρεολύσιο, χρεοφειλέτης*. Η λανθασμένη γραφή οφείλεται σε επίδραση της γραφής *χρεώνω, χρέωση, χρεωστικός*, όπου το *ω* οφείλεται στο επίθημα *-ωνω*.

χρησιμοποιείτε [σωστό: χρησιμοποιήστε]

Πρόκειται για την προστακτική του ρήματος *χρησιμοποιώ* (αόριστος *χρησιμοποίησα*), άρα διατηρείται το *η*, όπως και στην υποτακτική *να χρησιμοποιήσετε*.

Χρήστος [σωστό: Χρίστος]

Το όνομα ετυμολογείται από το *Χριστός*. Δεν έχει καμία σχέση με το επίθετο *χρηστός* = ηθικός, τίμιος.

χρυσоруχίο [σωστό: χρυσωруχίο]

Το *ο* μετατρέπεται σε *ω* όταν η λέξη *ορυχείο* λειτουργεί ως δεύτερο συνθετικό: **χρυσωρυχείο**.
Παρόμοια: *οδύνη – επώδυνος, όλεθρος – πανωλεθρία, ομαλός – ανώμαλος*.

χυμάω [σωστό: χιμάω]

Η συσχέτιση με την αρχαιοελληνική λέξη *χύμα* (= ρευστό υγρό) είναι αβέβαιη. Η γραφή **χυμάω** προτείνεται από τη Μεγάλη Γραμματική Τριανταφυλλίδη.

ως μη όφειλε [σωστό: ως μη ώφειλε]

Η φράση είναι λόγια και σημαίνει «ενώ δεν έπρεπε»: *Ανέμειξε ως μη ώφειλε προσωπικά θέματα με λεπτά εθνικά θέματα*.

Διατηρείται η ορθογραφία του λόγιου σχηματισμού: *ώφειλε*. Στα νέα ελληνικά το ρήμα *οφείλω* σχηματίζει τον αόριστο *όφειλα*.

ωτοστόπ [σωστό: οτοστόπ]

Ως δάνειο από άλλη γλώσσα (γαλλικά), γράφεται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: **οτοστόπ**.
Για τη γραφή με μία λέξη βλ. *αλερετούρ*.

ωχ [σωστό: οχ]

Το επιφώνημα αποδίδει απλώς τον αντίστοιχο ήχο, άρα γράφεται με την απλούστερη γραφή.

2.3. Ορθογραφία: διπλή γραφή

αυγό / αβγό

Η αρχαία ελληνική λέξη *ωόν* στον πληθυντικό *τα ωά* συμπροφέρθηκε με το άρθρο και έγινε *ταωγά – ταυγά*. Ο τύπος με *υ* αναγνωρίστηκε από τη «Μεγάλη» Γραμματική Τριανταφυλλίδη ως ο πλέον διαδεδομένος. Εφόσον πρόκειται για φωνητική μεταβολή, δηλαδή για προφορά με *β*, είναι αποδεκτή και η γραφή *αβγό*.

αυτί / αφτί

Η αρχαία ελληνική λέξη *ους* στον πληθυντικό *τα ωτία* συμπροφέρθηκε με το άρθρο και έγινε *ταυτία – αυτίον – αυτί*. Ο τύπος με *υ* αναγνωρίστηκε από τη «Μεγάλη» Γραμματική Τριανταφυλλίδη ως ο πλέον διαδεδομένος. Εφόσον πρόκειται για φωνητική μεταβολή, δηλαδή για προφορά με *φ*, είναι αποδεκτή και η γραφή *αφτί*.

έρρε / έρρεε άφθονο κρασί

Σύμφωνα με τους κανόνες της σχολικής ορθογραφίας διατηρείται το διπλό *ρ* σε λέξεις που προέρχονται από τα αρχαία ελληνικά, αλλά οι λέξεις που σχηματίστηκαν στα νέα ελληνικά δε διπλασιάζουν το *ρ*. Στη συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται για ρήμα σε απλή (όχι σύνθετη) μορφή που διατηρήθηκε όμοιο από τα αρχαία στα νέα ελληνικά. Π.χ. το *ράπτω* έγινε *ράβω* και δε διπλασιάζει πλέον το *ρ* στους παρελθοντικούς χρόνους: *έραβα, έραψα*. Η γραφή **έρρε** είναι σύμφωνη με αυτή τη λογική, ενώ η γραφή **έρρεε** είναι πιστή στην τήρηση της ιστορικής ορθογραφίας. Μπορούν να είναι αποδεκτές και οι δύο γραφές.

καινούριος / καινούργιος

Αιτιολογημένη από ετυμολογική άποψη είναι η γραφή *καινούργιος* (*καινός + έργο*). Στη σχολική γραμματική προτείνεται η γραφή *καινούριος* πιθανότατα γιατί στα μεσαιωνικά ελληνικά είχε επικρατήσει ο τύπος *καινούριος*, κατά το *στέριος, καθάριος* κτλ. Θα μπορούσαν να είναι αποδεκτές και οι δύο γραφές.

κτίριο / κτήριο

Σύμφωνα με το *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* η λέξη ετυμολογείται από το μεσαιωνικό *κτίριον*, που προέρχεται από το αρχαίο *οικητήριον*. Το *ι* οφείλεται στην επίδραση του ρήματος *κτίζω* (παρετυμολογία). Για παιδαγωγικούς λόγους (οικογένεια λέξεων *κτίζω*) επικράτησε στη σχολική γραμματική το *κτίριο*.

νεοτερικός / νεωτερικός

Τα παραθετικά των επιθέτων σχηματίζονται στα νέα ελληνικά σε *-ότερος, -ότατος*, άρα *νεότερος, νεότατος*. Η λέξη *νεωτερικός* είναι αρχαιοελληνική, όπως και οι *νεωτερίζω, νεωτερισμός*. Μπορούν να ισχύουν και οι δύο γραφές: **νεοτερικός** και **νεωτερικός**.

ορθοπεδικός / ορθοπαιδικός

Η γαλλική λέξη *orthopédie* δημιουργήθηκε από τις ελληνικές λέξεις *ορθός* και *παις, παιδός* και αναφερόταν σε πρόληψη και θεραπεία δυσπλασίας των παιδιών. Σύμφωνα με το *Larousse Dictionnaire Etymologique et Historique du Français* λανθασμένα θεωρήθηκε ότι προέκυψε από τη λατινική λέξη *pes, pedis* (πόδι). Αφού πλέον δεν ισχύει η σημασία «παιδί», φαίνεται να μην έχει νόημα η γραφή *ορθοπαιδικός*.

συγγνώμη / συγνώμη

Ορθή ετυμολογικά είναι η γραφή **συγγνώμη**: *συν + γνώμη*.

Όμως είναι η μοναδική λέξη με *γγ* που παρουσιάζει προφορά *ηγ* (σιγνόμι) και παράλληλα προφορά *σιγνόμι*. [Ενώ, για παράδειγμα, στη λέξη *συγγραφέας* προφέρουμε *singraféas* και *singraféas*.]

2.4. Ορθογραφία: ομόηχα

έξι (αριθμός) / **έξη** (συνήθεια)

Η γραφή του αριθμού είναι **έξι** (από το αρχαιοελληνικό *εξ + ι*). Η γραφή **έξη** (θηλυκό ουσιαστικό) παραπέμπει στη σημασία «συνήθεια».

κλήση / **κλίση**

Η **κλήση** παράγεται από το ρήμα *καλώ*: *Τηλεφωνική κλήση*.

Η **κλίση** παράγεται από το ρήμα *κλίνω*: *Κλίση στα σπορ*.

παραλείφθηκε / **παραλήφθηκε**

Το **παραλείφθηκε** αντιστοιχεί στο ρήμα *παραλείπω*: *Η φράση παραλείφθηκε από το κείμενο*.

Το **παραλήφθηκε** αντιστοιχεί στο ρήμα *παραλαμβάνω*: *Το μήνυμα παραλήφθηκε*.

σύγκληση / **σύγκλιση**

Η **σύγκληση** προέρχεται από το *συγκαλώ*: *Σύγκληση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ*. Η

σύγκλιση προέρχεται από το *συγκλίνω*: *Σύγκλιση απόψεων*.

φύλλο / **φύλο**

Άλλο το **φύλλο** του δέντρου (*φυλλοβόλο, φυλλοκάρδι, φυλλάδα, φυλλωσιά*) και άλλο το θηλυκό ή αρσενικό **φύλο** (*φυλή, φυλετικός*).

3. Τυποποίηση γραμματικών φαινομένων

Σύμφωνα με τις προβλεπόμενες ενότητες του πρώτου παραδοτέου του έργου, πραγματοποιήθηκε τυποποίηση των γραμματικών φαινομένων που αποτελούν αφενός το περιεχόμενο μάθησης του γλωσσικού μαθήματος (κεφάλαιο 1) και των γραμματικών λαθών που συλλέχθηκαν (κεφάλαιο 2), καθώς και η ταξινόμησή τους. ο συγκεκριμένος στόχος επιτεύχθηκε με τη δημιουργία ειδικών σχεδιοτύπων (templates) μέσω των οποίων γίνεται λεπτομερής και συστηματική περιγραφή κάθε γραμματικού φαινομένου και κάθε κατηγορίας λάθους. Σε κάθε σχεδιοτύπο, εκτός από τα πεδία που περιγράφουν το είδος του γραμματικού φαινομένου, τη διδακτική ενότητα, τη σχολική τάξη κτλ., συμπληρώνεται ειδικό πεδίο στο οποίο διατυπώνονται υποδείξεις που δικαιολογούν την ορθή χρήση των λέξεων και παρέχουν στους χρήστες τις απαραίτητες επεξηγήσεις για τις επιλογές τους κατά τη διάρκεια των παιχνιδιών. Παράλληλα, θα βοηθήσει στη μελλοντική επέκταση του γλωσσικού υλικού του περιβάλλοντος δημιουργίας παιχνιδιών.

3.1. Σχεδιοτύπα περιγραφής γραμματικών φαινομένων/λαθών

Στην παρούσα αναφορά περιγράφονται οι διάφορες κατηγορίες γραμματικών λαθών

Η μορφή του σχεδιοτύπων που θα χρησιμοποιήσουμε για την περιγραφή των γραμματικών λαθών είναι κανόνες “ευαίσθητοι περιεχομένου” (context sensitive) με την παρακάτω συντακτική δομή:

$[K_1], [K_2], \dots, [K_n] \Rightarrow$

$[A_1], [A_2], \dots, [A_k]$

\

$[\Pi_1], [\Pi_2], \dots, [\Pi_m]$

/

$[\Delta_1], [\Delta_2], \dots, [\Delta_l]$

;

όπου τα K , A , Π , Δ αναπαριστούν κειμενικά αποσπάσματα από μία ή περισσότερες λέξεις. Τα K αποτελούν αποσπάσματα κεφαλής που δημιουργούνται από την εφαρμογή του κανόνα, τα A και Δ είναι αποσπάσματα αριστερού και δεξιού συγκείμενου αντίστοιχα ενώ τα Π είναι τα αποσπάσματα που περιγράφουν το γραμματικό φαινόμενο. Η περιγραφή του αποσπάσματος γίνεται με ακολουθία χαρακτηριστικών του κειμένου. Παραδείγματα κειμενικών αποσπασμάτων:

- $[\Lambda\Xi\eta="το", \Lambda\eta\mu\mu\alpha="ο", \mu\omicron\rho\phi\omicron\lambda\omicron\gamma\iota\alpha=\{\alpha\rho\theta\omicron\rho, \alpha\iota\tau\iota\alpha\tau\iota\kappa\eta, \alpha\rho\varsigma\epsilon\eta\iota\kappa\omicron, \epsilon\eta\iota\kappa\omicron\varsigma\}]$

- [ΛΗΜΜΑ="δίνω"]
- [ΚΑΤΑΛΗΞΗ="ούσαντε"]

Μπορούμε να έχουμε και εκφράσεις που δηλώνουν επιλογή ή επανάληψη αποσπασμάτων με τις παρακάτω μορφές:

- $([T_1], [T_2], [T_3])$ αναπαριστά την ακολουθία των T_1, T_2, T_3
- $([T_1] \mid [T_2] \mid \dots \mid [T_k])$ σημαίνει ότι ο κανόνας εφαρμόζεται όταν εμφανιστεί ένα από τα $T_1, T_2, \dots, T_k$
- $[T]\{n,k\}$ σημαίνει ότι το T μπορεί να εμφανιστεί από n έως k φορές. Δηλ. το $[ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ=\{ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ\}]\{2,4\}$ σημαίνει ότι μπορεί να έχουμε 2 έως 4 ουσιαστικά στην σειρά.
- $[T]?$ σημαίνει ότι το $[T]$ μπορεί να εμφανιστεί αλλά μπορεί και όχι. Είναι ισοδύναμο να γράψουμε $[T]\{0,1\}$
- $[]$ σημαίνει οποιαδήποτε λέξη
- Η περιγραφή μπορεί να περιλαμβάνει σύνθετες δομές όπως $(([T_1] \mid [T_2]) \mid ([T_3] \mid [T_4]))\{1,3\}$ που σημαίνει ότι μπορεί να εμφανιστεί ένα T_1 ή T_2 ακολουθούμενο από ένα T_3 ή T_4 και αυτό να επαναληφθεί 1 έως 3 φορές. Μερικές από τις ακολουθίες που αναγνωρίζει η παραπάνω έκφραση είναι:
 - $[T_1] [T_4]$
 - $[T_2] [T_4] [T_1] [T_3]$
 - $[T_1] [T_3] [T_1] [T_3] [T_1] [T_4]$

Η ΟΜΑΔΑ_1 που εμφανίζεται ως ορθογραφική ιδιότητα λέξεων αφορά λέξεις που ξεκινούν με ένα από τα 'κ', 'π', 'τ', 'ξ', 'ψ', 'α', 'ε', 'υ', 'ι', 'ο', 'η', 'ω', 'μπ', 'ντ', 'γκ' ενώ ΟΜΑΔΑ_2 για τις άλλες λέξεις (που δεν ανήκουν στην ΟΜΑΔΑ_1).

Αρίθμηση υποκατηγορίας	Κατηγορία	Σχεδιάτυπο	Τεκμηρίωση	Παραδείγματα
5.1	Γλωσσικό λάθος	Τελικό -ν (έλλειψη)	Κανόνες σχολικής γραμματικής	ΛΑΘΟΣ π.χ. το άνθρωπο => τον άνθρωπο
	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟΤΥΠΟ			

	Περιγραφή: Το άρθρο “το” με γένος “αρσενικό” στην πτώση “αιτιατική” αριθμό “ενικό” ακολουθούμενο είτε από επίθετο με γένος “αρσενικό” πτώση “αιτιατική” αριθμό “ενικό” και ανήκει στην ΟΜΑΔΑ_1 είτε από μετοχή με γένος “αρσενικό” πτώση “αιτιατική” και αριθμό “ενικό”. Η επόμενη λέξη μπορεί να είναι άρθρο ή αντωνυμία, τα οποία ακολουθούνται από ένα ουσιαστικό σε πτώση ‘αιτιατική’ με γένος ‘αρσενικό’. Προτείνεται η αντικατάσταση από το ‘τον’. Σχεδιάτυπο: [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΤΕΛΙΚΟ N₁", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ="Το 'το' πρέπει να έχει τελικό -v. Αντικαταστήστε το 'το' με το 'τον'."] => \ [ΛΕΞΗ="το", ΛΗΜΜΑ="ο", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΑΡΘΡΟ, ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ, ΑΡΣΕΝΙΚΟ, ΕΝΙΚΟΣ}] / ([ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΕΠΙΘΕΤΟ, ΑΡΣΕΝΙΚΟ, ΕΝΙΚΟΣ, ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ}, ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ=(ΟΜΑΔΑ_1)] [ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΜΕΤΟΧΗ, ΑΡΣΕΝΙΚΟ, ΕΝΙΚΟΣ, ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ}, ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ=(ΟΜΑΔΑ_1)], ([ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΑΡΘΡΟ, ΑΡΣΕΝΙΚΟ, ΕΝΙΚΟΣ, ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ}] [ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ, ΕΝΙΚΟΣ, ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ}])?, [ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ, ΓΕΝΙΚΗ}]?, [ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ, ΑΡΣΕΝΙΚΟ, ΕΝΙΚΟΣ, ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ}] ;			
5.2	Γλωσσικό λάθος	Τελικό -v (πλεονασμός)	Κανόνες σχολικής γραμματικής	ΛΑΘΟΣ <i>π.χ. την γυναίκα => τη γυναίκα</i>
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Το άρθρο “τη” με γένος “θηλυκό” στην πτώση “αιτιατική”, αριθμό “ενικό”, ακολουθείται από ένα όνομα με γένος “θηλυκό”, πτώση, “αιτιατική” αριθμό “ενικό” και ανήκει στην ΟΜΑΔΑ_2. Προτείνεται η αντικατάσταση από το ‘τη’. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΤΕΛΙΚΟ N₂", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ=" 'την' δεν πρέπει να έχει τελικό -v. Αντικαταστήστε το 'την' με το 'τη'."] => \			

	[ΛΕΞΗ=("την"), ΛΗΜΜΑ="ο", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΑΡΘΡΟ, ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ, ΘΗΛΥΚΟ, ΕΝΙΚΟΣ}] / [ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΘΗΛΥΚΟ, ΕΝΙΚΟΣ, ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ}, ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ=(ΟΜΑΔΑ_2)] ;			
6.1	Λεξιλόγιο	Πλεονασμός	ΙΓΑ	ΛΑΘΟΣ π.χ. από ανέκαθεν => ανέκαθεν
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Η πρόθεση 'από' ακολουθείται από τη λέξη 'ανέκαθεν', πρέπει να αντικατασταθεί. Προτείνεται η απαλοιφή του 'από'. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΠΛΕΟΝΑΣΜΟΣ ₁ ", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ=" Στη φράση αυτή υπάρχει πλεονασμός. Σβήστε το 'από'."] => \ [ΛΗΜΜΑ= "από", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΠΡΟΘΕΣΗ}] / [ΛΕΞΗ="ανέκαθεν"] ;			
6.2	Λεξιλόγιο	Λόγιες εκφράσεις	ΙΓΑ	ΛΑΘΟΣ π.χ. απορώ και εξανίσταμαι
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Η λέξη 'απορώ' ακολουθείται από τη λέξη 'και'. Στη συνέχεια βρίσκεται η λέξη 'εξανίσταμαι' η οποία και είναι λανθασμένη. Προτείνεται η αντικατάσταση από το 'εξίσταμαι'. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΛΟΓΙΑ ΕΚΦΡΑΣΗ ₄₅ , ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ="Ο σχηματισμός της λόγιας φράσης είναι λανθασμένος. Αντικαταστήστε με τη φράση 'απορώ και εξίσταμαι'."] =>			

				[ΛΕΞΗ="απορώ"], [ΛΕΞΗ="και"] \ [ΛΕΞΗ="εξανίσταμαι"] / ;
6.6	Λεξιλόγιο	Ελληνική απόδοση ξένων λέξεων	Κατάλογος με συνηθισμένες περιπτώσεις από σώματα κειμένων	ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ Π.χ. ντιμπέιτ => τηλεμαχία / τηλεαναμέτρηση
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Υπάρχει επισήμανση ότι η λέξη 'ντιμπέιτ' είναι ξένη λέξη. Προτείνεται η αντικατάσταση από τις λέξεις 'τηλεμαχία', 'τηλεαναμέτρηση'. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΞΕΝΗ ΛΕΞΗ 5_15", ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ, ΜΗΝΥΜΑ="Η συγκεκριμένη λέξη είναι ξένη. Αντικαταστήστε με το λήμμα 'τηλεμαχία, τηλεαναμέτρηση'."}] => \ [ΛΕΞΗ="ντιμπέιτ"] / ;			
5.3	Μορφοφωνολογία, μορφολογία-κλίση, σηματισμός	Σχηματισμός παρατατικού	ΙΔΡ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ Υφολογικός σχολιασμός, π.χ. θεωρούνταν και εθεωρείτο/εθεωρούντο
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Για τις καταλήξεις 'ούσαντε' ή 'οιόταν' ή 'ούταν' υπάρχει η πληροφορία ότι συναντώνται στον προφορικό λόγο..			

	[ΚΑΝΟΝΑΣ="ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ₁", ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ, ΜΗΝΥΜΑ="Ο σχηματισμός της κατάληξης του παρατατικού συναντάται στον προφορικό λόγο. Αντικαταστήστε με την κατάληξη 'ούνταν'.")] => \ [ΚΑΤΑΛΗΞΗ="ούσαντε"] [ΚΑΤΑΛΗΞΗ="οιόταν"] [ΚΑΤΑΛΗΞΗ="ούταν"] / ;			
5.5	Μορφοφωνολογία, μορφολογία-κλίση, σχηματισμός	Σχηματισμός περιφραστικού χρόνου	Κατάλογος με συνηθισμένες περιπτώσεις από σώματα κειμένων	ΛΑΘΟΣ Π.χ. έχω παράξει
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Το λήμμα 'έχω' ακολουθείται είτε από ένα λήμμα (σύνθετο ρήμα του άγω) και έχει μορφολογικά χαρακτηριστικά: πρόσωπο 'γ', αριθμός 'ενικός', έγκλιση 'οριστική', χρόνος, 'ενεστώτας', είτε ακολουθείται από τις λέξεις 'παράξει' ή 'εξάξει' ή 'ανάξει' ή 'εισάξει' ή 'προάξει'. Προτείνεται οι λανθασμένοι τύποι να αντικατασταθούν από το μόρφημα 'αγάγει'. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ_ΠΕΡΙΦΡ. ΧΡΟΝΟΥ₃", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ="Ο σχηματισμός του περιφραστικού τύπου του ρήματος είναι λανθασμένος. Αντικαταστήστε το '-άγει' με '-αγάγει'.")] => [ΛΗΜΜΑ="έχω"], {ακολουθούν 0 έως 5 λέξεις} \ [ΛΗΜΜΑ={ΣΥΝΘΕΤΟ του ρήματος άγω}, ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΡΗΜΑ, Γ_ΠΡΟΣΩΠΟ, ΟΡΙΣΤΙΚΗ, ΕΝΙΚΟΣ, ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ}] [ΛΕΞΗ="παράξει"] [ΛΕΞΗ="εξάξει"] [ΛΕΞΗ="απάξει"] [ΛΕΞΗ="ανάξει"] [ΛΕΞΗ="εισάξει"]			

	[ΛΕΞΗ="προάξει"] / ;			
5.6	Μορφοφωνολογία, μορφολογία-κλίση, σηματισμός	Κλίση λόγιων μετοχών	Κατάλογος με συνηθισμένες περιπτώσεις από σώματα κειμένων	ΛΑΘΟΣ π.χ. αναλογόν ποσό => αναλογούν ποσό
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Οι λέξεις ‘αναλογόν’ ή ‘αναλογών’ ακολουθούνται από τη λέξη ποσό ή άλλο όνομα με μορφολογικά χαρακτηριστικά: γένος ‘ουδέτερο’, αριθμός ‘ενικός’, πτώση ‘αιτιατική ή ονομαστική’. Προτείνεται οι λανθασμένοι τύποι να αντικατασταθούν από τη μετοχή ‘αναλογούν’. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΛΟΓΙΑ ΜΕΤΟΧΗ₁", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ="Στη συγκεκριμένη ρηματική φράση υπάρχει εσφαλμένος σχηματισμός της μετοχής. Αντικαταστήστε το 'αναλογόν/ων' με το 'αναλογούν'.")] => \ [ΛΕΞΗ="αναλογόν"] [ΛΕΞΗ="αναλογών"] / [ΛΕΞΗ="ποσό", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΟΥΔΕΤΕΡΟ, ΕΝΙΚΟΣ, ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ}]) ;			
5.7	Μορφοφωνολογία, μορφολογία-κλίση, σηματισμός	Εσωτερική αύξηση (διάκριση Οριστικής – Προστακτικής)	Κατάλογος με συνηθισμένες περιπτώσεις από σώματα κειμένων	ΛΑΘΟΣ π.χ. υπέγραψε => υπόγραψε
	ΔΕΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΤΑΙ			
5.8	Μορφοφωνολογία, μορφολογία-κλίση, σηματισμός	Ουσιαστικά χωρίς πληθυντικό	NML	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ Πληροφορία: η λέξη αυτή δεν έχει πληθυντικό ή ο

				πληθυντικός αυτής της λέξης είναι δύσχρηστος
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Ο χρήστης πληροφορείται ότι ο πληθυντικός (ζωές) δε χρησιμοποιείται στον επίσημο γραπτό λόγο. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΧΩΡΙΣ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟ₂", ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ, ΜΗΝΥΜΑ= "Ο πληθυντικός του συγκεκριμένου λήμματος δε χρησιμοποιείται στον επίσημο γραπτό λόγο.")] => \ [ΛΕΞΗ="ζωές"] / ;			
5.9	Μορφοφωνολογία, μορφολογία-κλίση, σχηματισμός	Ουσιαστικά χωρίς γενική πληθυντικού	ΠΕΜ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ Πληροφορία: Η γενική πληθυντικού της λέξης είναι σπάνια ή δύσχρηστη
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Ο χρήστης πληροφορείται ότι η γενική πληθυντικού των συγκεκριμένων λημμάτων (ανθρωποτήτων' ή 'δεών' ή 'θαρρών' ή κοστών' ή 'κυκλοφοριών' ή 'υφών' ή 'χαών') δε χρησιμοποιούνται στον επίσημο γραπτό λόγο. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΧΩΡΙΣ ΓΕΝΙΚΗ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ₂", ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ ΜΗΝΥΜΑ="Η γενική πληθυντικού του συγκεκριμένου λήμματος δε χρησιμοποιείται στον επίσημο γραπτό λόγο.")] => \ [ΛΕΞΗ="ανθρωποτήτων"] [ΛΕΞΗ="δεών"] [ΛΕΞΗ="θαρρών"] [ΛΕΞΗ="κοστών"] [ΛΕΞΗ="κυκλοφοριών"]			

	[ΛΕΞΗ="υφών"] [ΛΕΞΗ="χαών"] / ;			
5.10	Μορφοφωνολογία, μορφολογία-κλίση, σηματισμός	Εσφαλμένος πληθυντικός ελληνικών λέξεων	NMA	ΛΑΘΟΣ (προστίματα => πρόστιμα)
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Για τη λέξη ‘προστίματα’ προτείνεται η αντικατάστασή της από τη λέξη ‘πρόστιμα’. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΕΣΦΑΛΜΕΝΟΣ ΠΛΗΘ ΕΛΛΗΝ. ΛΕΞΕΩΝ₁₁", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ="Η γραφή του λήμματος είναι λανθασμένη. Αντικαταστήστε με 'πρόστιμα'.")] => \ [ΛΕΞΗ="πρόστιμα"] / ;			
5.11	Μορφοφωνολογία, μορφολογία-κλίση, σηματισμός	Εσφαλμένος πληθυντικός ξένων λέξεων	NMA	ΛΑΘΟΣ (γκάλοπς => γκαλοπ)
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Για τις λέξεις ‘κοκτέιλς’ ή ‘μπλογκς’ ή ‘τανκς’ ή ‘μέιλς’ ή ‘πάρτις’ ή ‘πέναλτις’ ή ‘σιντίς’ ή ‘φιλμς’ ή ‘χούλιγκανς’, ή ‘γκάλοπς’ προτείνεται αν αφαιρεθεί το τελικό ‘-ς’. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΕΣΦΑΛΜΕΝΟΣ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΞΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ₄", ΜΗΝΥΜΑ="Τα δάνεια από άλλες λέξεις δε μεταφέρουν τον τρόπο κλίσης τους και παραμένουν άκλιτα. Σβήστε το τελικό '-ς'.")] => \ [ΛΕΞΗ="κοκτέιλς"]			

	[ΛΕΞΗ="μπλογκς"] [ΛΕΞΗ="τανκς"] [ΛΕΞΗ="μέιλς"] [ΛΕΞΗ="πάρτις"] [ΛΕΞΗ="πένναλτις"] [ΛΕΞΗ="σιντίς"] [ΛΕΞΗ="φιλμς"] [ΛΕΞΗ="χούλιγκανς"] [ΛΕΞΗ="γκάλοπς"] / ;			
5.12	Μορφοφωνολογία, μορφολογία-κλίση, σηματισμός	Εσφαλμένη κλίση ρημάτων	NML, IAP, IGA	ΛΑΘΟΣ (φοιτεί => αποφοιτά)
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Για τις λέξεις ‘φοιτείς’ ή ‘φοιτεί’ προτείνεται η αντικατάστασή τους από τις λέξεις ‘φοιτάς’, ‘φοιτά’. [KANONAS="ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΗ ΚΛΙΣΗ ΡΗΜΑΤΩΝ ₇ ", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ="Στο συγκεκριμένο ρήμα υπάρχει εσφαλμένος σχηματισμός του ενεστώτα. Αντικαταστήστε με '-φοιτάς, -ά'.")] => \ [ΛΕΞΗ="φοιτείς"] [ΛΕΞΗ="φοιτεί"] / ;			
5.13	Μορφοφωνολογία, μορφολογία-κλίση, σηματισμός	Εσφαλμένη κλίση επιθέτων	IGA	ΛΑΘΟΣ (αυτάρκες => αύταρκες)
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ			

	Περιγραφή: Για τη λέξη 'αυτάρκες' προτείνεται η αντικατάστασή της από τη λέξη 'αύταρκες'. [KANONAS="ΕΣΦΑΛΜΕΝΗ ΚΛΙΣΗ ΕΠΙΘΕΤΩΝ₆", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ= "Έχει επικρατήσει ο λόγιος τύπος του ουδετέρου 'αύταρκες'.")] => [ΛΕΞΗ="αυτάρκες"] / ;			
4.1	Ορθογραφία	Περιπτώσεις ορθογραφικής σύγχυσης: ενεργητική / παθητική φωνή	Κατάλογος με συνηθισμένες περιπτώσεις από σώματα κειμένων	ΛΑΘΟΣ «λέγετε» αντί για «λέγεται»
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Οι λέξεις 'μην' ή 'μη' ακολουθούνται από λέξη με κατάληξη 'έται' και μορφολογικά χαρακτηριστικά 'ρήμα', 'γ πρόσωπο', 'ενεστώτας', 'μέση φωνή' και 'ενικός' ή από λέξη με κατάληξη 'άται' και μορφολογικά χαρακτηριστικά 'ρήμα', 'γ πρόσωπο', 'ενεστώτας', 'μέση φωνή' και 'ενικός'. Η επόμενη λέξη έχει μορφολογικά χαρακτηριστικά 'ονομαστική', 'αντωνυμία' και 'β πρόσωπο' ή όνομα με μορφολογικά χαρακτηριστικά 'αιτιατική', 'αρσενικό' ή 'αιτιατική', 'θηλυκό'. Προτείνεται η αντικατάσταση με την κατάληξη '-ετε'. [KANONAS="ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ_ΠΑΘΗΤΙΚΗ_ΦΩΝΗ₄", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ= "Στη συγκεκριμένη ρηματική φράση υπάρχει εσφαλμένος σχηματισμός της κατάληξης. Αντικαταστήστε την κατάληξη '-εται' με το '-ετε'.")] => ([ΛΕΞΗ= "μην"] [ΛΕΞΗ= "μη"]) \ [ΚΑΤΑΛΗΞΗ= "έται", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΡΗΜΑ_Γ_ΠΡΟΣΩΠΟ, ΕΝΕΣΤ., Μ. ΦΩΝΗ, ΕΝΙΚΟΣ}] [ΚΑΤΑΛΗΞΗ= "άται", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΡΗΜΑ_Γ_ΠΡΟΣΩΠΟ,			

	ΕΝΕΣΤ., Μ. ΦΩΝΗ, ΕΝΙΚΟΣ}] / ([ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ, ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ, Β_ΠΡΟΣΩΠΟ}] [ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ, ΑΡΣΕΝΙΚΟ}] [ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΑΙΤΑΙΤΙΚΗ, ΘΗΛΥΚΟ}]) ;			
4.2	Ορθογραφία	Περιπτώσεις ορθογραφικής σύγχυσης: γενική επιθέτου ή επίρρημα	Κατάλογος με συνηθισμένες περιπτώσεις από σώματα κειμένων]	ΛΑΘΟΣ «ευρέως φάσματος» αντί για «ευρέος»
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Η πιθανή παρουσία του λήμματος ‘ο’ με μορφολογικά χαρακτηριστικά ‘γενική’, ‘ενικός’, ‘αρσενικό’, ‘άρθρο’ ακολουθείται λέξη που περιέχει την κατάληξη ‘έως’ και έχει το μορφολογικό χαρακτηρισμό ‘επίρρημα’. Οι συγκεκριμένοι τύποι ακολουθούνται από λέξη με μορφολογικά χαρακτηριστικά ‘γενική’, ‘ενικός’, ‘αρσενικό’, ‘ουσιαστικό’ ή από λέξη με μορφολογικά χαρακτηριστικά ‘γενική’, ‘ενικός’, ‘ουδέτερο’, ‘ουσιαστικό’. Προτείνεται η αντικατάσταση της κατάληξης ‘-έως’ από την κατάληξη ‘έος’. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ₁₈", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ="Στη συγκεκριμένη ονοματική φράση υπάρχει λανθασμένη κατάληξη του επιθέτου. Αντικαταστήστε το επίρρημα με το αντίστοιχο επίθετο '-έος'.")] => [ΛΗΜΜΑ="ο", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΓΕΝΙΚΗ, ΕΝΙΚΟΣ, ΑΡΣΕΝΙΚΟ, ΑΡΘΡΟ}]? \ [ΚΑΤΑΛΗΞΗ="έως", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΕΠΙΡΡΗΜΑ}] / ([ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΓΕΝΙΚΗ, ΕΝΙΚΟΣ, ΑΡΣΕΝΙΚΟ, ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ}] [ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΓΕΝΙΚΗ, ΕΝΙΚΟΣ, ΟΥΔΕΤΕΡΟ, ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ}])			

	;			
4.3	Ορθογραφία	Περιπτώσεις λανθασμένης ορθογραφίας	ΙΟΑ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ Πληροφορία: η σύγχρονη γραφή της λέξης είναι [τρένο].
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Για τις λέξεις ‘τραίνο’ ή ‘τραίνου’ ή ‘τραίνα’ ή ‘τραίνων’ ο χρήστης πληροφορείται ότι η σύγχρονη γραφή της λέξης είναι ‘τρένο’. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΗ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ₁₀", ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ, ΜΗΝΥΜΑ="Η σύγχρονη γραφή της λέξης είναι 'τρένο'."] => \ [ΛΕΞΗ="τραίνο"] [ΛΕΞΗ="τραίνου"] [ΛΕΞΗ="τραίνα"] [ΛΕΞΗ="τραίνων"] / ;			
4.4	Ορθογραφία	Περιφραστικοί χρόνοι	ΙΓΑ	ΛΑΘΟΣ έχω συμμετέχει => έχω συμμετάσχει
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Το λήμμα ‘έχω’ ακολουθείται λέξη που περιλαμβάνει το μόρφημα ‘έχει’. Προτείνεται η αντικατάσταση με ‘άσχει’. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΠΕΡΙΦΡ. ΧΡΟΝΟΙ₃", ΛΑΘΟΣ ΜΗΝΥΜΑ="Ο σχηματισμός του περιφραστικού τύπου του ρήματος είναι λανθασμένος. Αντικαταστήστε το μόρφημα'-έχει' με '-άσχει'."] => [ΛΗΜΜΑ= "έχω"] \ [ΜΟΡΦΗΜΑ= "έχει"]			

	/ ;			
6.1	Λεξιλόγιο – σημασία	Περιπτώσεις εννοιολογικής σύγχυσης	Κατάλογος με συνηθισμένες περιπτώσεις από σώματα κειμένων	ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ Σχόλιο του τύπου: «Η λέξη <i>συνέπεια</i> συγχέεται με τη λέξη <i>επίπτωση</i> : <i>συνέπεια</i> σημαίνει επακόλουθο, <i>επίπτωση</i> σημαίνει αρνητικό επακόλουθο».
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Υπάρχει η επισήμανση ότι το λήμμα 'επίπτωση' συγχέεται με το 'συνέπεια' και ο χρήστης πληροφορείται για τη σημασία και των δύο λημμάτων. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΓΧΥΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ _{3_3} ", ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ, ΜΗΝΥΜΑ= " Το λήμμα 'επίπτωση' συγχέεται με το 'συνέπεια'. Επίπτωση σημαίνει 'εντελώς αρνητικό αποτέλεσμα', συνέπεια σημαίνει 'συνήθως αρνητικό αποτέλεσμα'.")] => \ [ΛΗΜΜΑ= "επίπτωση" [ΛΗΜΜΑ= "συνέπεια"] / ;			
6.3	Λεξιλόγιο – σημασία	ομόηχα	Κατάλογος με συνηθισμένες περιπτώσεις από σώματα κειμένων	ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ Η λέξη [λύμα] συγχέεται συχνά με τη λέξη [λήμμα]: [λήμμα] σημαίνει λέξη, [λύμα] σημαίνει απόβλητο
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Υπάρχει η επισήμανση ότι το λήμμα 'λήμμα' συγχέεται με το 'λύμα' και ο χρήστης πληροφορείται για τη σημασία και των δύο λημμάτων.			

	[KANONAS="ΟΜΟΗΧΑ_{30_3}", ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ, ΜΗΝΥΜΑ= "Το λήμμα 'λήμμα' συγγέεται με το 'λύμα'. Λήμμα σημαίνει 'το άρθρο ενός λεξικού', λύμα χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό και σημαίνει 'βρόμικα νερά, απόβλητα εργοστασίων κτλ. '.")] => \ [ΛΗΜΜΑ= "λήμμα"] [ΛΗΜΜΑ= "λύμα"] / ;			
6.4	Λεξιλόγιο – σημασία	Ισοδυναμίες	NMA	ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ Η λέξη [γούντ σέρφινγκ] αποδίδεται στη νέα ελληνική με τη λέξη {ιστιοσανίδα}
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Η λέξη 'γούντ' ακολουθείται από τη λέξη 'σέρφινγκ'. Υπάρχει η επισήμανση ότι συγκεκριμένη λέξη είναι ξένη και προτείνεται αντίστοιχη ελληνική. [KANONAS="ΞΕΝΗ ΛΕΞΗ_{2_5}", ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ, ΜΗΝΥΜΑ="Η συγκεκριμένη λέξη είναι ξένη. Αντικαταστήστε με 'άθλημα ιστιοσανίδας'.")] => \ [ΛΕΞΗ= "γούντ"], [ΛΕΞΗ= "σέρφινγκ"] / ;			
6.5	Λεξιλόγιο – σημασία	Λατινικές φράσεις	Κλειστός κατάλογος	ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ Η φράση [alter] [ego] σημαίνει [ο άλλος εαυτός]
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Η λέξη 'alter' ακολουθείται από τη λέξη 'ego'. Υπάρχει η επισήμανση ότι συγκεκριμένη φράση είναι λατινική και προτείνεται η μετάφρασή της στα ελληνικά.			

	[KANONAS="ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΦΡΑΣΗΣ_1", ΜΗΝΥΜΑ="Η συγκεκριμένη φράση μεταφράζεται στα ελληνικά 'ο άλλος εαυτός'.")] => \ [ΛΕΞΗ= "alter"], [ΛΕΞΗ= "ego"] / ;			
2.1	Στίξη	ενωτικό	Κανόνες σχολικής γραμματικής	ΛΑΘΟΣ κυρ-Γιάννης =>κυρ Γιάννης
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Η λέξη 'κυρ' ακολουθείται από το ενωτικό '-'. Προτείνεται η αφαίρεση του ενωτικού. [KANONAS="ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΕΝΩΤΙΚΟΥ₃", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ="Στη συγκεκριμένη ονοματική φράση αφαιρέστε το ενωτικό '-' μεταξύ των λέξεων.")] => [ΛΕΞΗ= "κυρ"] \ [ΣΥΜΒΟΛΟ=("-")] / ;			
1.1	Τονισμός, τονικά- ορθογραφικά σημάδια	διαλυτικά	Κανόνες σχολικής γραμματικής	ΛΑΘΟΣ αλτρουϊσμός
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Για τις λέξεις 'αλτρουϊσμός' ή 'αλτρουϊσμού' ή 'αλτρουϊσμό' προτείνεται η αφαίρεση των διαλυτικών.			

	[KANONAS="ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΔΙΑΛΥΤΙΚΩΝ₁", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ= " Αφαιρέστε τα διαλυτικά από τη λέξη.")] => \ [ΛΕΞΗ= "αλτρουϊσμός"] [ΛΕΞΗ= "αλτρουϊσμού"] [ΛΕΞΗ= "αλτρουϊσμό"] / ;			
1.2	Τονισμός, τονικά-ορθογραφικά σημάδια	Χρήση αποστρόφου	Λάθη όπως «εξ' αναβολής»	ΛΑΘΟΣ <i>π.χ. εξ' αναβολής => εξ αναβολής</i>
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Η λέξη 'εξ' ακολουθείται από απόστροφο. Προτείνεται η αφαίρεση της αποστρόφου. [KANONAS="ΑΠΟΣΤΡΟΦΟΣ₄", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ="Δε χρειάζεται η απόστροφος.")] => \ [ΛΕΞΗ="εξ"], [ΣΥΜΒΟΛΟ= "ΑΠΟΣΤΡΟΦΟΣ"] / ;			
2.2	Στίξη	Κόμμα (διαγραφή – προσθήκη)	ΙΟΑ	ΛΑΘΟΣ Υπόδειξη για διαγραφή ή προσθήκη κόμματος
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Η λέξη με μορφολογικά χαρακτηριστικά 'ρήμα' ακολουθείται από κόμμα και από τις λέξεις 'να' ή 'ότι' ή 'που' ή 'πώς' ή 'πως' ή 'μήπως' ή 'αν'. Προτείνεται η αφαίρεση του κόμματος.			

	[ΚΑΝΟΝΑΣ="ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΚΟΜΜΑΤΟΣ_{7_1}", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ="Οι δευτερεύουσες προτάσεις δεν χωρίζονται με κόμμα, όταν λειτουργούν ως αντικείμενο.")] => [ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΡΗΜΑ}] \ [ΣΥΜΒΟΛΟ=","] / ([ΛΕΞΗ= "να"] [ΛΕΞΗ= "ότι"] [ΛΕΞΗ= "που") [ΛΕΞΗ= "πώς"] [ΛΕΞΗ= "πως"] [ΛΕΞΗ= "μήπως"] [ΛΕΞΗ= "αν"]) ;			
5.14	συμφωνία	Ονοματική φράση	IOA IOB	ΛΑΘΟΣ την οδός => την οδό
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Όνομα με μορφολογικά χαρακτηριστικά ‘άρθρο’, ‘αιτιατική’, ‘θηλυκό’, ‘ενικός’ ακολουθείται από τη λέξη ‘οδός’. Προτείνεται η αντικατάσταση με τον σωστό τύπο βάσει της συμφωνίας άρθρου - ουσιαστικού. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΡΘΡΟ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ_{7_1}", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ= "Στη συγκεκριμένη ονοματική φράση δεν υπάρχει συμφωνία. Αντικαταστήστε το 'οδός' με 'οδό'.")] => [ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΑΡΘΡΟ, ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ, ΘΗΛΥΚΟ, ΕΝΙΚΟΣ}, {ακολουθούν 0 έως 5 λέξεις}] \ [ΛΕΞΗ= "οδός"]			

	/ ;			
7.1	Σύνταξη	Παθητικά ρήματα με αντικείμενο αλλά χωρίς παθητική σύνταξη	Κατάλογος με συνηθισμένες περιπτώσεις από σώματα κειμένων	ΛΑΘΟΣ Π.χ. «επεξεργάζομαι κάτι» αλλά «δεν επεξεργάζεται κάτι από μένα»
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ				
Περιγραφή: Λέξη με μορφολογικά χαρακτηριστικά ‘ονομαστική’, ‘ενικός’ ακολουθείται από το λήμμα ‘επεξεργάζομαι’ με μορφολογικά χαρακτηριστικά ‘γ’ πρόσωπο’, ‘ενικός’ και από το λήμμα ‘από’. Ο χρήστης ενημερώνεται ότι το ρήμα δεν έχει παθητική σύνταξη. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΣΥΝΤΑΞΗ ΑΠΟΘΕΤΙΚΩΝ_{5_1}", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ= "Το ρήμα δεν έχει παθητική σύνταξη. Αντικαταστήστε τη φράση 'επεξεργάζεται από' με τη φράση 'επεξεργάζεται ο/η/το' και το υποκείμενο μετατρέψτε το σε αντικείμενο.")] => \ [ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ= {ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ, ΕΝΙΚΟΣ}], {ακολουθούν 0 έως 3 λέξεις }, [ΛΗΜΜΑ= "επεξεργάζομαι", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={Γ ΠΡΟΣΩΠΟ, ΕΝΙΚΟΣ}], [ΛΗΜΜΑ= "από"] / ;				
7.2	Σύνταξη	Σύνταξη με αιτιατική ή με πρόθεση;	Κατάλογος με συνηθισμένες περιπτώσεις από σώματα κειμένων	ΛΑΘΟΣ Π.χ. «κατεργάζεται από» ή «κατεργάζεται ο»;
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ				
Περιγραφή: Λέξη με μορφολογικά χαρακτηριστικά ‘ονομαστική’, ‘ενικός’, ακολουθείται από το λήμμα ‘κατεργάζομαι’ με μορφολογικά χαρακτηριστικά ‘γ’ πρόσωπο’, ‘ενικός’				

	και από τη λέξη 'από'. Προτείνεται η αντικατάσταση της φράσης 'κατεργάζεται από' με τη φράση 'κατεργάζεται ο/η/το' και η μετατροπή του υποκειμένου σε αντικείμενο. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΣΥΝΤΑΞΗ ΡΗΜΑΤΩΝ ΜΕ ΠΡΟΘΕΣΗ_{6_1}", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ= "Το ρήμα δεν έχει παθητική σύνταξη. Αντικαταστήστε τη φράση 'κατεργάζεται από' με τη φράση 'κατεργάζεται ο/η/το' και το υποκείμενο μετατρέψτε το σε αντικείμενο.")] => \ [ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ= {ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ, ΕΝΙΚΟΣ}], {ακολουθούν 0 έως 3 λέξεις }, [ΛΗΜΜΑ= "κατεργάζομαι", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ= {[Γ_ΠΡΟΣΩΠΟ, ΕΝΙΚΟΣ}], [ΛΕΞΗ="από"] / ;			
7.3	Σύνταξη	Συνηθισμένα συντακτικά λάθη	Κατάλογος με συνηθισμένες περιπτώσεις από σώματα κειμένων]	ΛΑΘΟΣ Π.χ. «ανεξαρτήτου ποσού» / «ανεξαρτήτως ποσού»
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Η λέξη 'ανεξαρτήτου' ακολουθείται από όνομα με μορφολογικά χαρακτηριστικά 'αρσενικό', 'γενική' ή 'ουδέτερο', 'γενική'. Προτείνεται η αντικατάσταση με το 'ανεξαρτήτως'. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΣΥΜΦΩΝΙΑ_{10_1}", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ= "Στη συγκεκριμένη ονοματική φράση. Αντικαταστήστε το 'ανεξαρτήτου' με 'ανεξαρτήτως'.")] => \ [ΛΕΞΗ= "ανεξαρτήτου"] / ([ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΑΡΣΕΝΙΚΟ, ΓΕΝΙΚΗ}] [ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΟΥΔΕΤΕΡΟ, ΓΕΝΙΚΗ}]			

	) ;			
7.4	Σύνταξη	Σύνταξη ρημάτων με αιτιατική ή γενική	Κατάλογος με συνηθισμένες περιπτώσεις από σώματα κειμένων	ΛΑΘΟΣ Π.χ. «αποποιούμαι κάτι» και όχι «αποποιούμαι κάποιου πράγματος»
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Το λήμμα ‘αποποιούμαι’ ή ‘καταχρώμαι ή ‘επιδέχομαι’ ή ‘μετέρχομαι’ ακολουθείται λέξη με μορφολογικό χαρακτηριστικό ‘γενική’. Προτείνεται η αντικατάσταση της γενικής από την αιτιατική. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΣΥΝΤΑΞΗ ΡΗΜΑΤΟΣ ₁ ", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ= "Στη συγκεκριμένη ρηματική φράση αντικαταστήστε τη γενική με αιτιατική.")] => ([ΛΗΜΜΑ= "αποποιούμαι"] [ΛΗΜΜΑ= "καταχρώμαι"] [ΛΗΜΜΑ= "επιδέχομαι"] [ΛΗΜΜΑ= "μετέρχομαι"]) \ [ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ= {ΓΕΝΙΚΗ}] / ;				
7.5	Σύνταξη	Σύνταξη ρημάτων με ή χωρίς ως	Κατάλογος με συνηθισμένες περιπτώσεις από σώματα κειμένων	ΛΑΘΟΣ Π.χ. «Θεωρούμαι κάτι» ή «θεωρούμαι ως κάτι»;
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ				

	Περιγραφή: Το λήμμα ‘διορίζω’ με μορφολογικά χαρακτηριστικά ‘παθητική φωνή’ ή το λήμμα ‘θεωρώ’ με μορφολογικά χαρακτηριστικά ‘παθητική φωνή’ ακολουθείται από τη λέξη ‘ως’. Ακολουθώς έπεται όνομα με μορφολογικά χαρακτηριστικά ‘ονομαστική’. Προτείνεται η αφαίρεση της λέξης ‘ως’. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΣΥΝΤΑΞΗ ΡΗΜΑΤΩΝ ΜΕ ΩΣ₁", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ= "Στη συγκεκριμένη ρηματική φράση αφαιρέστε το 'ως'.")] => ([ΛΗΜΜΑ= "διορίζω", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ}] [ΛΗΜΜΑ= "θεωρώ", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ}]), {ακολουθούν 0 έως 4 λέξεις} \ [ΛΕΞΗ= "ως"] / [ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ}] ;			
7.6	Σύνταξη	Σύνταξη προθέσεων	Κλειστός κατάλογος	ΛΑΘΟΣ Επί μισαώρου => επί μισάωρο
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Η λέξη ‘επί’ ακολουθείται από το μόρφημα ‘ώρου’ ή ‘λέπτου’. Προτείνεται η αντικατάσταση της γενικής από την αιτιατική. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΠΡΟΘΕΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ₅", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ= "Στη συγκεκριμένη επιρρηματική φράση υπάρχει λανθασμένη χρήση γενικής. Αντικαταστήστε τη γενική με αιτιατική.")] => [ΛΕΞΗ= "επί"] \ [ΜΟΡΦΗΜΑ= "ώρου"] [ΜΟΡΦΗΜΑ= "λέπτου"]			

	/ ;			
1.3	Τονισμός	Μονοτονικό	Κανόνες σχολικής γραμματικής & IOA	ΛΑΘΟΣ π.χ. <i>ποιός</i> => <i>ποιος</i>
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Για τις λέξεις ‘γιά’, ή ‘γειά’ ή ‘πιά’ ή ‘ποιός’ ή ‘ποιά’ ή ‘ποιό’ ή ‘νιός’ ή ‘τόν’ ή ‘τήν’ ή ‘τό’ ή ‘κύρ’ ή ‘τά’ προτείνεται η αφαίρεση του τόνου. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΤΟΝΙΣΜΟΣ₃", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ= "Οι μονοσύλλαβες λέξεις δεν τονίζονται. Αφαιρέστε τον τόνο.")] => \ [ΛΕΞΗ= "γιά"] [ΛΕΞΗ= "γειά"] [ΛΕΞΗ= "πιά"] [ΛΕΞΗ= "ποιός"] [ΛΕΞΗ= "ποιά"] [ΛΕΞΗ= "ποιό"] [ΛΕΞΗ= "νιός"] [ΛΕΞΗ= "τόν"] [ΛΕΞΗ= "τήν"] [ΛΕΞΗ= "τό"] [ΛΕΞΗ= "κύρ"] [ΛΕΞΗ= "τά"] / ;				
1.4	Τονισμός	διπλός τόνος	Κανόνες σχολικής γραμματικής	ΛΑΘΟΣ ο δάσκαλος μου»

	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Λέξη που τονίζεται στην προπαραλήγουσα και έχει μορφολογικό χαρακτηριστικό ‘ουσιαστικό’ ή λέξη που τονίζεται στην προπαραλήγουσα και έχει μορφολογικό χαρακτηριστικό ‘επίθετο’ ή λέξη που τονίζεται στην προπαραλήγουσα και έχει μορφολογικό χαρακτηριστικό ‘μετοχή’ και ‘παθητική φωνή’ και ακολουθείται από τις λέξεις ‘μου’ ή ‘σου’ ή ‘του’ ή ‘της’ ή ‘μας’ ή ‘σας’ ή ‘τους’. Προτείνεται ο τονισμός των λέξεων μου’ ή ‘σου’ ή ‘του’ ή ‘της’ ή ‘μας’ ή ‘σας’ ή ‘τους’, εφόσον είναι κτητικές αντωνυμίες. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΕΓΚΛΙΤΙΚΟΣ ΤΟΝΟΣ₃", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ=" Η λέξη θέλει τόνο στη λήγουσα αν η αντωνυμία είναι κτητική.")] => \ [ΤΟΝΟΣ ΠΡΟΠΑΡΑΛΗΓΟΥΣΑ= "ΛΕΞΗ", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ}] [ΤΟΝΟΣ ΠΡΟΠΑΡΑΛΗΓΟΥΣΑ= "ΛΕΞΗ", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΕΠΙΘΕΤΟ}] [ΤΟΝΟΣ ΠΡΟΠΑΡΑΛΗΓΟΥΣΑ= "ΛΕΞΗ", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΜΕΤΟΧΗ, ΠΑΘ. ΦΩΝΗ}] / ([ΛΕΞΗ= "μου" [ΛΕΞΗ= "σου" [ΛΕΞΗ= "του" [ΛΕΞΗ= "της" [ΛΕΞΗ= "μας" [ΛΕΞΗ= "σας" [ΛΕΞΗ= "τους"]) ;			

3.1	Τυποποίηση γραφής	Γραφή σε μία λέξη	ΙΟΑ	ΛΑΘΟΣ, π.χ. υπ' όψη => υπόψη ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ, π.χ. διαφορά σημασίας καταρχήν / κατ' αρχήν
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Η λέξη 'υπ' που ακολουθείται από τη λέξη 'όψη'. Προτείνεται να γραφεί με μία λέξη. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΜΙΑ ΛΕΞΗ₃", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ="Ο σχηματισμός της φράσης είναι λανθασμένος. Γράψτε τη φράση σε μία λέξη."}] => \ [ΛΕΞΗ= "υπ"], [ΛΕΞΗ= "όψη"] / ;				
3.2	Τυποποίηση γραφής	Γραφή σε δύο λέξεις	ΙΟΑ	ΛΑΘΟΣ π.χ. παρόλο => παρ' όλο
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Για τη λέξη 'παρόλο' υπάρχει η πρόταση να γραφεί με δύο λέξεις. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΔΥΟ ΛΕΞΕΙΣ₂", ΛΑΘΟΣ, ΜΗΝΥΜΑ= "Ο σχηματισμός της φράσης είναι λανθασμένος. Αντικαταστήστε το 'παρότι' με 'παρ' όλο'."}] => \ [ΛΕΞΗ= "παρόλο"] /				

	;			
8.1	Υφολογία	Λόγιοι κλιτικοί τύποι	Κατάλογος με συνηθισμένες περιπτώσεις από σώματα κειμένων]	ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ π.χ. του διδάκτορος
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Για τη λέξη ‘διδάκτορος’ υπάρχει η επισήμανση ότι είναι λόγιος τύπος και προτείνεται η αντίστοιχη της νέας ελληνικής. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΛΟΓΙΟΣ ΚΛΙΤΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ₂₅", ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ, ΜΗΝΥΜΑ="Ο συγκεκριμένος τύπος είναι αρχαιοπρεπής. Αντικαταστήστε με 'διδάκτορα'.")] => \ [ΛΕΞΗ= "διδάκτορος"] / ;			
8.2	Υφολογία	Διπλοτυπία	ΙΔΡ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ Υφολογικός σχολιασμός, π.χ. μιλάω/μιλώ
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Για την κατάληξη ‘άω’ με μορφολογικά χαρακτηριστικά ‘ρήμα’, ‘προφορικός τύπος’ ή τη λέξη ‘αντανακλάω’ υπάρχει επισήμανση ότι είναι προφορικός τύπος και προτείνεται ο αντίστοιχος επίσημος. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΔΙΠΛΟΤΥΠΙΑ₁", ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ, ΜΗΝΥΜΑ= "Η κατάληξη 'άω' χρησιμοποιείται στον προφορικό λόγο. Αντικαταστήστε το 'άω' με 'ώ'.")] => \ [ΚΑΤΑΛΗΞΗ= "άω", ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ={ΡΗΜΑ, ΠΡΟΦΟΡΙΚΟ}] [ΛΕΞΗ="αντανακλάω"] /			

	;			
8.3	Υφολογία	Λήμμα (προφορικό)	NML, ΝΘΣ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ Η λέξη {πράμα} δε χρησιμοποιείται συνήθως στο γραπτό λόγο.
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Για το λήμμα 'πράμα' υπάρχει η επισήμανση ότι είναι προφορικός τύπος και προτείνεται ο αντίστοιχος επίσημος. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ_ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ₁₅ ", ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ, ΜΗΝΥΜΑ= "Το λήμμα 'πράμα' χρησιμοποιείται στον προφορικό λόγο. Αντικαταστήστε το 'πράμα' με 'πράγμα'.")] => \ [ΛΗΜΜΑ= "πράμα"] / ;			
8.4	Υφολογία	προφορικοί κλιτικοί τύποι	Κατάλογος με συνηθισμένες περιπτώσεις από σώματα κειμένων	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ Η λέξη [κάνουνε] χρησιμοποιείται κυρίως στον προφορικό λόγο.
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Για τη μορφολογική κατάληξη 'άνε' με χαρακτηριστικά 'ρήμα', 'γ' πρόσωπο', 'πληθυντικός' ή η μορφολογική κατάληξη 'ούνε' με χαρακτηριστικά 'ρήμα', 'γ' πρόσωπο', 'πληθυντικός' υπάρχει η επισήμανση ότι είναι προφορικός τύπος και προτείνεται ο αντίστοιχος επίσημος. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΡΗΜΑΤΟΣ _{4_1} ", ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ, ΜΗΝΥΜΑ= "Οι τύποι σε '-ανε' και '-ούνε' συνηθίζονται κυρίως στον προφορικό λόγο και σε ανεπίσημο ύφος. Σε γραπτά κείμενα και επίσημο ύφος συνηθίζεται η κατάληξη '-ουν'.")] =>			

	\ [MORΦΟΛΟΓΙΑ={ΡΗΜΑ, Γ_ΠΡΟΣΩΠΟ_ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ}, ΚΑΤΑΛΗΞΗ= "άνε"] [MORΦΟΛΟΓΙΑ={ΡΗΜΑ, Γ_ΠΡΟΣΩΠΟ_ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ}, ΚΑΤΑΛΗΞΗ= "ούνε"] / ;			
8.5	Υφολογία	Λέξεις με απόστροφο	NML	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ Η λέξη απ' χρησιμοποιείται κυρίως στον προφορικό λόγο.
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Η λέξη 'απ' ακολουθείται από απόστροφο. Ο χρήστης πληροφορείται ότι στον επίσημο λόγο είναι προτιμητέος ο τύπος χωρίς απόστροφο. [KANONAS="ΑΠΟΣΤΡΟΦΟΣ ₂ ", ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ, ΜΗΝΥΜΑ= "Σε επίσημο ύφος προτιμάται το 'από.'") => \ [ΛΕΞΗ="απ"], [ΣΥΜΒΟΛΟ= "ΑΠΟΣΤΡΟΦΟΣ"] / ;			
8.6	Υφολογία	Λήμμα (λόγιο)	NML, ΝΘΣ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ Παλιός: Στη νέα ελληνική χρησιμοποιείται συνήθως η λέξη {παλιός}
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Για το λήμμα 'παλιός' ο χρήστης πληροφορείται ότι στη νέα ελληνική χρησιμοποιείται ο τύπος 'παλιός'.			

	[ΚΑΝΟΝΑΣ="ΛΟΓΙΟ ΛΗΜΜΑ _{14.1} ", ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ, ΜΗΝΥΜΑ= "Στη νέα ελληνική χρησιμοποιείται συνήθως η λέξη 'παλιός'.")] => \ [ΛΗΜΜΑ= "παλιός"] / ;			
8.7	Υφολογία	λόγιοι κλιτικοί τύποι	NMA	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ γραμματέως: Παλαιότερος τύπος με κατάληξη -έως. Νεοελληνικός είναι ο τύπος σε -έα
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ Περιγραφή: Για τις λέξεις 'βασιλέως' ή 'συγγραφέως' ή 'γραμματέως' ή 'εισαγγελέως' ή 'γονέως' ή 'ιερέως' ο χρήστης πληροφορείται είναι τύποι με λόγιες καταλήξεις και προτείνεται η αντίστοιχη κατάληξη της νέας ελληνικής. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΛΟΓΙΟΣ ΤΥΠΟΣ ₃₇ ", ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ, ΜΗΝΥΜΑ= "Παλαιότερος τύπος με κατάληξη -έως. Νεοελληνικός είναι ο τύπος σε -έα.")] => \ [ΛΕΞΗ= "βασιλέως"] [ΛΕΞΗ= "συγγραφέως"] [ΛΕΞΗ= "γραμματέως"] [ΛΕΞΗ= "εισαγγελέως"] [ΛΕΞΗ= "γονέως"] [ΛΕΞΗ= "ιερέως"] / ;				
8.8	Υφολογία	λόγιοι τύποι μετοχών	NMA	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ επενδεδυμένος: Στη νέα ελληνική χρησιμοποιείται συνήθως ο τύπος {επενδυμένος}
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΝΟΝΑ				

	Περιγραφή: Για το πρόθεμα 'επενδεδυμέν' ο χρήστης πληροφορείται για τον αντίστοιχο τύπο της νέας ελληνικής. [ΚΑΝΟΝΑΣ="ΛΟΓΙΑ ΜΕΤΟΧΗ₄₀", ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ, ΜΗΝΥΜΑ= "Στη νέα ελληνική χρησιμοποιείται συνήθως ο τύπος 'επενδυμένος'.")] => \ [ΠΡΟΘΕΜΑ="επενδεδυμέν"] / ;
--	--

Αναφορές I

GMT = Γραμματική Τριανταφυλλίδη

Νεοελληνική Γραμματική, αναπροσαρμογή της Μικρής Νεοελληνικής Γραμματικής του Μ. Τριανταφυλλίδη [1η έκδ. 1949]. Αθήνα: ΟΕΔΒ.

IOA = Ιορδανίδου, Οδηγός α' τόμος

IOB = Ιορδανίδου, Οδηγός β' τόμος

Ιορδανίδου, Α. [επιστ. επιμ.] (1999). Οδηγός της νεοελληνικής γλώσσας (μέρ. Α'). (2005). Οδηγός της νεοελληνικής γλώσσας (μέρ. Β'). Αθήνα: Πατάκης.

IGA = Ιορδανίδου, Συνηθισμένες Γλωσσικές Απορίες

Ιορδανίδου, Α. (2013). Είναι λάθος ή δεν είναι; Ιδού η απορία... Αθήνα: Μεταίχμιο.

IAP = Ιορδανίδου, Λεξικό Ρημάτων

Ιορδανίδου, Α. (1992). Τα ρήματα της νέας ελληνικής, Αθήνα: Πατάκης.

NMA = NEUROLINGO, Μορφολογικό Λεξικό

NΘΣ = NEUROLINGO, Θησαυρός Συνωνύμων [Λεξισκόπιο]

http://www.neurolingo.gr/el/online_tools/lexiscope.htm

PEM = Λεξικό Προγράμματος Μουσουλμανοπαίδων

<https://museduc.gr/docs/gymnasio/Dictionary2.pdf>

Αναφορές II – Βιβλιογραφία περί γλωσσικού λάθους

- Holton, D., Mackridge, P., & Φιλippάκη-Warburton, E. (1999). *Γραμματική της ελληνικής γλώσσας* (B. Σπυρόπουλος, μετάφρ.). Αθήνα: Πατάκης.
- Θεοδωροπούλου, Μ., & Παπαναστασίου, Γ. (2001). [Το γλωσσικό λάθος](#). Στο Α.-Φ. Χριστίδης (επιμ.) & Μ. Θεοδωροπούλου (συνεργ.), *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Θεοφανοπούλου-Κοντού, Δ. (2001). Λάθη στη χρήση της γλώσσας: αλήθεια και μύθος. Στο Γ. Η. Χάρης (επιμ.), *Δέκα μύθοι για την ελληνική γλώσσα*. Αθήνα: Πατάκης.
- Θεοφανοπούλου-Κοντού, Δ. (2010). Η χρήση της γλώσσας, τα λάθη της και ο ρόλος του γραμματικού συστήματος. Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 30. Πρακτικά της 30^{ης} ετήσιας συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας του Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].
- Ιορδανίδου, Α. (1992). *Τα ρήματα της νέας ελληνικής*, Αθήνα: Πατάκης.
- Ιορδανίδου, Α. (1999). Ζητήματα τυποποίησης της σύγχρονης νεοελληνικής. Στο Α.-Φ. Χριστίδης (επιμ.), *«Ισχυρές» και «ασθενείς» γλώσσες στην ευρωπαϊκή ένωση. Όψεις του γλωσσικού ηγεμονισμού. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου* (σ. 835-841). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Ιορδανίδου, Α. [επιστ. επιμ.] (1999). *Οδηγός της νεοελληνικής γλώσσας* (μέρ. Α'). Αθήνα: Πατάκης.
- Ιορδανίδου, Α. [επιστ. επιμ.] (2005). *Οδηγός της νεοελληνικής γλώσσας* (μέρ. Β'). Αθήνα: Πατάκης.
- Ιορδανίδου, Α. (2013). *Είναι λάθος ή δεν είναι; Ιδού η απορία...* Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Ιορδανίδου, Α. (2014). Νεοελληνική ορθογραφία: σχολική γραμματική, αποκλίσεις και γλωσσική χρήση. Στο Ζ. Γαβριηλίδου & Α. Ρεβυθιάδου (επιμ.), *Μελέτες αφιερωμένες στην Ομότιμη Καθηγήτρια Α.Π.Θ. Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη* (σ. 279-296). Καβάλα: Σαΐτα.

- Κακριδή-Φερράρι, Μ. (2008). Ορθογραφικές μεταρρυθμίσεις: τάσεις και αντιστάσεις. Στο Μ. Θεοδωροπούλου (επιμ.), *Θέρμη και φως. Αφιερωματικός τόμος στη μνήμη του Α.-Φ. Χριστίδη* (σσ. 365-383). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Κατσούδα, Γ., & Τράπαλης, Γ. (2008). Το γλωσσικό λάθος από παιδαγωγική άποψη: παραδείγματα από το μάθημα της νεοελληνικής γλώσσας. *Νέα Παιδεία*, 128, σ. 48-59.
- Κλαίρης, Χ., & Μπαμπινιώτης, Γ. [Συνεργασία με Α. Μόζερ, Α. Μπακάκου-Ορφανού & Σ. Σκοπετέα.] (2005). *Γραμματική της νέας ελληνικής. Δομολειτουργική-επικοινωνιακή*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Λεξικό της κοινής νεοελληνικής* (1998). Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη]. http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (1998). *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- Νεοελληνική Γραμματική*, αναπροσαρμογή της *Μικρής Νεοελληνικής Γραμματικής* του Μ. Τριανταφυλλίδη [1^η έκδ. 1949]. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Ξυδόπουλος, Γ. (2004). Τι είναι τελικά τα γλωσσικά λάθη; *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 24. *Πρακτικά της 24^{ης} ετήσιας συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας του Α.Π.Θ.* (σ. 519-530). Θεσσαλονίκη.
- Παπαναστασίου, Γ. (2008). *Νεοελληνική ορθογραφία: ιστορία, θεωρία, εφαρμογή*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].
- Σετάτος, Μ. (1991). Τα γλωσσικά λάθη και η αντιμετώπισή τους. *Φιλολόγος*, 63, σ. 17-39.
- Τριανταφυλλίδης, Μ.. Νεοελληνική γραμματική της δημοτικής: Ανατύπωση της έκδοσης του ΟΕΣΒ (1941) με διορθώσεις*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].
- Φιλιππάκη-Warburton, Ε., Γεωργιαφέντης, Μ., Κοτζόγλου, Γ., & Λουκά, Μ. (2009). *Γραμματική Ε' και Στ' Δημοτικού*. Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων Διόφαντος. <http://digitalschool.minedu.gov.gr>.
- Χάρης, Η. Γ. (2008). *Η γλώσσα, τα λάθη και τα πάθη* (τόμ. Β'). Αθήνα: Πόλις.